

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő:
VÉSEI JÓZSEF.

Felolós szerkesztő:
BRAUN SÁNDOR. A SZERKESZTŐSÉG.

Kiadja:

Egész évre 28 k. (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre
7 k. (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér. (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

A nemzet szivéből.

Budapest, november 21.

(A. K.) Bizonyosan nem Eötvös Károly volt az utolsó szónok azok közül, akik a Nessi-ügyből folyólag a „nemzet szivéből” akarnak és tudnak is beszélni. Mert hisz a magyar nemzet szivéből könnyű meríteni, mikor ez a szív már századok óta mindig csordultig van teli! — Könnyű meríteni olyan szivből, melynek olyan története van, mint a magyarnak. Egy olyan csodálatos hőskölteménye, mely tele van vérről és gyászszal, — s melyben még az is, ami fénylik, csupa gyémánttá változott könnyekből áll! Könnyű meríteni olyan szivből, melyet azzal áldott meg a gondviselés, hogy ki tudjon hevni minden sorsot, — s azzal vert meg, hogy csak a saját sorsát ne tudja intézni.

Könnyű meríteni olyan szivből, mely egy csodálatos univerzum, s mely a jónak és a rossznak, a nemesnek és a nemtelennek, az erőnek és a gyöngeségnek minden képzelhető árnyalatát akként hordozza magában, hogy nemcsak az egyiket a másik mellett, hanem sokszor az egyiket a másikban lehet megtalálni. Abból a szivből, mely képes ugyanazon egy korszakban elérni a lealjasodás legalacsonyabb fokát, és képes ugyanakkor önmagában megtisztulni és ugyanazon egy korszakban a jónak, a nemesnek és az erőnek eszményi magaslataig fölemelkedni. Könnyű meríteni olyan szivből, melyről tipust nem alkotatsz, mert minden nemzetnek és népnek típusát megtalálod benne, de az övét egyikben sem; melynek jelleme és természete annyira az ellentétek labi-

rintusa, hogy mindenki eltéved abban és sokszor, ha a mámorba kergetik, ő maga is!

Minden féktelenség és minden méltóság egyesül ebben a szivben, éppen mint a magyarnak táncában; és minden pajkoság és minden fenséges együtt van abban, mint a dalaiban. Mindig gyűlölte az idegent s mindig az végzett helyette mindent. Rossz szóért a testvérenek sem bocsát meg, — jó szóért az ingét is odaadja. Hamar megnyílik, még ellenségeinek is és mégis kiismerhetetlen; a maga körében irigy, csufolkodó, erőszakos, kárörvendő, veszekedő s mégis rokonszenves és szeretni kell. Hirtelen lobban lángra, mint a szalmatűz, — de épp oly hirtelen le is lohad. Jó dolgában is sirva vigad s a csataterén vagy a veszőhelyen mosolyogva hal meg.

Könnyű hát ebből a szivből meríteni és könnyű beszélni belőle. S olyan ez a beszéd, mint a sziréndal, mely ellenállhatatlanul huzza azt, aki hallja, — de tudjuk, hogy hova! — Csak meg kell ragadni az alkalmat, hogy ez a szív megszólaljon és rögtön megjelenik az a bibliai tühegy, melynek nyílásán egy teve keresztülmehet. — De csak egyszer teheti meg ezt az utat: vissza nem!

Tehát bizonyosan nem Eötvös Károly volt az utolsó azok közül, akik a most folyó üggyhez a nemzet szivéből fognak beszélni, s lehet-e ezt az áradatot hideg okokkal és higgadt tanítással megállítani, míg le nem folyik? Ha lehet is, hát haláttalan munka és kinos feladat. Önszántából alig vállalkozik rá valaki, s csak a köteleességteljesítés az, mely nem térhet ki előle.

De csak addig ellenállhatatlan ez az áradat, míg teljesen őszinte és utógondolat nélkül való. Csak addig, míg igazi „költői

szabadság” s míg eszközzé nem válik a hideg spekuláció kezében. Csak addig, míg ki nem derül a tervszerűség, mely rendezett színjátékot csinál belőle. Olyat, melyben a kórus nemcsak tapsol és tombol, hanem énekre is kész rágyújtani a törvényhozás termében. Ha egyszer ezek az utógondolatok kiderülnek, — akkor véget ér a nemzet szivéből való beszéd hatásának elemei ereje: mert ezekre a tapasztalásokra a nemzet szive azonnal bezárul.

S ez a szerencse. — Mert ha abban, hogy időről-időre el is jön annak szükségége, hogy legyenek, akik a nemzet csordultig felt szivét kiöntsék, — nincs semmi rossz: de már abban, ha ebből hideg számítással fejlődnek ki a piromániának bösz szenvedélye, nagy szerencsétlenség származhatnék, ha a nemzet a saját szivét ehhez is odaadná gyuanagnak. De nem teszi. Hanem felébred benne a Petur bánok természete, akik gyűlölik a meráni udvart és készek kést döfni a „meráni asszony” szivébe, de leborulnak a király előtt s a magyar koronában a nemzet méltóságának a szentséges szimbolusát, a korona viselőjében pedig az alkotmány felelősséget védőjét tisztelik.

Am beszéljenek hát tovább a nemzet szivéből. Hadd törjön ki ezekből e nemzetnek tragikumai, mely még mindig nem ért véget. De ne hiányozzék a nemzet szivéből a nemzet lelkiismerete sem. És a jelen pillanat szenvedelméi között ne feledje el a nemzet a holnapot s kivált a holnap veszedelmeit, melyekkel szemben csupán az alkotmány fötelyezőinek összhangja tud megbízható oltalmat nyújtani az országnak... Igaz, hogy a koronának is.

TÁRCA

Uj magyar Schiller.

(Dóczy Lajos műfordítása.)

== A Budapesti Napló eredeti tárcája. ==

A karácsonyi könyvpiaconak eseménye lesz a Dóczy Lajos remek Schiller-fordítása, mely közelebb jelenik meg s melyből Dóczy Lajos svésségéből olvasóinknak bemutatunk két mesterművet.

Az egész hatalmas munkára, mely nagy nyeresége a magyar irodalomnak, annak idején visszaműnk, de a két alábbi költemény is bizonyítja, hogy méltó lesz az eredetihez és a fordítóhoz, ki mint poéta és műfordító egyaránt a legelső köztül való.

As ifjú a forrás mellett.

Forrás mellett ült az ifjú,
Virágot fűzérbe fon
S nézi elhullott virága
Táncát a hullámokon.
Es így tűnik napom, éjem,
Mint a hullám szüntelen,
Es így hervad ifjúságom,
Mint a virág, hirteten.

Ne kérdjétek, mért busongok
Virágzásom közepett!
Minden remél, minden éled,
Ha jön a szép kikelet.
De az ébredő természet
Minden vig zengésivel
Keblem mélyén csak a bánat
Sóhajtatit köti fel.

Mit nekem a tavasz bája?
Csak egyért sovárg szivem,

Karom érné, oly közel van,
Mégis távol végtelen!
Vágyva tárom karjaimat
Ölelni szép árayadat,
Ah, hiába, szegény szivem
Szomja oltatlan marad.

Szállj le, óh te szép, te kedves,
Büszke váradat feledd.
Tavaszhozta szép virággal
Hintem tele öledet.
Zong a berek, az ér csereg,
Mind e szépség téged vár:
Elér egy kis kaibában
Egy szerelmes boldog pár.

Ibycus darvai.

A dal s szekérhad versenyére,
Hol sok görög törzs egybetéret,
Vonult Korinthusba Ibycus,
Az ég szerette koszorús.
Neki Apolltól jócsok nyelve,
A daltól mézes ajk jutott,
S nagy Raegiumból, hittel telve,
Kezében könnyű vándorbot.

S már földereg a láthatárra
Akrokorinthusnak fellegrára
S borongó kegyelettel ép
A Neptun fenyesébe lép.
Nincs semmi nesz, csak fenn a légben
Rajzik néhány darusereg,
Kik melegezni déli égen
Szürkés csoportban lengenek.

„Köszöntlek, hí madársereg te,
Mely már követtél tengerekre,
Ittléted nekem jót jelent,
Rokon a sorsunk ide lent.
Honunkból szállunk, kóbor vendég,
Az ismeretlen lak felé.

Bár jönne nyájas gazda mindég
A fáradt jövevény elé.”

Serényen most s vidáman lépve,
Elért az erdő közepébe,
Mídon, hol keskeny út kanyarg,
Két gyilkos lesből ráirva.
Birkózik ő, de karja lankad,
Erdőkódése kárba vész,
Magszokta ajzani a lantnak,
Nem ijak húrjait e kéz.

Hiv embert, istent, hogy segítsen,
De mentő és segítő nincsen,
Elhangzik jajja rémesen.
Nem él közelbe' senki sem.
„Hát megsiratlan így kell vesznem
E könyörtelen ég alatt,
Gazok kezétől elvéreznem,
Hol bosszúállóm nem akad!”

S ledől, alél. E pillanatban
A darusereg szárnya csattan.
Közel, — nem látja, halja csak, —
Kárognak és rikoltanak.
„Ti, darvaink, ha más nem láthat,
Kik elkísérték vesztémig,
Ti emeljétek értem vádat!”
Kiáltja s szeme megtörik.

A torzult hullát megtalálják
S kedvelt költője arconását
Fölismeri sebein át
A korinthusi jó barát.
„Igy látlak hát viszont, te drága,
Kinek a fenyő-koszorút
Reméltem fűzni homlokára,
Míg híred szájról-szájra fut!”

S jajgatva hallja mind a vendég,
Ki Neptun ünnepe gyülemlék.
Egész Göröghon gyászba jő,
Mert minden szív halottja ő.

A Nessi-ügy.

Budapest, november 21.

Szabad tréfálkozni, hogy miocoda harsogó tamaskodás áradt el a t. Házban, mikor Olay Lajos egy telefon-üzenet alapján följegyzte a szónokok táblájára — Eötvös Károly nevét. Szabad tréfálkozni, hogy miocoda tréfás fogadások estek a folyosón még szélbaliak közt is, eljön-e hát a vajda vagy sem. Szabad tréfálkozni azon is, hogy a vajda még egyáltalán nem volt az új Házban s egy iratkozott fel telefon útján. De aztán félre a tréfával.

Mikor a mai ülés derekán Eötvös Károly lekapta a selyemspakát a fejéről és szólásra emelkedett: valami egészen különös hangulattal volt teli a levegő. Százfajta várakozással százezre hallgatóság telepedett köréje. Szabadelvűek, néppártiak, ugronisták, szászok, tótok, katolikusok, reformátusok és zsidók más és másfajta várakozással, de egyforma nagy érdeklődéssel lesték a vajda megnyilatkozását. Régen nem mutatkozott a parlamentben, egy kissé mintha még fehérebb volna azóta, sokan még nem is hallották, csak a híret: hát mindenki készült az élvezetre. Es senki se csalódott. Egy órára a legendás parlamenti idők levegőjét éreztük újra és a gyönyörködésben összeforrott hallgatóság egy kivételes magyar egyéniség esudás tündöklésében sütkérezett. A szászok, a tótok ezekben a percekben megtudták talán, hogy mégse mese az, ha azt olvassák rájuk, hogy érdemes nekik a magyar szellem előtt meghajolniok. Arcuk ragyogásából kiszólt az egészen sajátos, édes mámor, melyet a legyőzöttek is éreznek, ha a legtüzesebb bor vagy a legkáprázatosabb szellem győzte le őket. Mindenkinek volt oka a gyönyörűsége, hiszen egy tüneményes szellem játszott a hallgatóság érzéseivel és nevettetett, meghatott, megdöbben-tet, ahogy neki tetszett.

Nem tréfás téma ez. Elfogja az embert valami különös fájó érzés, hogy milyen tragikus sorsa az Magyarországnak, mikor a vajdához hasonló kinosa van, amelyik jóformán csak át-surran a mi szegényes, száurke közelünkön. Voltak már nekünk napjaink, de azok jobbra olyan napok voltak, amelyek két égen ragyogtak, két földet melegítettek. Eötvös Károly csak a mi egünkön ragyog, ez a mi saját külön magyar napunk, de tüzenél — egy kávéházi asztal theáját lözik. Ennyi az egész. Egy fázékony, elgémberedett nemzet melegedheték e napon, de az a nap

egy kis törzszakolt lámpásának szerepével is be-érl. Nem tréfás téma ez.

Ime, ma sikerült behozni a vajdát. Munka volt, míg behozhatták. Barabás Béla, aki pedig el szeretett volna utasni, gondolkodás nélkül átengedte neki a helyét, mert ki tudja, be tudják-e hozni holnap is a vajdát. A fáradt hallgatóság már az ő beszédének híreire is fölrissült, ott maradt. A karzatot talán katonaság so tudta volna kiüríteni, hiszen Eötvöst meg kell hallgatni. Így ömlött elbe mindenhonnan az érdeklődés, őt mégis erőszakolni kellett, hogy beszéljen. S így, egy kiereszkodott beszéddel, rögtönözve s a témának talán nem is alapos ismeretével: legyőzött egy világot. Amikor tréfált: nevettek. Amikor elégkúrsa hangolta szavát: elérkeznyedtek. Amikor polemizált: őt. Amikor emlékeztet: épített. Azt csinált a Házban, amit akart, de még többet. Azt is, amit nem akart. Mert a szavain felgyúlt szélbali ifjuság olyan hangos kórust produkált, hogy Kossuth is, Komjáthy is alig győzték őket leinteni: „ne segítetek a vajdán, hiszen ő segít rajtatok!” És azt se akarta a vajda, ami beszéde után bekövetkezett: hogy a szélbali ifjabb honatyák egy frakciója nyílt ülésben nem tapssal tüntetett, hanem elkezdte énekelni az *Isten áldd meg a magyart* fontoságos dallamát.

(Mellékesen essék a megjegyzés: ez a jelenet mintha kissé lerontotta volna a vajda fejtegetéseit.

Mit mondott a vajda?

Hogy abszurdum, ha magyar embert magyar hatóság megbüntet azért, mert a Himnuszt énekli. És mi történt?

Magyar képviselők el kezdték énekelni a Himnuszt s ha el nem hallgatnak nyomban az előlki figyelmeztetésre — meg kellett volna őket büntetni.

Amiből világos, hogy talán a honvédelmi miniszternek is igaza van, aki Eötvös fejtegetésinél közbeszólt, hogy „mindent a maga idejében”. De ez csak mellékesen odavetett megjegyzés.)

Egy tisztafejú magyar ember jött és belenézett az össze-vissza kavart ügybe. De tisztán látott és tisztán mutatta meg, hogyan kell látni. Hafbizonyos vonatkozásokat, amelyek fontosak, nem akart meglátni: az nem is az ő dolga. Végezzék el azokat (és el is fogják végezni), akik vele szemben kötelesek a másik álláspont igazságát megvédelmezni. De a magyar ellenzék szempontjából egyszerűbben, tisztábban és hatásosabban senki sem tárhatta volna fel ezt a gabalyodott

ügyet, mint a vajda. Az igazi magyar józansággal látott s a boszorkányos szónok eszközeivel magyarázott. Hatalmába is kerített mindenkit s aki meghallgatta, öregbedett magyarságban, ha fajmagyar volt is. Nincs ma senki, aki magyarább volna a vajdánál és jobban tudná éreztetni a magyar géniusz várását.

A vajda napon megkivántatta magát ezen a mai napon. Gratuláltak neki azok is, akiknek talán ártott. (Ezek közé kell sorolni *Krasenay* Ferencet és *Visontai* Somát, akik igen nagy hatással beszéltek, de a vajda előtt.) Gyönyörködött benne még a honvédelmi miniszter is, akinek különben a vajda hatalmas éljenzést szerzett ma — ebben a krudélis vitában! — mikor azokról az igazi érdemeiről is megemlékezett, melyeket Fejérváry a csatatéren szerzett. Csak maga a vajda nem jött ki a flegmájából. Alig végezte beszédét: a régi táblabíró volt.

Fejérváry felelt neki s azt mondta:

— Ritkán van szerencsénk Eötvös Károlyhoz és sietnem kell a válaszzsal, mert ki tudja, lesz-e hamarosan megint szerencsénk hozzá.

S a vajda az ő sajátos gunyolódó hangján, jegyezte meg:

— Ha ilyen lesz a politika, sűrűbben eljövök.

Hát ilyen Eötvös. Ezt úgy mondta, mintha évdőnék. „Ha szépen rosszul viselitek magatokat, majd többször is meglátogatlak benneteket!” Már nem akart komoly maradni. S miatt az egész Ház az ő beszédének hatása alatt állott s még a sürgősen interpelláló *Rakovszky* István is meghajította lobogóját előtte — a vajdának már elfogyott a türelme s odaszólt Olaynak:

— Gyerünk! Megnézem legalább ezt a Házat, ha már eljöttem ...

A képviselőház ülése november 21-én.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Előnk: *Tallán* Béla.

A kormány részéről jelen vannak: *Szell* Kálmán miniszterelnök, *Plósz* Sándor, *Lukács* László, *Dardányi* Ignác, *Cseh* Ervin, báró *Fejérváry* Géza.

Előnk az ülést megnyitván, felolvassák és hitelesítik a múlt ülés jegyzőkönyvét.

Szell Kálmán miniszterelnök: Beterjeszi az állandó országház építési munkáitairól szóló jelentését. Kéri, hogy jelentése a költségvetéssel együtt tárgyalassék.

Előnk: A jelentés ki fog nyomattatni, szét fog osztatni és jelentésfételt végett kiadatik a pénzügyi és gazdasági bizottságnak.

(A Nessi-ügy.)

Krasenay Ferenc: A mentelmi viták eddig legfényesebb napjait képezték a magyar képviselőház-

S a lázadt nép Korinth Prytánját
Sebes bosszúra hívja fel,
Békítse meg a költő árnyát
A gyilkos szíve vérivel.

De hol a nyom, mely ily tömegben,
Hol annyi törzs áradya rekken,
Ez ünneplő nép közepett?
A bűnös kézig elvezet?
Irgy féltés volt megrontója?
Vagy rabló fente rá vasát?
Csak Helios megmondhatója,
Ki minden földön végig lát.

Tán vakmerőn körünkbe' lépdél,
Tán ünnepel a görög néppel,
S míg a bosszú utána jár,
A véres prédát szórja már?
Talán dacolva istennel
Itt áldoz, a szentélybe nyúl,
Tán keveredik a tömeggel,
Mely a színházba most tofól?

Mert sűrűn magasló padokban,
Hogy oszlop és gerenda roppan,
Közel s távol, törzsek szerint
Ott ül már Hellas népe mind.
Tompán morajlik, mint a hullám,
A tele ház s emelkedik
Mind tágash körben, tornyosúlván
Föl a kékellő mennyekig.

Ki mondja nevét, szerit, számát,
A rokonul gyűlt nép családját?
Jöttek Phokis, Athén felől,
Aulis és Spárta földiről,
A vizen túlról, Aziából,
Minden szigetről szertesét,
Hallgatni, melytől a fül kábúl,
A Kar borzalmas énekét,

Mely zordan, és szokást követve,

A léptét lassan méregetve
A háttérben sorakozott
S bejárja a nagy színpadot.
Igy nem jár földi asszony lába,
Halandó nem szűl olyakat,
A rémes testek hosszúsága
Emberi formát meghalad.

Sötét palást csapdossa sarkuk',
Fáklyát suhogtat vézna markuk,
Melynek vörösölő lángja reng.
Piros vér bennök nem kereng.
S hol emberfő körül a hajzat,
Mint nyájas disz lágyan lebeg,
Itt vipera és kigyófajzat
Méregtől puffad és sziszeg.

S kezdnek forogva, körbe járva
A Hymnák szörnyű dallamára,
Mely szívhasítón zúg elő
S hurkot vett a bűnös köré.
Eszesztő az Erynnak dalja,
Metszőn a szív mélyébe bűg,
Az agy velőjét égve falja
S elnyomja, mit a lyra sűg.

„Boldog, ki gyermeked kedélyén
Bűnfoltot nem rejt szíve mélyén,
Hozzá bosszúnk nem férközik,
Ő biztos sirja széleig.
De jaj, ki titkon, orvkezekkel
Gyilkos vasat mert rántani,
Hozzá szegődünk, este, reggel,
Mi, éjféli rémes lányai“.

„Bármerre futna, menekülne,
Elérjük, szárnnyakon repülve;
Nyomába tör, lábán hurok,
Esnie kell és esni fog.
Igy üldjük fáradatlan váltig,
Hiába banná meg bűnét,
E földön át az avilágig
Es ottan sem lesz nyugiá még.“

Igy zengve, lengve, körbe járnak
S a házra, mint halalos árnyak
Nyomán, szorongó csend terül,
Vélnéd, Istenség lang körül.
S fenséggel, és szokást követve,
Bejárva mind a tágas színt,
Eltűnnek, léptök' méregetve
A sötét háttérben megint.

S még minden szív meghatva révod,
Hogy mi való itt és mi képzet,
S imádja a rejtett erőt,
Az ebrén látót s bűntetőt,
Mely érthetetlen', mérhetetlen'
Szóvi a végzet fonalát,
Mely meg-megszóal a szivekben,
De melyet napfény sohse lát.

S im hirtelen magasba csongve
Egy hang kiált a néma csendbe':
„Nézz, Timotheus, arra, ni!
Ezek Ibycus darvai!“ —
S a szín felett, a borúlt égen
A nézők rendihez közel,
Hemzsegrve sötét felhőképén
Egy daru-csapat röppen el.

„Mit? Ibycus?“ E szóra menten
Újúl a bánat a szivekben
S mint hab habot ver, szertesét
Sűg szájáról szájra halk beszéd:
„Mit? Ibycus? Aki elvőzött
Egy onk zsivány keze alatt?
Mért mondta ezt? E szón mit értett?
S mit jelent e darúcsapat?“

S a kérdés nő mind rémesebben,
A gyau villan a szivekben:
„Vigyázz! Ennek nagy oka lesz,
Az Eumenidák műve ez.
A hurkot önmagára fonta
A gyilkos, titka kihatolt.

nak s a mentelmi jogot elvi érteke szerint mérlegelték. Most a honvédelmi miniszter szavai szerint más időket élünk. Régen Szilágyi Dezso szólt fel ebben a kérdésben, most meg egy katona vezeti a vitát. Foglaljuk a mentelmi ügy lényegével, idézi Szilágyi Dezsónak a mentelmi jog kérdésében tartott beszédét. A magyar történelemből hoz jól példákat. Az igazságügyminiszter nem sokat ad külföldi példákra. Nagyon csodálja ezt, mert a magyar igazságszolgáltatás külföldi minta után fejlődött ki. Hivatkozik angol és német parlamenti példákra. Arra a konkluzóra jut, hogy nem minden fegyelmi ügy zaklatás, de fegyelmi ügy formájában is lehet elkövetni zaklatást és itt ilyen esettel állunk szemben. A katonai hatalom terjeszkedni akar, a katonaság nem elégszik meg az ország megvédelmével, hanem követel magának szuverén jogokat. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) A Corpus Juris kimondta már, hogy a szuverenitás a nemzettel van. Minden egyes esetet a saját szempontjait szerint kell elbírálni. A mentelmi jogra vigyáznunk kell a jövőre vonatkozólag is. Minden nemzetnek olyan mentelmi joga van, amelyet érdemel. A honvédelmi miniszter tegnapi viselkedéséből mindenki látja, hogy a kormányzatunk zaklatásáról van szó. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) E ebben az egy esetben is a katonai önkényesség ellen való küzdelmet látja és nem járulhat hozzá a mentelmi bizottság javaslatához. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Visontal Soma: A nemzet a parlamentben bírja a legnagyobb erőt a támadások visszaverésére. Nálunk, ahol nem nemzeti a dinasztia is nem nemzeti a hadsereg, még inkább áll ez az elmélet. Jól meg kell hát fontolni a mentelmi bizottság javaslatát. Hosszasan foglaljuk aztán az igazságügyminiszter tegnapi beszédével, támadja állításainak helyességét. A honvédség becsületbírósága szabályzatok szerint jár el, határozatainak végrehajtói között a honvédelmi miniszter is szerepel és szerepel a legfőbb törvénybíró, akivel szemben legjobban kell a parlament immunitását megvédeni: a király. Organikus kapocs van a miniszter s a becsületbíróság között. A kormány egyik tagja tehát beleavatkozhatik a becsületbíróság ítéletébe. A becsületbíróság bizottság jellegűvel bír, amint a gyakorlatból be is bizonyíthatja. A leokozás nem képez joghátrányt, a hadsereg külön szervezete, a tisztikar egy magánintézet, — ezt mondja a jobboldal. A honvédség soha senkit nem mert felelősségre vonni azért, amit itt a Házban mondott. Nessi Pál sem vonta volna a felelősségre, ha hivatásosbíróként járt volna el. Tehát a honvédsézi becsületbíróság nem magánjellegű, hanem hatóság; hisz megette volna azokat, ha magánjellegű lett volna. És mint hatóság, alatta áll a parlamentnek. Az igazságügyminiszter azt mondotta, hogy csak társadalmi téren éri Nessi hátrány, ha a tiszti rangjától megfosztják. Az a legnagyobb megfélemlítés, ha a becsület megfosztásával fenyegetnek valakit. Hogy a pedig, amígön nyídon való lefokozásáról van szó, az nem a mentelmi jog körében leokoz: azt józanul feljóni nem lehet. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Fejérváry Géza: Fegyelen nélkül katonaság nem visztálhat! (Mozgás a szélsőbaloldalon.)

Visontal Soma: Ezt elismerem!
Kubik Béla: Tessék a katonáknál fegyelmet csinálni, a képviselőket pedig ne kívánja befolyásolni. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Visontal Soma: Az igazságügyminiszter, aki mások nem zárkózik el a külföldi jogviszonyok tekintetbevételétől, most bizonyos megfélemlítés folytán

nem akarja tekintetbe venni a külföldi példákat. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) A zaklatás legkiemelkedőbb esetével a kormány részéről jövő zaklatással állunk szemben. A képviselő hivatásával jár az agitáció. Nessi Pál pedig ilyen minőségben celekedett Kolozsvárott. Itt nem is az a kérdés, hogy hivatásában járt el Nessi Pál vagy nem, hanem az, hogy ezt a kérdést a Ház dönti el, vagy nem.

Élnék: Az ülést öt percre felfüggesztí.

Szünet után.

(Eötvös Károly beszéde.)

Eötvös Károly: A t. igazságügyminiszter ur a mentelmi jogot bizonyos tanszéki szokásnak megfelelőleg elkezdte osztályozni abszolúta és relatív. Hogy miért abszolút és relatív egyik vagy másik része a mentelmi jognak, azt nem magyarázta meg. Nem is lehet megmagyarázni. Ahol a mentelmi jog sérte van vagy ahol honvédségre, ott akár a sérte, akár annak hiányát abszolúta, vagy relatív osztályozni azt hiszem, nem egyéb, mint a szavakkal való játék. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) En előttem a kérdés, a mi hazai gyakorlatunk szerint — és abban a t. igazságügyminiszterrel egyetértek, hogy maradjunk meg különösen a hazai talajon — én előttem a mi hazai gyakorlatunk szerint a kérdés tszta. 1848 előtt a menti mi esetek mindig a hatalmi kérdés szempontjából intézték el a magyar országgyűlésen és ahogy akkor intézték el, attól tartok, hogy ebben a kérdésben szintén ez az irány jó majd győzni. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) A t. igazságügyminiszter urnak tudnia kell, hogy galanthai Baogh János e len nótápet indított a hatalom egy kijelentés miatt, amelyet ő a képviselőház termében tett. Mint törvényhozó tette ezt a kijelentést. Mai napig nincsen olyan igazságügyminiszter nagytöltés ügy, amelylyel azon szavakban, vagy állításokban valami sérelmet, vagy valami komoly megaláztatásra méltót lel lehetne látni. De, t. Ház, galanthai Balogh János szálka volt a hatalom szemében, ennéltozva galanthai Balogh János ellen megindították a nótápet és ezzel megsértették a mentelmi jogát neki és magának az ország törvényhozói testületének a mentelmi jogát is, oly tény miatt amelyet ő mint képviselő, a képviselőház nyilatkoztatása közben követelt el. Nohát, hogy ez azután az abszolúta közé tartozik-e, vagy a relatív közé, (Derülttség a szélsőbaloldalon) ennek eldöntését a t. igazságügyminiszter urra bízom, de bíznom kell is, mert amikor ő beszélt abszolút mentelmi jogról, ilyen esetben azt meg is kellett volna neki magyarázni. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Egy hang: Ha tudta volna! (Mozgás a jobboldalon.) Báró Wesselényi Miklós ellen ugyanazon szavakat szintén nótápet indították a hatalom, mert báró Wesselényi Miklós ugyancsak szálka volt az akkori hatalom szemében. Az országgyűlés egyik esetben sem tudta megvédelmezni a saját mentelmi jogát, vagy a saját integritásának érdekét, egyik esetben sem tudta megvédelmezni, mert a hatalom arra az álláspontra helyezkedett, hogy ha egy szót kimondott, ahhoz a szóhoz neki ragaszkodnia kell és én attól tartok, ószintán attól tartok, hogy ha nem is ugyanezen szavak miatt, de ma is abban a veszélyben vagyunk. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Most a katonai hatalom sérthetlensége a jelszó (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) és jelszó a katonai hatalom körül az országgyűlés által engedélyezett felségjogok sérthetlensége. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Ezen felségjogok közé utolsó analizisban — hogy a t. igazságügyminiszter ur által használni szerett, jogi terminológiákba menjek át — utolsó analizisban úgy látom, hogy ez a Gotterhalté megint valami nagy dolog és úgy látom és kimondom minden himezés és námozás nélkül, hogy ezt a Gotterhalté a magyar intézmények, még pedig a közjogi intézmények közé, társadalmi és katonai hatóságok útján be akarják erőszakolni. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Ha meg önként a dolog, ha ezt a magyar társadalom elfogadja és a magyar törvényhozás szemel hony vagy később ő is elfogadja, ha mondóm önként megy, akkor nincsen ellene semmi szavam. Tévedhet egyik vagy másik generáció, tévedhet a nemzet a maga egészében is, tévedett is már tájdom, de mondóm, akkor nincsen ellene szavam, mert jön egy másik generáció és kijavíthatja ezt a tévedést és rendezheti mindent. De hogy hatóságai uton a Gotterhalté intézményre tegyék Magyarországon, amelyet tisztelnünk kell, amely előtt meg kell hajolnunk, amelynek a tiszteletét büntető szankcióval ránk akarják erőszakolni, valami ilyenféle törekvést látok én itt az egész szövegben. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) A fennioró esetben szó van egy képviselő-társunkról, aki — amint mondják — katoná. En ugyan nem látam katonának. (Élénk derülttség a jobb- és baloldalon.) Hát azt mondják, hogy katoná. (Derülttség.) Bocsnatot kérek, ez a megkülönböztetés nem üres élio akart lenni, nem üres elémelkedés, vagy elmékedés, mert én őszintén szóva, az igen t. honvédelmi minisztert sem látom katonának itt és nem látom itt abban az öltönyben (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Pedig egészen katonai!) és úgy vagyok értesítve a mentelmi bizottság többségének a jelentéséből hogy t. képviselőtársam, Nessi Pál, szintén nem mint katoná volt ott Kolozsvárott. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Hát ebben a megkülönböztetésben én komoly dologt akarok látni. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Már most t. képviselőtársam ellen egy katonai hatóság elrendel egy vadeljárás. Ne zavarjuk össze, becsületügyi kérdésekről van-e szó vagy nem; a katonai hatóság, illetőleg valami Bihar alabornagy, honvédkerületi parancsnok rendel el vadeljárás szóról-szóra 3886. számú rendeletével. (Élénk felkiáltások a szélsőbaloldalon: Ugy van! Ugy van!)

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter la-gadólag int.

Pap Zoltán: Hiába integet a miniszter ur! Ez így van!

Eötvös Károly: Bocsnatot kérek, nagyon szeretném, ha a t. honvédelmi miniszter ur képességgel bírna arra, hogy ezt a rendeletet meg nem történné fogadtassa el. (Élénk tetszés és helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Báró Fejérváry Géza: Ez csak idézés, semmi egyéb! (Elmentmondások a szélsőbaloldalon.)

Eötvös Károly: A t. honvédelmi miniszter ur rossz emlékezőtehetséggel bír, vagy el sem olvasta a rendeletet; nincs birtokomban ebben a pillanatban a rendeletnek szóról-szóra való szövege.

Olay Lajos: Itt van a rendelet szóról-szóra! (A rendeletet szónoknak átadja. Élénk éljenzés és taps a szélsőbaloldalon.)

Eötvös Károly: T. képviselőház! (Zaj és közbeszólások.) Engedje meg a t. képviselőház, hogy miután a rendelet itt van a birtokomban, azt amit állítottam, be is bizonyítsam. (Halljunk! Halljunk! a jobb- és baloldalon. Oivassa.) Midőn a t. igazságügyminiszter ur ennek a dolognak mindig a jogi oldalát

Fogják el, ki a szót kimondta,
És őt, kihez intézve volt!"

De az a szót ki aig ajte,
Már örömet keblére rejtte.
Am a dült szem s halvány ajak
A bűnösökre vallanak,
Hurcolják a bíró elébe,
A szinpad törvény széke lett,
S az égi bosszútól elérve
Bevallják véres tettüket.

A jövővények.

(Première a Nemzeti Színházban.)

— A Budapesti Napló eredeti tárcája —

Írta: **Ábrányi Emil.**

A Nemzeti Színház új igazgatóját nem érheti az a szemrehányás, hogy a magyar drámairodalmat elhanyagolja. Pár héttel a Föld és a Kurucok Párisban premiéreje után ma este megint magyar drámát állított a bemutatód-éldadásokra szomszjas közönség elé: Jakob Ödön háromfelvonalas színművét, a *Jövővényeket*.

Jakob Ödön régi, jeles poéta hírében áll. Ereiben tiszta székyelv-ér csörög és ennek az Istenről megáldott fajnak a szívósságát, kitarított munkaerőjét ő is átörökölte. Több két évtizedenél, hogy landadás nélkül művelti a költészetet. Nem úgy, mint a könnyelmű bohém, aki futyörésvé megy át az életben, fittyet hány a gondoknak és a kötelességeknek, adósságot csinál, de szabadon él és tömörked idejét függetlenül pazarolva, kávéházak asztalain írja dalait éjjeli tivornyázások közepette. Jakob Ödön az élet szigorú iskolájában növekedett föl és alig, hogy ebből az iskolából kikerült: maga is beállott azok közé, akik a tanítást, az oktatást,

a mások fegyelmezését teszik hivatásukká. Éytizedek óta él a középiskolai tanárság kenyérén. Sokáig tanított Déván, azután áttették Budapestre, ahol most a legjelesebb professzorok közt emlegetik. Ez a komoly és nehéz hivatás sok emberből kiölte már a poézis iránt való hajlamot. Sokakat tett fásulttá vagy meddővé, akik rzsás illuziókkal kezdtek pengetni a lantot ifjuságuk mosolygó évadán és akik csak addig tudtak verseket írni, amíg fiatalok és gondatlanok voltak. Jakob Ödönben a költészet nem volt ilyen vékony, hamar elapadó forrás. Sohasem tartozott a nagyon szenvedélyes, gyorsan fellángoló poéták közé, de szelid és egyenletes tüze mindig tisztán és jóleső meleglet árasztva lobogott a boldog, békés szerelm és a nemes, férfias hazaszeretet oltárain. *Rózhos* írt dalaiban állhatatos szerelmének, őszinteségének, szerencsés véralakának és jóízű magyar kedélyének maradó értékű bizonyosságait foglalta össze. Népies ritmusban írt balladái a nép életének egy-egy fragmentumát drámai erővel állítják élénk. Argius királyfőről szóló hosszabb verses elbeszélése sikerülten beszél a naiv eposz egyszerű hangján. És hazafias verseit sem a feltűnő vágó páthos diktálta, hanem a hazájáért aggódo vagy lelkesedő szív melegsége; nem a cifrákodo bombaszt, hanem a használni akaró igazság.

Jakob Ödön, mint versíró és elbeszélő, érdekes helyet foglal el a magyar poéták sorában. A Kisfaludy-Társaság és a Petőfi-Társaság a versírót méltányolta benne, amikor évekkal ez-eltőt beválasztotta rendes tagjai közé. De a lírikusok csak a legtrákbáb esetben állják meg, hogy időnkint el ne kalandozzanak a drámaírás mezejére. Petőfi nem érte be azzal, hogy a legelső magyar lírikus lehetett. Heinének sem volt elég, hogy mint lírikus költő Németország valamennyi poétáját tulszárnyalta. Drámát kellett írniok. És mind a két nagy költő szerföltött gyönyörű tragédiákat írt. A subjektív költészet ragyogó mesterei közül talán csak Burns

és Beranger nem kompromittálták magát valamelyes drámai szárnypróbálgatással.

Ezek a legnagyobb példák, mert a versírás világszóról képviselőire vonatkoznak. A kisebb versírók köréből még számosabbat lehetne felsorolnunk. Ime Jakob Ödön is a lármás szinpadra vágyik, noha mint lírikus nagyon csöndes és nyugodt élehet él. Drámai kísérleteivel rögtönítő bíróságos provokál maga ellen, noha mint lírikus kényelmes távolságban maradhat a kritikásaitól. (Akik néha észre sem veszik, ha egy-egy verskötetét közrebecsátja.)

Eddig csak népszínműveket írt. *A Szegény Radóné* és *Galambosi Sándor* című népies darabok a falun, tanyákon, szántóföldeken élő parasztok egyszerű lekvilágát tükrözik a néző elé. (S ezek a darabok meggyőző bizonyítgai annak, hogy az a drámai erő, amivel élénkiteni lehet egy rövid balladát, nem elégséges, amikor a költő a szinpad nagy kerete számára drámákat koncepiál.) Most Jakob Ödönnek magasabb becsvégya támadt és társadalmi drámával fogpogtatott a Nemzeti Színház kapuján, mely udvarian megnyitott előtte — a *Jövővény* előtt. (Mert a lírikus poéták csak jövővények az igazi drámáikról otthonában.)

Talán nem járok messze az igazságtól, ha azt állítom, hogy Jakob Ödönt a kivégzett Papp Béla esete, a rejtett szatmári tragédia birta rá új darabjának a megírására. Hősében, Szabó Zoltánban, azt az uri gyermeket akarta drámálag illusztrálni, akinek az apját rablógylkosságra való fölbujtás miatt halálra ítélték és könyörtelenül felakasztották.

Milyen szerepet játszik a társadalomban egy fölakasztott rablógylkos fia, aki tehetséges, munkás, jellemes ember s aki tehetséges, munkás, becsületes jelleme révén jogokat követel a társadalomtól, érvényesülni akar a tisztességes emberek közt, akiknek a tisztessége nem különb az övéni? Bizonyos, hogy ez a fiu nem felelős

fességet, akkor tottanéses bűnmunkára, éppen arról, ami igazán jogi kérdés, nem beszél egyetlen egy szó sem. (Derűtlenség a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk!) Bocsanat kérök ezért a kitérésért, de olyan értelemben, mint az igazságügyminiszter ur mondta, nem is igaz, hogy ez jogi kérdés (Ugy van! a szélsőbaloldalon), mert ha csak olyan értelemben volna jogi kérdés, amint a t. igazságügyminiszter ur mondta, akkor ez sohasem kerülne ide, hanem ő maga pórtrendtartásával átutálna az aljásbíróhoz. (Élénk derűtlenség a bal- és szélsőbaloldalon.) Maga az a tény, hogy ez a kérdés csak itt tárgyalható és másutt sehol. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) bizonyíthatja, hogy ez nem olyan értelemben való jogi kérdés, (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) ahogy azt ő feltegye, hanem legalább is, sőt első pillanatra is már mindenesetre legalább is közigazgatási kérdés; (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) második tekintetben pedig igen nagyfontosságú, de igazán nagyfontosságú politikai kérdés, (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) amely a nemzet önállóságával és a törvényhozás függetlenségével a legszorosabb összekötöttségben áll. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) És miért áll oly szoros összekötöttségben? Abban már egyetérték a t. igazságügyminiszter urral, hogy maradjunk meg a magunk jogi gyakorlatának, a magunk történelmének és közigazgatásának a mezőjén; a külföld akármelyik példájára is hivatkozni itt nem tartanám célszerűnek. Megmondom az okát, hogy miért. Mert én nem ismerem olyan művelt nemzetet a világon, amelynek saját hatóságai, saját katonái, vagy nem katonai hatóságai egy idegen nemzetnek tollát, javnyét, lobogóját viselnék. (Hosszantartó lelkes éljenzés, tetszés és taps a szélsőbaloldalon és balról. Halljuk! Halljuk!) Ilyen lehetetlen, ilyen képtelen és ilyen undok viszony egyetlen művelt népeül sem található. (Élénk tetszés, helyeslés és taps a szélsőbaloldalon.) Hogy Magyarországon egy közpolgár, egy tisztességes ember, ügyvéd vagy országgyűlési képviselő azért, mert a saját nemzetének minden érzését kifejezte nemzeti dalait énekel, hogy azért ugyanazon nem-etnek valamely a törvény által kirendelt hatóságot vád alá helyezze, az tökéletesen képtelen és érthetetlen dolog. (Zajos tetszés a szélsőbaloldalon.)

Krasznay Ferenc: Magyar ember nem dicsőül. (Zajos helyeslés a szélsőbaloldalon. Élénk felkiáltások: Ki tette??) Hitvány fráter volt, aki tette! Aljon elől! Ki volt az? (Zaj.)

Rakovszky István: Ugy van! Azt kell írtatni! **Papp Zoltán:** A miniszter ur rendelő-e el, vagy Bihar altábornagy! Ki rendelte el? (Nagy zaj.) **Elnöke:** Kérem a képviselő urat, méltótlasának nyugodtan meghallgatni a szónokot. (Halljuk! Halljuk!)

Eötvös Károly: T. Hasi és kizárólag magyar kultúr és nemzeti viszony, más ehhez hasonló nincs a világon, nem is volt, csak elhalt népeknél volt. De mi élni akarunk. (Élénk tetszés és helyeslés a szélsőbaloldalon.) Csak elhalt nemzeteknél történt ilyen eset. De ezek is az utolsó csépp végig védelmeztek nemzeti jogukat, és azoknak a saját hatóságaik által való tiszteltetés és ebben a küzdelemben kimutattak. Holt nemzeteknél történt ez. De oly nemzeteknél, amely élni akar, ez nem történhetik. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Asért tehát erre példa a külföldi nemzetek törvényhozásában és törvényhozásai közigazgatásában nincs. A kérdés a maga tiszta egyszerűségében az, hogy a törvény

által rendelt hatóság védeljéről alá fogott egy képviselő; a kérdés az, hogy oly vádbeli cselekmény, vagy mulasztás miatt rendelő-e el ezt a megtorló védeljéről, amelyet törvényünk büntetődnök tartanak. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) És a kérdés, sőt az az egyetlen kérdés. Arról beszélnek, hogy a hatóság kikéri-e a képviselőt, vagy sem? Ez a szó, hogy "kikéri", nagyon a pinótot beszélmódozóra emlékeztet, mert ennek a szónak a mi közigazgatásunkban helye nincsen. Hanem arról van csak szó, hogy megengedi-e a képviselőház, vagy a főrendiház, hogy valamely tagja ellen én eljárassak. De amikor ez volna a főkérdés, hogy a hatóság kört-e nem kéri-e és nagyon elismerem ezen feltevéseknek sok tekintetben való helyességét, de döntő alapon helyességét ennek a feltevéseknek nem ismerem el. Nemi Pál képviselő ur bejelentette az esetet, helyesen tette, de nincs ok valami különös elismerésre, mert legprimitívabb törvényhozói kötelességét teljesítette. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Gróf Forgách!

Eötvös Károly: Ha a Forgách esetét nem ismerem, de a honvédelmi miniszter ur, ezt a kérdést előrelételem nem engedem. (Élénk derűtlenség és taps a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk!)

Báró Fejérváry Géza (közbeszó, de szava elvies a szájban.)

Eötvös Károly: Kérem a t. honvédelmi miniszter urat, (Zaj. Halljuk! Halljuk! Élénk csevegés) hogy egymás után beszéljünk, vagy nyitán beszéljünk egymással de ketlen ne szüneteljünk, mert abból nem én roám származnék baj. (Derűtlenség és taps a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk!) Már most, t. képviselőház, bizonyos — én legalább bizonyosnak tartom — hogy Bihar altábornagy, az ő rendelőit meg nem nevezett, de mégis néphimnuszok jelzett zenedarab alatt a mindenki által, fájdalom, most már mindenki által ismert Gotterhale nevű osztrák zenedarab értele. Ezt bizonyosnak tartom. A honvédelmi miniszter urtól szívesen veszem, ha alaplatannak tudja bizonyítani azt a feltevést, hogy a néphimnusz alatti altábornagy ur a Gotterhale nevű osztrák zenedarab értele.

Ennek a zenedarabnak furcsa története van. (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.) De akármilyen furcsa a története, az ő történetében még sohasem jortudt elő, hogy Magyarország a magyar nemzet számára, magyar törvény vagy törvényt pótló hasonló hatalom kizárásában állónak és mindenki által tiszteltendőnek jelentette volna ki. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Émlékeztünk vissza: 1848 előtt valami nagy elszemélytalan nem volt ez iránt a zenedarab iránt. Émlékezem arra, amit a t. honvédelmi miniszter ur talán nem tud, amikor mint elemi iskolás gyermek jártam az iskolába a kalvinistáknál, azoknak énekes könyvébe bele is volt nyomtatva; nem ug, hogy Gotterhale. (Zaj. Élénk csevegés) hanem úgy volt a magyar szövege: — úgy emlékszem, hiszen nem mai dolog — Isten áldd meg, — vagy terjed meg — Ferdinándot, Ausztria dicső fiát, vagy lejt. Vagy fiát, vagy lejt! (Élénk derűtlenség a szélsőbaloldalon.) De hogy az ki lett volna nyomtatva, hogy az osztrák munka és hogy az osztrákok ügyvezetői néphimnusz, arra nem emlékszem, mert ha ki lett volna nyomtatva, ama felekezetenek a tanítói bizonyára, mikor a gyermekek kezébe adták volna a zoltáros könyvet, azt valami sötét papírossal betarasztották volna. (Derűtlenség.) Más-képp ezt magyarán a magyar nyelvnek lélektana

szertint lehetetlen. De akkor nem volt gyűlölet tárgya. Miért? Mert úgy tudom, hogy akkor nem parancsolták rá a katonai hatóságok a magyarra. Mert ebben nagy külsőség van, mert ha valami szolgálati szabályok a vád és megtorló eljárás szankciója mellett valami dait páraparancsol a nemzetre, hát nemcsak nálunk, de nem hiszem, hogy a világ akármelyik nemzeténél a legutolsó úmbukitai népénél is az a dal kedves volna. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Mikor a katonai hatóság azon kezdi, hogy ezt a népdalt, vagy néphimnuszot megtorlás szankciója mellett rá akarja parancsolni a magyar nemzetre, hát az a katonai hatóság, a bölcsesség, oly nagy mértékével bír, oly vakon, oly megfontolatlanul cselekszik, hogy ekkora bölcses-séggel még Magyarországon sem lehet kormányozni. (Élénk derűtlenség és taps a szélsőbaloldalon.) Következett azután a függetlenségi harc, (Halljuk! Halljuk!) a magyar nemzetnek a legesetűtölös perog kísérleteit önvédelmi harcra: mert hiszen nem tartadalom, sem függetlenségi harc volt az kez-deben és sokáig, hanem valami irtózatos, valami lehetetlenség, más nemzetek példájában szintén elő nem fordult orvítamadás eleni harc. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Csak az utolsó percben hitték el, hogy az a támadás orvult történi, hogy a magyar korona köréből történi. (Ugy van; Ugy van! a szélsőbaloldalon.) hogy a velünk szövetsé-ges állam szervezett hatalma részéről történi és hogy az a saját nemzetünk katonái által történi. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) De meg-történi. És mikor annak az önvédelmi harcnak vége lett — szerencsétlen vége lett, legalább pillanatig a nemzete néve, akkor a győző hatalom nem a magyar király, nem a magyar honvédség és nem a magyar hadsereg jobbjával jött Magyarországra, hanem a hódító zsarnok göggyével és vérengző szan-vedélyével (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) és azt a göggyét és azt a vérengző szanvedélyt ennek az osztrák néphimnuszunk hangjai mellett gyakorolta. (Élénk helyeslés és taps a szélsőbaloldalon.) A nemzet kibékült királyával, kibékült annak tanácsosaival, kibékült a királynak nem teljesen, de mégis lényegesen megváltoztatott politikai irányzatá-val. De a nemzetül azt követelt, hogy az orránlvó legyet is törje és dicsőítse azt is, mint arának ékes-ségét, lehetetlenség. (Élénk derűtlenség, éljenzés és taps a szélsőbaloldalon.)

Szarabás Béla: Szemtelen is az légy!

Eötvös Károly: A légy odaszállhat az arora, de csak az az ember nem kergeti el, akinek kezei meg vannak kötve. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Ép és egészséges ember lábában is elkergeti. (Élénk tetszés és taps a szélsőbaloldalon.) mert ebben az embernek sem haszna, sem gyönyörűsége nincs. Őnk pedig nemcsak a magyar nemzetnek ottán tartják ott ezt a legyet, hanem ott tartják a magyar királyi méltóság az is, mert ez eklemiti el legjobban. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Mert a nemzet azokért a nagy áldozatokért, melyeket a multban oktaundul áldozott, azokért a nagy áldozatokért, amelyeket ma jól vagy rosszul, de megintolva hog, leg-alább megvárhatja attól a haduról vagy felsőgtől, — nem is róla beszéltek, — hanem tanácsosaitól hogy a nemzetnek érzését, multjának emlékeit legalább tisztelték. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Mikor a nemzetnek egy törvényhozója, a képviselőháznak egy tagja Kolozsvárt nem is azt esle-kezte, amhez szentséges szent joga lett volna, hogy

azért, amit az apja akkor követett el, amikor ő csak négyévesedő volt. Bizonyos, hogy a rossz utra tévedt apának a bűne nem szennyezi be ennek a fiúnak se a talentumát, se a jellemét. Bizonyos, hogy ez a fiú nem osztozott az apja iszonya bűnében, tehát az apai bűn ódmánának a legparányibb részét sem tartozik viselni. Bizonyos, hogy ennek a fiúnak van joga tehetőséghez és jelleméhez méltó pozíciót foglalni a társadalomban; ezt a fiút nem lehet eltüntetni se a munkától, se a munkával járó tisztelettel. Mindez bizonyos. De mi történik akkor, ha ezt a fiút minden becsületessége és ártatlansága sem menti meg a keletző helyzetek egész sorozatától? Ha ezt a fiút megsemmisítjük el azok, akikről az emberek előmanetele függ? Ha láthatatlan, titkos cseszeskűvés képeződik ellene mindazoknál, akik moosoktalan szarmazásra hivatkozhatnak? Ha előítélet, szűkebbétség, embertelen dolyf és rosszakarat lépten-nyomon éres-tetik vele, hogy ártatlan gyermekkorának homályos távolagságból egy akasztófa étes körvonala nyulnak elő? Ha becsületét lábbal tapodják, ha tehetőségét kisebbitik, ha karrierjét tönkre akarják tenni azon a eimen, hogy az apja akasztóán vé-geste az életét?

Ez a konfliktus a drámaíróra néve nagyon becses. Ki lehet fejteni benne az egyéni kiváló-ságot és a tömeges hitványiságnak minden árnyat-lát. Gazdag, változatos jellemzés nyílik itt alkalom és a humanizmus nagyzerű igazságait, a legnyersebb erkölcsöket, a legnemesebb ideákat reformáló erővel állíthatja szembe a drámaíró a konvenció társadalom minden alacsonyágával, a külső mázában előkelő, bensőleg pedig vérsomjas, gonosz, bestialis társadalmi körök minden gaz-emberségével.

A kifogásolt, de nemese és nagytróbb egyén-nek ez a küzdelme a kifogástalan kabát, de aljas lelkiületű sokasággal: művészi beállításban, erős pszichológiával megokolva, drámai ekono-

miával részletezendő, nagy és szép hatást tehetett volna a színpadon.

A Jövőrekről — sajnos — minden hiány-sít. Az a Zoltán, akit a nagybátyja, Domokos Antal, méggyes korában Amerikába viss a kivi-vel huszonöt év múlva visszatért: amint megtudja atyjának a szegényét, azonnal összeroppan, azonal megadja magát a mult emlékének, azonal lemond e mult emléke miatt a jövőről és minden küzdelem nélkül visszabuzdik Amerikába egy kedves leányzóval, Torbágyi Eszterrel, akinek a szerelemét rövid magyarországi szeszúrja alatt meggyerta.

Ez az ének igazán nem méltó arra, hogy egy kiválóan érdekes társadalmi rajznak a köz-zéppontja és egy súlyos, mélyen járó lélektani problémának a megoldására vezet hősé legyen.

A becsületnek egészen más védelmét vár-nám ettől a fiatal urtól, aki huszonöt évig Ameriká-ban nevelkedett. Micsoda ellentmondás ez! Hát aki huszonöt évig Amerika előtt, demokratikus leve-gőjében nőtt fel: nem sajátított el semmit a minden szentimentális csirangot megvető, minden ízében bátor, férfias és praktikus amerikai fellegásból? Nem tanulta meg Amerikában, hogy minden-kinék a becsülete saját magától függ, min-denki annyit ér, amennyit a tehetése és munkaereje nyom és előre kell nyomulniuk rendületlen kitartással, ha helyén van a szí-vérük, ha dolgosan tudnak és ha lelkiismer-tük tisztá. — előre kell nyomulniuk akkor is, ha emelkedésük látján százezer arisztokra-tikus tökfikő fitoritja el a száját? Hiszen ha atyánk bűne esett és bűne díjában jogosan lakot: atyánk emléket csapdijuk, atyánk emléket re-habilitáljuk, ha mi — ennek az atyának a direkt leszármazása — lelki erőnk maximumával a leg-főbb becsületességre törekszünk, a legnagyobb tisztességet érjük el. Kiküzdött tisztességünknek egy sugara engedszelő fényvel esik vissza bűnös atyánk emlékére. Az emberek azt mondják ma-gukban: az apa sem lehetett teljesen gonosz, el-

vetemedett ember, ha a fiú ilyen jóles, ilyen kit-űnő, ilyen tiszteletet parancsoló! A fiú eminesn tulajdonságainak esodlatlata közben menteséget ke-resnek az apa számára és azt mondják: nem al-jasásgból vétkeszt, hanem örültségből, valami végtetes beszámíthatatlanság iszonyu nyomása alatt.

Ez a becsületnek igazi, heroikus, modern emberhez illő védelme, nem az a gyáva, sirán-kozó és hasonlatlan életemérés, nem az a hitvány autoszugesztio, mely elhiteti magával, hogy az ember legnagyobb, legszentebb és leggyönyörűbb ér-teke: a becsület üres szó a pletykahókók és ka-szinózó gavalierok száján; nem egyéb a szerve-zett ostobaság előítéleténél.

Gyöngének, türesnek és hamisnak látom ezt a Szabó Zoltánt. A darab elején kiállhatatlan pöffeszkedéssel heneg a morális tisztaságával. Selyembogárhoz hasonlítja magát. A tisztaság az élete, a szenny a halála. Egy világért sem nyun-tana kezot azoknak, akik nem tudják kiuntatni, hogy a családjukban sohasem fordult elő tévedés, bűlás, emberi gyarlóságból származó árnyék. Az ilyen ember eljártassa azt a jogot, hogy rokon-szenvezzünk vele; az ilyen ember megérdemli, hogy diffamáló foltot fedezzen föl a családja multjában. Es ez az ember nem affektált fertály-magnás, hanem mérték; és nem az uri kaszinó kártyaszobájában nevelkedett, hanem Amerikában, az Egyesült-Államok hatalmas földjén, ahol az emberek sohasem kutatják a multat, hanem min-dig a jövőbe néznek!

A darab közepén megtudja, hogy az apja nem úgy halt meg mint nyugalmazott miniszteri tanácsos; megtudja, hogy az apja rettenetes módon fejezte be földi pályafutását. Es ekkor nem a saját becsületére támaszkodik, nem a saját tiszta lelkiismeretében és egyéni kiválótságában keres vigasztalást, erőt a csapás ellensúlyozására, hanem identifikálja magát a huszonöt évvel azelőtt történt gyaldzattal és szakítani akar a menyasszo-nyával, mert ő nem méltó rá, mert ő becs-

ast mondja annak az ifjúságnak, zúgjátok le azt az ugynevezett néphimnuszt (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) hanem csak azt csokkedte, hogy azt mondja, énekeljétek a magyar himnuszt és nem is a magyar himnuszok közül az egyiket vagy másikat, hanem énekeljétek csak azt, melyben az van: „Isten áldd meg a magyart!”, ezért a katonai hatóság védeljébe indít és megtiltja az eljárást indít és az a képviselőkhöz helyesnek tartja: az erkölcsi lehetetlenség. (Élénk helyeslés és taps a szélsőbaloldalon.)

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Mindent a maga idejében!

Eötvös Károly: T. honvédelmi miniszter ur, a nemzet becsületének és önrizetnek a tisztelete minden időben egyforma (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) és minden hatóságnak, még a királyi korona körében is, sőt többet mondok, még az osztrák csásár körében is, mert hiszen szövetséges állam. Amikor az igazságügyminiszter ur belekeveredve a jogi kérdés abszolútumának és relativumának tömkelegébe. (Derültség.) mindenütt csak azt kereste, mi a jogi és nem jogi oldala a kérdésnek, akkor mégis csak első feladata az lett volna, hogy megvizsgálja Magyarország törvénykönyvéből, amelynek régi és újabb foliánsaiban sok jól meg nem ismert, helytelen dolog is van, hogy talál-e egy oly jogi tételt, amely szerint az osztrákoknak ez a néphimnusz annyira tisztelendő és tiszteletképes dolog legyen. (Derültség.) hogy aki ez ellen sérelmet követ el, azt Magyarország hatóságai nyilvánosan védeljárás útján üldözik és ellene megtiltja az eljárást indítanak.

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Ha tiszt akar lenni! (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Krasznay Ferenc: Ostoba beszéd! (Nagy zaj.)

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Nem jödek meg. (Folytonos zaj.)

Elnök: (Csengés) Csengés kérek!

Olay Lajos: Még kell mondani, hogy nem lehet kiönöböség a becsületben. (Zaj.)

Eötvös Károly: A t. honvédelmi miniszter ur legyen szives figyelmeztetni rá, ha eltelednő, hogy ezen szavaira, melyeket tegnap is kijelentett, hogy: „Ha tiszt akar lenni”, feleljen tüzeteiben.

Egy megjegyzést óhajtok tenni a t. igazságügyminiszter beszédére. Ő egyelmi eljárásokat, az ügyvédi kamarát, bírói fogalmi eljárást, kaszinószabályokat hoz fel ebben a kérdésben.

Flósz Sándor igazságügyminiszter: Nem hoztam fel.

Eötvös Károly: Jegyezze meg a tisztelt miniszter ur, (Halljuk! Halljuk!) hogy a közjegyzőknek is van fogalmi eljárásuk.

Flósz Sándor: De nem lehetnek képviselők!

Eötvös Károly: Az ügyvédeknek, a bírónak is, azonban hogyha valamely hatóság, pl. az ügyvédi kamara azért akarja üldözni fogalmi eljárást, az a képviselőt, mert a Gotterhaltával szemben a magyar nemzeti himnuszt az „Isten áldd meg a magyart” akarta énekelni, akkor ez a kérdés rögtön idején és ha ez a nemzet a maga törvényhozását megtiltja azzal, hogy függetlenségét meg akarja óvni, ez, ha a nemzetek erre képesek akkor akár-milyen ügyvédi kamarát inkább százszor szór szét, mint a polyvát. sembogy megengedje hogy azt a képviselőt azért üldözzék, védeljébe azért indítsanak ellene, mert a Gotterhaltát nem tisztelte. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) és Kölcsey Himnuszt akarta énekelni magyar nemzeti ünnepen. Azt nem vitatom, hogy ez az eset jogi kérdés-e vagy nem, de

telen ember. De Etédi Kálmánnal, akit megsértett, hajlandó lovagias uton megverekedni. Ha ilyen oktan hamarsággal becsületleneknek tartjuk magukat: pirulva térünk ki a lovagias elégtételadás kötelezettségére elől is. Akkor nemcsak a menyasszonyunk számára, hanem a páros viaskodást kereső gentlemanek számára is becsületlenek vagyunk.

A darab végén ez a lány és következetlen fiatal ur gyilkosnak nevezi a törvényt, mert rablójlikosokat halálra ítél és nem törődik a hátramaradt árvaik point d'honneurjével. A point d'honneur iránt való tartozásának csak akkor felel meg a törvény, ha nem halálra, csak életfogytig tartó fegyházra ítéli a rablójlikosokat. Ebben az esetben az utódoik talán még emelt fővel is járhatnának a gavalloknak ebben a csodaszép világában. Tény, hogy Zoltán ur nem akar többé magyar állampolgár lenni, mert az itteni törvények megszegyentették; már pedig „aki megbánt, annak megbocsátok, de aki megszegyent, annak — soha!” Igazságtalanabbul még sohasem támadták a törvényt, mint Zoltán ur, amikor azzal a váddal illeti, hogy az ártatlan utódoik becsületére tör. Zoltán ur a törvényt itt összetéveszti a társadalommal. A törvény nem akadályozná Zoltán urat, hogy idővel esetleg miniszterré is lehessen. A törvény hideg és szigorú, de nem előítéletes. A társadalom nyájias és előkelő tribunáljai ítélnek el az ártatlanokat morális kinszenvedésre, kivált ha ezek az ártatlanok olyan gyöngye legénykék, hogy már eleve lemondanak minden védelemről.

A tartalom nagy fogyatkozásaiért erős, jól fokozott scenikai hatásokkal nem kárpótol a szerző. Minden alak epizódszerű; az egész darab vázlatnak látszik. Egy falusi plébános kedélyes beszélgetés közben úgy találja, hogy Zoltán hasonlít valami híres gonosztevőhöz. A gazdatiszt a „jövénynyel” ejt el egy általános megjegyzést. Semmi sem kényszeríti a felvidéki faluban letelepedett földesurat, hogy

ha jogi kérdés, akkor ebben a kérdésben az első az, hogy vajon Magyarország összes törvényei vagy törvényt pótló rendeletei, vagy a törvény erejével bíró szokásai szerint, vagy a nép jelölés szerint, vagy a képviselőház felhatalás szerint megtörli a érdemese, büntetendő cselekménynek tekintették-e? Kimondták vagy megengedték-e, hogy a magyar hatóságok a magyar nemzeti hős ünnepe a Gotterhaltát annyira tiszteljék, hogy ha valaki nem tiszteli, amiatt már büntetendők?

Azt mondja a t. igazságügyminiszter ur — fájdalom, nem olvashatom el beszédét pontosan, azért az idézésben tévedhetek — hogy ez az eljárás vagy másoda amit az első honvédkerületi parancsnokság indított, szabadságvesztéssel vagy elzárással nem jár. Bocsnatot kérek az ősi józan elzárás észnek jelölését gyakran jádalommal nélkülözöm itt a miniszter padokban. (Derültség.) A magyar józan ész szerint a bűnpár alatt állás a büntetésnek egyik neve, gyakran igen súlyos neve van és gyakran mikor a közbűntetéseket Magyarország köztörvénysejkei elítélték, gyakran az enyhítő körülmények nagyfontosságának tekintetbe vételével azt mondták, hogy büntetendő cselekményt követett el és ezért büntetése per alatt való állása volt. Ez a józan észnek felhatalos.

Mint hogy kétségtelen, hogy ez a kerületi parancsnokság magyar állami hatóság, mely törvény által van rendelve és fenntartva és melynek hatáskörét, tagjainak ellátását, fizetését a magyar állam a maga törvényhozása útján adja meg. Minthogy ez a hatóság egy képviselő ellen oly cselekmény miatt indított megtiltja védeljébe, amely cselekmény a mi törvényeink törvényerejű rendeleteink és törvényerejű szokásaink büntetendők nem mondják ki, nem tekintenek, másrésről pedig, egy a törvényhozás előtt, mint a nemzet előtt a maga egészében ez a cselekmény becsületos, jogos, tisztelemelő, sőt a bazaaris szempontból kötelességszerű volt. (Élénk helyes és szélsőbaloldalon.) ennél fogva a katonai hatóság ebben a kérdésben így módon való beavatkozással súlyosan sérti a törvényhozási függetlenségét és a képviselőnek és a képviselőháznak mentelmi jogát. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Ennél fogva én Nessi Pál t. képviselőtársamnak eljárást, amely szerint bejelentem az esetet, haveslem és az ő mentelmi jogának megsértését atom ebben a kérdésben és elötagod a kisebbségnek azt a határozati javaslatát, amely utasítja a kormányt, hogy e tárgyban ezen hatóság ellen a további megtilt lépést ezen eljárás miatt indítsa meg és arról a Háznak tegyen jelentést. (Élénk helyes és szélsőbaloldalon.) Én a magam tiszta egyszerűségében így látom ezt a kérdést. Akár politikai, akár jogi, akár közjogi, akár mindenféle szempontból vizsgáljuk meg a kérdést, én így látom a helyzetet. Azokat a műveleteket, amelyek szerint leginkább az igazságügyminiszter és mások pozitívum, vagy abszolútum, vagy relativum. (Derültség a szélsőbaloldalon.) alaki és nem alaki jogi kérdések utvestőjébe akarják ezt az ügyet elterelni, azt én nem helyeslem, azt a rókok oryukainak tekintem amelyekbe a kérdés elől elbujni akarnak. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

A t. honvédelmi miniszter ur ma is már ismételtve sugta nekem, „ha tiszt akar lenni az illető”. (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.) Tisztázunk a fogalmakat ebben is, mert én nem hiszem, hogy a középkorban, vagy még a középkorba visszassandító újabb katonai jelölésnek minden részlete okos józan és tisztességes. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

A darab komoly alakjainál sokkal többet érnek a humoros vonással festett figuráskák. *Beke György*, a gazdatiszt, aki egy német guvernántot vett el feleségül, nagyon mulatságosan nyögi ezt az exotikus házasságot. Kitűnő falusi asszony özvegy *Bartosné* és *Feri*, a szolgálány is kedves kamasz. Ezekben az elmosodó szánerrajzokban *Jakab Odón* józsu magyarságát és a nép helyes megfigyelését élvezük.

A mai premiere a színészeknek sem adott ragogó alkalmat feltűnőbb sikerekre, de mindnyájan jól játszottak, különösen *Mihályfi*, aki Zoltán lelkiharát, kétségbeesését megragadóan színezte a második felvonásban. *Szavany* pompás öreg magyar földesur volt Domokos Antal szerepében. *Cs. Alszeghy* Irma bájós Eszter, *Gál* tipikus falusi lelkész, *Molnár* László elegáns gavallo, *Gabányi*, *Röszkegyi*, *Rákosi* Szidi, *Györgyné*, *Hetényi* kintők, mind komikusz epizodisták. *Beregi* Oszkár Etédi Kálmán jelentékenyen szerepének adott súlyt férfias megjelenésével. A párbajjégedés duójában élénk, mulatságos volt *Náday* Béla és *Dezsi* József.

Az igazgatóság szép dekorációt készített a darabhoz, mely egy színen folyik le másfél óra alatt. *Jakab* Odont minden felvonás végén többször kitapsolták. Sőt babérkoszorút is nyújtottak föl neki.

A rövid három felvonásos dráma után vidám epilog gyanánt *Murger* régi és szellemes egyfelvonásos vígjátékát, a *Nyolcadik pontot* elevenítették föl, *Császár*, *T. Delti* Emma, *Nagy* Ibolya és *Gál* virtuoz összejátéka az egész színháznak rendkívüli módon tetszett.

lön.) Nézzük meg ezt a kérdést a maga egyszerűségében. Bocsnatot kérek, ha nagyon primitív módon fogom ezt a kérdést itt traktálni a t. honvédelmi miniszter urnak, de úgy látom, hogy szükség van rá. (Zajos tetszés és éljenzés a szélsőbaloldalon.) Mi szükséges ahhoz, hogy valaki a magyar hadseregben vagy a magyar honvédségben tiszt legyen? Azt hiszem, egyetért a t. honvédelmi miniszter ur velem abban, hogy java fiatalokbeli ember legyen. épkezlábu, egészséges ember legyen és s-ükséges, hogy előbb katoná legyen: azután a katonai tudományokat annyira, amennyire, de korrekta megtanulja és a rendes szabályok szerint nem a meghozott, hanem a józan észnek szabályai szerint, ha erre katonai tudományánál, testi épségénél és ügyességénél fogva alkalmas, a tisztikarba elveszik.

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Jellemmel fogva!

Eötvös Károly: Kérem, első dolog mégis az, hogy keze-lába legyen. (Hosszantartó zajos derültség.) Menjünk át a másikra, a jellemkérdésre. Fontosnak tartom ezt a kijelentését és a magam részéről ezt a szabályt, ezt a szót, ezt az elvet elötagodom, azzal a különbséggel csupán, hogy ez a jellem nemcsak a katonának szükséges, hanem arra egyaránt szüksége van mindenkinek, aki a közélet bármely pályáján megbízatást nyer; és a katonatisztnak sincsen arra nagyobb szüksége, mint akármelyikünknek. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) Nincsen rá több szüksége, mint a bírósági végrehajtónak. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) Hát e tekintetben a t. honvédelmi miniszter abba a közéleti állományba ne tévedjen el, hogy jellemre, becsületre csak a katonatisztnak van szüksége. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Báró Fejérváry Géza: Sohasem mondtam!

Eötvös Károly: No, hát, ha eddig nem mondta, ezenti se mondja. (Hosszantartó derültség. Élénk csengés.) Már most a t. honvédelmi miniszter az újabb kor katonai mozgalmainak, béke és hadilából levő mozgalmainak történetét jobban ismeri, mint én. Ő résztvevő azokban a hadiáratokban, melyeket én csak messziről láttam; ő azokat közelről hajította végre, érdemeket, igazi érdemeket szerzett, katonai érdemeket. (Élénk éljenzés a jobboldalon.) Én azonban ezen a téren egyre vagyok kíváncsi és erre nézve szeretném őt tanulni idezni ide a Ház elé.

Fejérváry Géza: Itt vagyok!

Eötvös Károly: Hát meg is tesszem. A katonai erények közé tartozik a jellem is elsősorban. Hogy miből álljon ez a jellem, arról ne beszéljünk azt hiszem, jobban ismerjük, ha nem beszélünk róla és ha abszolút vagy relatív meghatározást nem adnak neki. (Derültség a szélsőbaloldalon.) De a katonai erények közé a jellemnek kívül és a jellemmel első sorban tartozik a különböző nemzetek között a nemes versenység az érte. Ha annak a magyar katonának azt mondják, te most nemzedet becsületért harcolsz, az egészen más dolog, mintha azt mondják neki te most a Gotterhaltért harcolsz. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Ha azután azt a katonát haroba visszük. — hiszen békében katoná nem kell nekünk, nem azért fizetjük mi a katonát, hogy itt maszirozzon, hogy itt a Gotterhaltat játszza (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) sőt abban is egyetért velem talán a honvédelmi miniszter ur, hogy azért tartjuk a katonát, hogy ha majd ellenség támad meg bennünket legyen, aki megvédelmezze Magyarországot népet, annak jólétét, területét, függetlenségét, meg szegény királyát is. (Élénk tetszés, helyeslés és éljenzés a szélsőbaloldalon.) hisz annak nagyobb szüksége van rá, mint nekünk. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Mondom, akkor, amikor az a katoná hivatásának igazán a mezején van, amikor fegyverrel kezében az ellenség előtt áll és azt legyőzni igyekszik és azt mondják neki, hogy te német, harcolsz a német-ért, te francia a iranciáért, te pedig magyar harcolsz az osztrákról. (Élénk tetszés a szélsőbaloldalon.) mit gondol a t. honvédelmi miniszter ur, a katonai erényeknek elsöje nincs-e gyalázatosan lábbal tiporva. (Élénk tetszés a szélsőbaloldalon.) Mit gondol a miniszter ur, minő eredmény állott volna elő, ha a mi katonáink vítézőökökkel és erényökökkel nem a német nem az ösbizirodom, nem a császári és királyi cím, nem a kétégyjás és nem a Gotterhalte miatt ontották volna vértükre? (Élénk tetszés a szélsőbaloldalon.) a mi hadseregünk tisztjei nem százszor különbek volnának, mint ma? (Élénk tetszés a szélsőbaloldalon.) Ézért, t. miniszter ur, minden nemzet okos kormánya, ha van neki (Derültség) arra törekszik, egyedül, kizárólag arra, hogy az állam hadseregében a nemzeti eszme, a nemzeti érzés, a nemzet érzésének tisztelete, a kegyelet a multért, a remény és ábránd a jórendő nagyságáért, de saját nemzetének nagyságáért verjen győkeket, hogy minden nemzet hadseregének tisztikarában ez legyen az első és hogy a hadsereg ne legyen egyéb, mint a nemzet érdekeinek, a nemzet méltóságának, a nemzet érzéseinek a hadserege. (Élénk éljenzés és taps a szélsőbaloldalon.)

Bakó József: Mit szól a kormánypárt hozzá?

(Mozgás jobboldal.)

Krasznay Ferenc: Ez a jellem!

Eötvös Károly: Annak a férfunak, aki tiszt akar lenni a magyar honvédségben vagy a magyar hadseregben, nem a legelső kötelessége az, hogy egyéni jelleme mellett még harája és nemzete iránti ezen kötelességeket teljesítse? (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

És teheti-e ezt, ha a Gotterhalte imadásának elmulasztása miatt büntetik (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) és teheti-e akkor, ha Kölcsey Himnusznak elnekelese miatt büntetik? (Élénk tetszés és éljenzés a szélsőbaloldalon.)

Ha tiszt akar valaki lenni a magyar hadseregben, az legyen először becsületos magyar. (Hosszantartó, élénk éljenzés és taps a bal- és szélsőbaloldalon.)

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Alá-

rom! (Hosszas élénk éljenzés a szélsőbaloldalon és felkiáltások: Eljen Eötvös!)

Eötvös Károly: Ez a kolozsvári eset nekem azt mutatja, hogy ezzel ellenkező irány kezd lábrakapni, (Ugy van a szélsőbaloldalon) ezért én a többség, hanem a kisebbség határozati javaslatához járulok hozzá. (Szűnni nem akaró, élénk éljenzés, taps és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Eljen Eötvös! A szónokot számosan üdvözlék.)

(A vihar.)

Báró Fejérváry Géza: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk! a jobboldalon. Több képviselő a Himnust énekl. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Eljen Eötvös Károly!)

Elnök: Csendet kérek, képviselő urak! (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Báró Fejérváry Géza: Mintán az idő nagyon előrehaladt, érdemleges választomást máskor fogom megadni. (Helyeslés.) De mert nagyon ritkán van szerencsénk Eötvös Károly t. képviselő urhoz (De-rültség a jobboldalon) és attól tartok, hogy talán megint csak hosszabb idő múlva lesz szerencsénk hozzá, legyen szabad egy, határozatlan hozzám intézett kérdésére röviden most megadom a választ. (Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.)

Azt kérdi a képviselő ur, — mert én közbizonyítottam és hangsúlyoztam, hogy „jellem”, — vajjon a katonai erények közé a jellemem kívül nem tartozik-e a nemes versengés és nem tartozik-e azok közé azon köztelenség is, hogy háborúban az ország jólétét, területét, stb. is „védeji”. Igenis, kérem, mindez valamint a nemzeti önérték is éppen úgy, mint minden nemes, lélekemelő tulajdonság adatarozik. (Helyeslés a jobboldalon.) Ha a t. képviselő ur azt mondja, hogy Magyarország megvédelmeztesse, ebben is igaza van. De én tovább megyek. Ne méltatlanság elfelejtani, hogy milyen viszonyok között éltünk a monarchiában. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Szomorú viszonyok között!)

Várady Károly: Nincs összbírodalom! (Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Barabás Béla: Magyarországon vagyunk, nem a monarchiában!

Kubik Béla: Magyarországon élünk! (Mozgás és zaj a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobboldalon. Elnök csemet.)

Báró Fejérváry Géza: Igenis, Magyarországon élünk!

Lengyel Zoltán: A fizetés is Magyarország adja! (Zaj, Elnök csemet.)

Báró Fejérváry Géza: De a monarchia nemcsak Magyarországból áll, hanem ott van Ausztria is a maga provinciáival. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Micsoda provinciákról beszél? Zaj és nyugtalanság a szélsőbaloldalon: Halljuk! Halljuk! jobboldalon. Elnök csemet.) Azt hiszem, minden okos ember számol a tényleges viszonyokkal. (Ugy van! jobboldalon.) Tényleges viszonyok pedig azok, hogy a monarchiához nemcsak a magyar nép és a magyar nemzet, de más nép is tartozik... (Ugy van! jobboldalon.)

Várady Károly: Nem tartozik! (Mozgás a szélsőbaloldalon.)

Báró Fejérváry Géza: Ezekre is tekintettel kell lennünk. (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.) Teljesítse kötelességét a magyar; teljesítse kötelességét a többi is. (Helyeslés a jobboldalon. Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Elnök: Csendet kérek, t. képviselő urak! (Nagy zaj a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobboldalon.)

Kubik Béla: Menjen Ausztriába ilyeneket beszélni! (Nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Menjünk ki! Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.)

Eötvös Károly: Majd mi sem hallgatjuk meg az ellenzéki szónokokat! (Nagy zaj a Ház minden oldalán.)

Elnök: Csendet kérek, t. Ház! (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Oda is nézzem, ne csak ide!)

Báró Fejérváry Géza: Nagyon helyeslem a t. képviselő ur egyes megjegyzéseit és igen sokat alátámaszt azokat, amiket mondott, de a t. képviselő ur elrejtett egyet: azt, hogy nemcsak Magyarországon van a monarchiában, hanem vannak abban más népek is, akik velünk szoros szövetségben vannak, akik iránt a magyar nép olyan köztelenségekkel tartozik, mint amikkel azok irányunkban tartoznak. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Nagy zaj a szélsőbaloldalon.) Csak ezt akartam megjegyezni és hangsúlyozni. (Helyeslés a jobboldalon.)

Eötvös Károly: T. Ház! (Zaj a jobboldalon. Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon. Elnök ismételt csemet.)

Elnök: Milyen címen kíván a képviselő ur szólni? (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Félre-magyarozott szavait akarja megmagyarázni, Csendet kérek!)

Eötvös Károly: T. Ház! Félreértett szavaim igazai értelmének helyreállítása végett kértém azót. (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.) Rövid leszek. Félalomalommal állapítottam meg egyet: azt, hogy mi kettőn ebben a kérdésben meg nem értjük egymást soha. A t. honvédelmi miniszter ur azt mondja ugyanis, hogy nemcsak Magyarország van a monarchiában, hanem mások is vannak ott. Bocsnatot kérek, de e Házban csak Magyarországot van. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Báró Fejérváry Géza: Ezt én sem tagadom, sohasem is tagadtam. (Ugy van! jobboldalon. Elnök csemet.)

Kubik Béla: Örültesz, amit beszélt! (Nagy zaj és élénk felkiáltások jobboldalon: Rendre!)

Leszky Gyula: Igaza van! (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Ilyen emberek ülnek a miniszteri székhelyen! Nagy zaj.)

Elnök: Kubik Béla képviselő urat rendreutasítom! (Élénk helyeslés a jobboldalon. Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Papp Zoltán: Szégyen! Gyázalati! (Hosszantartó nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Elnök (csemet): Papp Zoltán képviselő urat rendreutasítom! (Zaj és nyugtalanság a szélsőbaloldalon.)

Kubik Béla, Lengyel Zoltán és Papp Zoltán többszörösen közbeszólt.

Elnök (csemet): Kubik Béla, Lengyel Zoltán és Papp Zoltán képviselő urakat újra rendreutasítom. (Helyeslés jobboldalon. Zaj.) Figyelemzetem egyszerűsége miatt a képviselő urakat, hogy a harmadszori rendreutasításnak komolyabban következményes lesz. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Nagy zaj a szélsőbaloldalon.) Kérem Eötvös Károly képviselő urat, hogy beszédét folytatni méltózzék!

Eötvös Károly: A t. miniszter ur Magyarország minisztere, a magyar király tanácsosa és nem a monarchia minisztere és tanácsosa. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) De mi: én és azok, akik itt vagyunk, Magyarország törvényhozói vagyunk és azok maradunk is. (Élénk helyeslés és taps a szélsőbaloldalon. Nagy zaj jobboldalon.)

(Az Ilyavai főbíró.)

Rakovszky István: A következő interpellációt terjeszti be: Van-e tudomása a t. belügyminiszter urnak arról, hogy Löffler főbíró és Bernkopf jegyző Szkalán, Trencsén-vármegyében, Ernst Sándor képviselő alktmányos jogában, a szőlészabadságban megakadályozták, amíg az képviselőválasztási mozgalom alkalmából báró Kaas Ivor jelöltet kísérte. Tekintettel ezen tényállásra, törvényesnek tartja-e a közhatalomok ezen eljárását és helyes-e ezen lépésüket? Ha nem tartja törvényesnek és nem helyesli, szándékozik-e erőlesen és határozatosan intézkedni, hogy a választási brutalitások miatt amugy is hirdett Trencsén-vármegyében a választási szabadság végrevalahára érvényre juttassék és tiszteletben tartassék. Hajlandó-e Löffler főbíró és Bernkopf jegyző ellen szigorú megtorló lépéseket tenni?

Szell Kálmán miniszterelnök: T. képviselőház! A t. képviselő ur ebből az esetből nemcsak magát a trencsényi főispánt volt szives megvádolni de egy fűtet alatt megvádolta az egész főispáni kart sőt egy kissé közvetve megvádolta engem is. Azt mondja a t. képviselő ur, hogy minden zöge-zugában az országban, minden egyes, nem tőlem függő orgánumnak hibájáért felelősséget vállaljak. Hisz ez lehetetlen, mert bizony ezer és ezer orgánumnál egyik-másik közeget követ el kisebb hibát, elnézést vagy mulasztást (Ugy van! jobboldalon.) Ott, ahol a dolgok az én szemem előtt mennek, panasz nincs. Ennyit általánosságban.

Ami a főispáni kart illeti a maga egészében, majd annak idején egész nyugodtan megbeszélhetjük a főispánok kérdését. En igenis azt tartom, hogy a mai adminisztrációs rendszer keretében a főispánokra szükség van, és pedig nem korteskedésből, hanem az adminisztráció ellenőrzéséből. A főispánok köztelensége, hivatalos vizsgálatot teljesíteni a törvény értelmében az egész vármegyének területén és jelentéseket tenni. Még egyet. Ami panasz az én tudomásomra jön, akár közvetett, akár közvetlen úton, az a maga elintézését nyeri. Azt mondja a t. képviselő ur, nem statúaiok példát, riktó példát! Legyen meggyőződve, statúaiok és statúaium is! Erre a vádra csak azzal felelhetek, hogy mások sokallják is, hogy a seprő mennyire jár, néhol vérben fűrdött, néhol megkopott bele, annyira szigorú és erőlyes volt.

Most átmegyek a konkrét kérdésre. T. képviselőtársam megvádolja Osztrulucky főispánt. En ezen főispán iránt is minden kérdésben és minden időben azzal a pártatlansággal fogok eljárni, amely engem minden köztisztviselővel szemben jellemez. És ha a t. képviselő ur bezonyít ellene helytelen tényeket, elene is el fogok járni. En Osztrulucky főispánt erőlyes, öntudatos, de nagyon békeszerető és nagyon kiméletes, minden tekintetben törvénytisztelő embernek ismerem. Hát meg fogok látni, legyen arról a t. képviselő ur meggyőződve, hogy ezen legjobb véleményem dacára is, amelylyel róla bírok, semmiféle hibát el nem fogok nézni.

Már most a konkrét esetre áttérve, t. képviselőtársam azt mondja, hogy Löffler főispánból állítólag azt követte el, hogy nem engedte beszélni Ernst képviselő urat, állítólag azért, mert tollal beszélt és állítólag azért, mert a kormányt akarta a kivándorlás miatt kritika alá vonni. (Zaj a néppártan.) Hát ha az a főispánból ezért nem engedte szólni, vagy általában nem engedte szólni, akkor igenis helytelen dolgot követett el, amelyet én semmi körülmények között nem fogok beszavatozni és felelni. Amint én tegnap hallottam az esetről, — mert szűz söröz egy sürgöny tüzeteit — azonnal hűzög jelentéstételre hívtam fel az alispánt. Annak a jelentésnek ma meg kell lennie. Ha úgy történt, amint mondták, akkor az a főispánból tulment azon a korláton, amelyet a törvény neki elírt. (Helyeslés.) Hogy pedig Osztrulucky főispán ur erre utasította volna, az engedelmét kérek, alig lehetséges, ezt nem lehet felténni. Ez a válaszom, kérem, méltóztassék tudomásul venni. (Élénk helyeslés.)

Rakovszky István tudomásul veszi a választ. A Ház is.

Elnök bezárta az ülést.

BELFÖLD

A nagykarolyi görög-katolikusok küldöttsége. A nagykarolyi görög-katolikusok magyarság tudvalegőleg állást foglalt Laurán nagyváradi püspök oláhosító törekvései ellen. Küldöttségük ma tisztelettel Szell Kálmán miniszterelnöknek és Wassics Gyula válas- és közoktatásügyi miniszternek a képviselőházban. Hozzájuk csatlako-

zott Babér Endre, Domaházy Ernő és Beentócsnyi Gyula szatmarmegyei képviselők és Rákosi Viktor Hajdunánás képviselője. A küldöttség szónoka, Oros János egyházi gondnok arra kérte a minisztereket, hogy addig, míg a magyar görög-katolikusok püspökök kapnak, hagyják ezt a papi állást betöltetlenül. Mindkét miniszter igen előszeretettel fogadta a küldöttséget s mindketten kijelentették, hogy a maguk hatáskörében, amennyiben csak tőlük telik, mindent el fognak követni, hogy a küldöttség óhaja teljesüljön.

Jelentés az országháza építéséről. Szell Kálmán miniszterelnök a képviselőház mai ülésén nyújtotta be rendes évi jelentését az állandó országgház építési munkálatairól.

A jelentés első sorban is konstatálja, hogy a legnagyobb erő kifejésével sikerült befejezni az építési munkálatokat, úgy hogy az ülések már az ősszel az új otthonban tartatnak s a főrendház is átöltözött már s üléseit ezentul mindig az állandó országgházban fogja tartani. Kiegészítési munkálatok azonban részben még ma is folyamatosan vannak, mert többféle olyan módosítások és berendezések iránt merültek fel kívánalmak, melyek eredetileg tervezve nem voltak s így előkészítve sem. Az óriási anyagi föltulviszálás és leszámolás csak évek múlva lesz előreláthatólag lebonyolítatható, mert ez idő szerint hozzávéve még maga az építő és berendező munka sem mondható teljesen befejezettnek. A munkák siettetése a költségeket szaporította. 1901. december 10-ikétől ez évi október 31-ikéig összesen 1,462,890 korona 25 fillér adatott ki. Az 1902. évi hitelből rendelkezésre állott 793,446 korona, mely összeg a bérletekből s egyebekből befolyt 8667 korona 61 fillérről 800,113 korona 61 fillérről emelkedett. A még hátralévő munkákra és kiadásokra — bele nem számítva a képviselőházi és főrendházi elnökök részéről már kívánt és megrendelt s esetleg még megrendelő munkák és beszerzések költségeit — még 1,542,659 korona 98 fillér lesz szükséges, tehát a rendelkezésre álló 800,113 korona 61 filléren felül még 742,546 korona 37 fillér fog igényelteni, mely összegből az 1903. évi költségvetésben 550,000 korona irányoztatott elő. A maradványok folyóvátétele az 1903. évet követő években fog szükségessé válni.

Az állandó országgház összes kiadása 1902. október 31-ig 32,542,573 k. 79 fillérré ruggak, az országgház előrelátható összes költségei — bele nem számítva a két Ház önközegei részéről megrendelt, vagy még meg nem rendelő munkáit — 34,085,288 korona 77 fillérré számíthatók. A 34 millió koronával jelentkező szükséglet azonban apadmi jog mintegy 1 1/2 millióval, amennyiben meg még fog térülni 14,000 korona, mint a Nador-utca torkolatának áthelyezési költségeire a székesfehérvárosnak adott előleg és az igazságügyi palota mögött elterülő s az alap tulajdonát képező telek eladásából befolyó vételár mintegy egymillió korona értékben. Az új országgház építésére vonatkozó végleges jelentés csak akkor lesz előterjeszhető, ha az építési munkák teljes befejeztével és a felülvizsgálatok megejtésével a számadások lezárhatók lesznek.

A Nessi Gy. A Nessi Pál mentelmi joga körül megindult vitában a már felítottakentl külvil még valószínűleg Hódossy Imre és Beethy Akos fognak részt venni, az előbbi a bizottsági jelentés mellett, az utóbbi ellene. A vita előreláthatólag rövid idő alatt véget ér. A szavazásnál fog kitünni, hogy az egyes pártok közt is, különösen a néppártnál, megoszlanak a vélemények, amennyiben az egyik része a mentelmi jog megsértését tartja, a másik ellenben a többség véleményén van. A szabadalvütpárt részéről csak kevesen fognak a mentelmi bizottság javaslata ellen szavazni.

A honvédelmi miniszter jelentése. A képviselőház véderő-bizottsága ma délután négy órakor ülést tartott, amelyben mindazokat a jelentéseket vette tárgyalás alá, amelyeket a honvédelmi miniszter e Házban benyújtott. A bizottság összesen hét jelentést tárgyalt. Ezek közül négy jelentést vita nélkül fogadott el. A hadseregben előforduló öngyilkosságokról szóló jelentésnél Fichler Győző képviselő arra utal, hogy most már az öngyilkosságok okai is fel vannak tüntetve s ezekből kitünni, hogy az öngyilkosságoknak majmen 30%-a a bünteléstől való félelem miatt történik. Kérdi a honvédelmi miniszter urat, nem volna-e szándéka a hadseregnél a kikötés bünteléstét eltörölni.

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter megjegyzi, hogy a kikötést csak végszükségben alkalmaznák és amelyik közkatonát arra itélnék, az előzőleg orvosiilag megvizsgálják, vajjon elég erőse-e a súlyos büntetés elviselésére. A büntetés teljes eltörölni majmen lehetetlen, mert sokszor oly rakoncátlan közlegény akad, aki hónapokig elcsukítja magát, de mégsem engedelmessékedik. Ezeknél mint végső eszköz a kikötés alig mellőzhető.

A hadapródiskolák és honvédelmi nevelőiskolákról szóló jelentésnél Fichler Győző kiemeli, hogy a hadapród és honvédelmi iskoláknál, az ugynevezett al-reáliskoláknál nemcsak a német nyelvet tanítják, hanem egyes tantárgyakat német nyelven adnak elő. Ez visszasz állapot, amelynek megszüntetését kéri.

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter előadja, hogy a német nyelv tanítása oszakis oly tantárgyakkal történik, amelyek a szolgálati szabályzatokra és a katonai belsejre vonatkoznak. De itt is az előadás magyarul és németül történik meg a tanár.

részéről. Ugy, hogy a tanulólól meg kell követelni és meg lehet követelni, hogy németül és magyarul tudjon felelni. Más tantárgyakat, amelyeket a középiskolákban is tanítanak, tisztán magyar nyelven adnak elő. A miniszter aztán bemutatja a honvédelmi bizottság szövegét, amelyet a bizottság tudomásul vett.

Báró Podmaniczky Frigyes meglepő szavakban köszöni meg a honvédelmi miniszternek azt a kitűnő előadást, amelyben az agg honvédek a menházban részesülnek s amely oly kifogástalan, a minőben egész életükben nem volt részük.

Az ökörmézeli petíció. A gróf Teleki Gyulának, az ökörmézeli választókerület képviselőjének mandátuma ellen beadott petíciókat ma intézte el a kir. Kuria I. választási tanácsa. A Kuria a kérvényt elutasította és a kérvényezőket az összes költségekben elmarasztalta. A Kuria azzal okolta meg ítéletét, hogy a kérvény panaszai részben nem vonatkoznak olyan tényekre, amelyek a választást érvénytelenítik, részben pedig — ahol az érvénytelenség oka valószínűnek látszik — az a körülmény nincsen szabatosan megjelölve. A joggal panaszolt és helyesen megjelölt szavazatokra vonatkozólag pedig a Kuria — a kérvényre és ellenkérvényre elrendelt vizsgálat adataiból — megállapította, hogy gróf Teleki Gyula szavazataiból 16 szavazat levonandó, ellenben Seján Antal 1425 szavazatából 30 szavazat hozzáadandó. Ez esetben gróf Telekinek 1587, Seján Antalnak 1455 érvényes szavazata van, de gróf Teleki többsége így is 132 szavazatot tesz ki.

Egyházközségi közgyűlés. Debreczenből táviratozók: Az egyházközségi közgyűlésben örvendtes tudomásul vették, hogy gróf Tisza István édesatyja emlékére 30,000 korona alapítókéval Geszteny odódat létesített. Bejelentik továbbá, hogy Szatmár városa a felsőbb egyházi hatóságok megkérdése és beleegyezése nélkül a református iskolákat, mint egyháziakat beszűntette és a kormány jóváhagyásával állami iskolákká alakította át; ezért a kormánytól iskolafenntartásra 50,000 koronát kapnak. A közgyűlés kimondta, hogy utasítja a szatmári, szatmárnémeti és szatmárhegyi egyházakat, hogy az iskolákat 1903. szeptemberben mint állami iskolákat nyissák meg. Ezzel a három napos közgyűlés véget ért.

A tápéi mandátum. Rohonczy Gedeon, a tápéi kerület szabadalvópárti jelöltje holnap a tápéi kerületbe utazik. Holnap Szegeden fog a szabadalvópárt vezérével érintkezni, vasárnap pedig Dorosmán megtartja programbeszédét. Ellenjelöltje a függetlenségi párti Kelemen Béla.

A perjogi reform.

— Az igazságügyi bizottság ülése. —

Budapest, november 21.

A képviselőház igazságügyi bizottsága tegnap Hódossy Imre elnökelete alatt tartott ülésében foglalkozott az ingatlanokra vonatkozó perekkel. A tárgyalások során többeknek felszólalása a körül forgott, hogy a járásbírók hatásköre a birtokperre vonatkozólag megszoríttassék, hogy kevesebb birtokper kerüljön a járásbírók hatáskörébe, mint azt a javaslat kontemplálja. A bizottság azonban a javaslat eredeti szövegét fogadta el.

A tárgyalásról részletes tudósításunk a következő:

Az 7. §-nál Ploss igazságügyminiszter adalokat kér arra nézve, hogy a §-ban foglalt hányad szerint kiszámított érték az ingatlan jogalmi értékének általában megfelelő-e vagy nem?

Issekutz indítványozza, hogy a bíró hivatalból vizsgálhassa az értéket akkor is, ha a peres felek által felhozott érték valószínűnek látszik, továbbá, hogy ha az érték vitás, akkor a bíróság a felek által ajánlott bizonyítást vegye fel és csak ha ez nem vezetne eredményre, akkor lebeszen hivatalból az érték után tudakozódnai, továbbá, hogy az adó alapján kiszámított értéket csak akkor lehesse mellőzni, ha attól az ingatlan jogalmi értéke eltér.

Ploss Sándor igazságügyminiszter: Az értékhatáryadnak javasolt felmérését nem ellenzi. Az előtte szóló indítványát nem fogadja el; nem tartja megfelelőnek azt, hogy a bíróság az értéket hivatalból vizsgálja; közérdek az is, hogy a bíróság ne terheltesse oda nem tartozó perekkel. A hatáskör kérdésében a peres felek nem lehetnek a utai a pernek és nem függhet az érték megállapítása tőlük. Ha ez úgy lebeszen volna, akkor ez arra vezetne, hogy a peres felek bármely értékben megállapodjanak, hogy a járásbírók hatáskörébe tartozhasson az ügy, holott ez az 1. §. 2. pontja csak teljesen likvid követeléseknek engedi meg.

A bizonyítékok felvétele tekintetében nem lehet a bíróságot megkötni, mert lehetséges, hogy a fél akkor is a'ni el bizonyítást, mikor nyilvánvaló annak szükségletessége és ez, valamint az is, hogy a bíró köteles legyen az érték megállapítása körül mindenesetre szemlét tartani és sok költséget okozni és azonkívül ok nélkül elhuzni a pert, holott az érték megállapítása körül nem szabad hosszú és nehéz eljárás

létesíteni. Nem tartja szükségesnek a forgalmi érték külön hangsúlyozását sem, mert természetesen, hogy érték alatt általában csak iorga mi értéket, nem pedig praetium affectionist lehet érteni.

Nagy Mihály a házostály- és a házberadó a a eső ingatlanokra a kétszázszoros. ellenben a többi ingatlanokra a háromszázszoros adót venné.

Simonyi-Szeemad Sándor a 7. §-ra nézve Issekutz indítványához hozzájárul.

Ploss Sándor igazságügyminiszter megjegyzi, hogy a javaslat rendszerre azon alapszik, hogy a 7. és 8. §. általánosabb szabályt tartalmaz, amennyiben összevonná, mi az érték megállapításánál az irányadó. A 9. és 10. §. már részletesebb szabályt tartalmaz. A 7. §. második bekezdésében a más adat nem azt jelenti, hogy a bírónak az adóalap becsési helyessége tekintetében kétsége van, hanem azt jelenti, hogy a perben oly adatnak kell lenni, amely, mely szerint ez a becsélt helytelen.

Sághy egészen elfogadja a javaslatot.

Bizony Ákos Issekutz indítványát elfogadja azzal az előtérrel, hogy általában kizárná azt, hogy a bíróság hivatalból vizsgálja meg az értéket, mert ez arra adhatna alkalmat, hogy a bíró elhuzhassa és magáról irerzhassa a pert. Szóllók és más ingatlanok között nem tenne különbséget.

Bernáth Béla a szóllókere nézve csak oly hányadot állapítana meg, mint a földadó alá eső ingatlanokra nézve. Mandel Pál az adókulcs alapján való számítás nem szeretné kötelezőnek kimondani és a javaslatban említett hányadot, mint maximumot fogadná el.

Ploss igazságügyminiszter sulyt vet arra, hogy a § változatlanul megmaradjon és figyelemztet arra, hogy ha nem a bíró vizsgálja meg az értéket, leiperesi ügyvéd oly értéket venne fel, hogy alperes könytelen volna ügyvédet venni kifogásainak előadására. Azért szükségesnek tartja, hogy a bíróság már a keresetlevél elintézésénél hivatalból használja az értéket, természetesen, hogy a bíróság a hatáskör szempontjából megállapított értékek nem prejudikálna sem az érdemi döntésnek, sem az adó szempontjából figyelembe veendő értékeknek.

A bizottság a 7. §-t változatlanul elfogadja.

A 8. §. tárgya asánál Günther előadó az egyévi tartás, vagy élelemzés idejét három évre emelné lelt és a járadékok iránt megindított perben az összes hátralelős szolgálatok értéke helyett még teljesítendő szolgálatok értéket tenné.

A első pontot elfogadja a bizottság.

A 8. §. második pontjánál Simonyi azt indítványozza, hogy mindig csak az az érték legyen az irányadó, amelylyel a szolgálat az uralkodó telek értékét nagyboltja.

Issekutz Gyözöl a telek szolgáló részének értékét venné irányadól.

Ploss igazságügyminiszter hozzászólása után a §. 2., 3., 4. és 5. pontját változatlanul elfogadják.

Mandel Pál az 6. pontnál azt javasolja, hogy e szavak vételessnek be: az egész hatagaték, illetve az egész közszerzemény vagyonértéke.

Issekutz a közszerzemény tárgyzó per ölemlítését kibagyná.

Az igazságügyminiszter utal azokra a zavarokra, melyeket a módosítványok idéznének elő.

A bizottság ezután az 5. pontot is változatlanul elfogadja.

Gyárosok a kormány tagjainál.

Budapest, november 21.

A Magyar Gyáripárosok Országos Szövetségének küldöttsége tisztelgett ma Förster Nándor miniszteri tanácsos vezetésével Széll Kálmán miniszterelnöknel, Lukács László pénzügyminiszternel és Láng Lajos kereskedelemügyi miniszternel a terbe vett állami beruházásoknak mielőbb való fogantatására és a beruházások ösztönzésére telemelése érdekében.

Ekkor Széll Kálmán miniszterehök fogadta a küldöttséget délelőtli 11 órakor az országház nagy miniszteri fogadótermében.

Förster Nándor miniszteri tanácsos hosszabb beszédet intézett a miniszterelnökhöz, feltárva a gyáripar bajait és ismertetve a szövetség beadványában foglalt kérelmet, melynek főbb pontjai ezek:

1. Az állami beruházásokra máris összeg emeltessek fel oly módon, hogy legalább kétszázmillió korona fordítottassék tisztán ipari megrendelésekre, amelyek az 1903. és 1904. esztendőben hajtátnának végre.

2. Az 1897. XXX. törvénycikkben megállapított vasuti beruházási programnak még végre nem hajtott része most sürősen hajtassék végre és hogy nevezetesen azok az öszzegek, amelyek törvényhozási felhatalmazás alap án nem az eredetileg megállapított célokra, hanem vasuti kocsik építésére lettek fordítva, most reundáltassanak és eredeti rendeltetésüknek megfelelően használtassanak fel.

3. Hogy azokra a helyierdekű vasuti munkákra, amelyek mintegy 420 kilométer vasutra teljesen elő vannak készítve és a kanciók letve, az építési engedélyek haladéktalanul adassanak ki és hogy a pénzügyminiszter ur expozéjában említett vasutaknak építéséhez szükséges felépítmenyi és járműanyagra, továbbá felszerelési cikkekre vonatkozó kiírások azonnal történjenek meg olyképpen, hogy az iparvállalatok ezekkel még az idén foglalkoztatnassák munkásaikat.

4. Hogy ezek a munkák az állami és a magánvállalatok között a méltányosság elvének szem előtt tartásával, tehát a teljesítő képesség arányában, azaz olyképpen osztassanak meg, hogy a magánvállalatoknak 70%, az állami vállalatoknak pedig csak az azokból a cikkek közül, melyekre grátark máris be vannak rendezve, 26% jusson.

Erre Széll Kálmán miniszterelnök körülbelül a következőket mondotta:

Tisztelt uraim! Mikor engem a Gyáripárosok Országos Szövetsége megalakulása alkalmából küldöttségileg üdvözölt, volt szerencsém kifejezni azokat az általános szempontokat, amelyek engem az ipar állami támogatásában, fejlesztésében és istápolásában vezetnek. Azok a nézetek, amelyeket akkor több irányban fejtegettem, gondolom, megjelölték a helyes utat, — mert hiszen nemcsak önkök, hanem az egész közvélemény teisméssel fogadta azokat — amelyen a kormányom mennie kell és amelyen különösen konkrét eseteket tárgyzó elhatározásaiban is vezéreltetnie kell. Azokat a nézeteket, amelyeket akkor kifejtettem és amelyek a legnagyobb előékenységet s a legéberebb érzéket tanusították azon érdekek iránt, amelyeket önkök képviselnek és amelyek apoását szívesen viselem, valom ma is minden irányban és igyekszem ott, ahol tényleg egyik vagy másik esetben alkalmam van rá, tetekkel is honorálni. Ezeket az általános elveket tehát nem szükséges it most ismételnem.

Önkök ma egy konkrét kéressel jöttek hozzám és helyesen tették, hogy előttek: hiszen akkoriban én önkök felszólítottam, hogy jöjjenek mindig bizalommal hozzám, bármí mondaní és kéni valójuk van és most is csak ismételnem, mert erős meggyőződésem, hogy na valahol, éppen Magyarországon sokban fejlődésre képes, de fejlesztésre szorult iparunk államilag is támogatni, védelmezni kell. Ez a fellogás, azzal a meleg érzéssel együtt, amely az összes gazdasági ágak harmonikus fejlesztését óhajtja, sarkpontja lévén gazdasági politikámnak, önkök láttatták azt is, hogy a kormány tényekben is tanúságát adta annak, hogy az ipari munkásokat lehetőleg segíteni akarja. A 200 millió beruházásokra vonatkozó elhatározás tényével konstátálva van az, hogy a kormány nemcsak kötelességszerűleg érdeklődik, hanem szíve meglevél is lehetőleg segíteni óhajt az ipar helyzetén.

Arról van most szó, hogy ez, önkök szerint, nem egészen elég. Megengedem, hogy ahhoz a nagy szükséghez képest, amely uralkodik, ez önkök nem elégti ki, de a kormányom minden tekintetben szem előtt kell tartania és minden tekintetben figyelembevételével kell megállapítania azt, amit az adott viszonyok között tenni lehet; de végre evvel nem mondom azt, hogy amennyire az állam pénzügyi helyzete megengedi, ebben az irányban is tovább menni nem lehetne, ha kell.

Ami az egyes konkrét kérdéseket illeti, bizonyára nem várak tölem, hogy így első hallásra azok mindegyikére nézve rögtön elhatározásra jussak.

Hogy mindenekelőtt önköknek arra az észrevételére nyilatkozzam, hogy a pénzügyi lebonyolításra nézve önkök könnyítéseket hajlandók nyujtani, meg kell jegyezmem, hogy ez egészen mellékes körülmény. Nem az idő kérdéséről van itt szó, mert hiszen, hála istennek, a magyar állam hitele annyira integer, hogy nem arról van szó, hogy ne tudnók egyszerű előállítani az egész öszzeget; bizonyos könnyebbség tagadhatatlan van benne, ha a fizetés több esztendőre osztatik fel, de végre a terhet viselni kell és a teher nagyságáról van szó, nem pedig arról, hogy három, négy vagy hat évre oszlik-e fel.

A baj abban van, hogy egész Európában rossz az gazdasági viszonyok. Az utolsó decenniumokban a nagy világi gazdasági törekvéseiben oly végzetlen fellendülés volt, hogy szükségképpen be kellett következnie a visszahatásnak; ma rosszak a viszonyok, pl. a német birodalomban is; nem éppen lokális magyar helyzetből jolyó okok tehát azok, amelyek ezt a depressziót előidézték. En reményem, hogy talán váltva sikerülni fog ezt a bizonyos kritikus időt leküzdeni, ha váltva ezen vagyunk, iparosok is, társadalom is, kormány is, törvényhozás is, hogy ebben az irányban minden erőnket kilejtjük. És na nem mindjárt jön meg a siker, azért nem szabad pesszimistikus hangulatban lennünk. Hiszen végre a javulásnak némi tünetei máris kezdenek mutatkozni és ha az idei aratásnak az eredményei nem is voltak oly fényesek, mint ahogy egyik-másik oldalról hirdették, a ióterményben a legtöbb helyen jók voltak, habár a melékterményekben nagy csapások eszken tettkék az eredményt. De mégis a javult gazdasági viszonyoknak kétségtelenül melesz a hatása az ipar helyzetére is, amely már mutatkozik is abban, hogy az idén már több vcinális vasut épül, mint az utolsó 3—4 esztendőben együltvéve és talán más téren is előlege kedvező, habár nem egészen kielégítő fejlődés észlelhető.

Amít önkök kérnek, hogy siettessek a munka, az egészen jogosult kívánság. Igen szívesen közlöm a kormány tagjaival, az illető tárcaminiszterekkel kívánságukat, hogy azok a beruházások, amelyek már el vannak határozva, mihamarabb vételessnek is legyenek. Ebben nemcsak teljesen igazat adok az önkök kérelmének, hanem még ha nem érték volna is, én már régen magam ezen az állásponton voltam, amint hogy a magam tárcája körében bár tettem is egyet-mást abban az irányban, nevezetesen az ország keleti részében és nyugaton is több megében, ahol ut-és egyéb építkezések által segíteni lehet, magam is intézkedtem, hogy minél hamarabb kezdjék meg a munkát.

Ezt a kérésüket tehát annyira jogosultnak tartom, hogy igen szívesen kész vagyok az önkök érdekeit abban az irányban támogatni, hogy siettesse nek ez a munkálatok, hogy a rendelkezés minél hamarabb megtörténjenek és gondolom, ez sokkal fontosabb is, mintha már az elhatározónak azt, hogy bizonyos kötelesség nyilatkozatok tétessnek arra nézve, hogy majd — ezután mi leszünk teendők. (Letszés.) Ezt tartom az önkök kérése leglényegesebb pontjának és az ipar mai állása szempontjából is a legsürősebbnek; a kezembe veszem ezt az ügyet és azon leszek, hogy az önkök óhaja ebben az irányban a lehetőleg gyors teljesüljön. Siettetni fogom magam is a

dolgot, a kesembe veszem az ügyet és legközelebb fel fogom szólítani az illető minisztériumokat, hogy mindannak az elintézését siettessek, ami ez ügyre vonatkozik.

De nem akarok itt megállni; kérésüknek többi részét is meg akarom fontolni, csak hogy arra most nem nyilatkozhatom még ilyen konkrét és határozottan; de biztosíthatom önöket, hogy amennyire az adott viszonyok csak megengedik, a legelőször támogatásra számíthatnak részéről. (Élénk éljenzés.)

A miniszterelnök a küldöttség tagjait bemutatatta magának s hosszabban társalgott velük.

A küldöttséget ezután Lukács László pénzügy-miniszter fogadta, aki előtt szintén Förster Nándor miniszteri tanácsos tolmácsolta a szöveget kérelmére.

Lukács László pénzügyminiszter válaszában kijelentette, hogy szívesen fogad minden olyan impulzust, amely alkalmas arra, hogy a kormányzat az ipar támogatására irányuló akcióit helyes meredbe terelje és helyes meredbe irányítsa. Hogy a kormány ismeri a helyzet nehézségeit és foglalkozott s akar a jövőben is foglalkozni az ipar támogatásának kérdésével, azt igazolta már akkor, midőn a múlt évben, a súlyos helyzetre való tekintettel, törvényhozási felhatalmazás nélkül egy meglehetősen jelentékeny jelöléssel járó összeget, több milliót, mint sürgős segélyt igyekezett az ipar részére rendelkezésre bocsátani. Hogy az eléggé gyorsan folyósították-e és elég gyorsan hozották-e forgalomba a céből, hogy annak meglegyen a kívánt hatása, ez a kérdés a miniszter működése körén kívül esik. Hogy nem tévesztette a kormány szem elől az ipar támogatásának kérdését, bizonyítja az is, hogy expozícióján említtette azt arról hogy ez alkalommal ismét 200 millió koronára felhasználásáról akarnak gondoskodni. Hogy lesz-e abban a helyzetben, hogy a 200 milliót annyira felmeje, hogy tisztán a szoros értelemben vett ipar részére maradjon meg ez az összeg és azonkívül fedeztessenek még mindazok a szükségletek, amelyek azonkívül merítenek fel, azt nem tudja megmondani e peroben; annál kevésbé, mert hiszen az ipar támogatásán kívül még egy más élt is szem előtt kell tartania az államháztartás egyensúlya fenntartása kérdését. Ez ezekben a munkálatokban, illetőleg ezen összegek kiadásba helyezésének kérdésében csak oly határig mehet el, amíg biztos arról, hogy nem hátrahagyja belőle olyan teret az országra, amelyek aztán igen súlyos következményeik lehetnek a jövőre nézve.

Ami a munkáknak a felosztásról illeti, méltóságos meggyőződve lenni, hogy én nem vagyok azon az állásponton, hogy az állami gyáraknak mindent abszorbeálni kellene, mert hiszen akkor eltéveszteném azt a célt, amely éppen szemem előtt lebeg, hogy a magániparnak támogatására szolgáljon az az akció, amelyet megindítottunk. De azt szintén nem méltóságos szem elől tévesztani, hogy nekem, ki is idősebb az állami gyáraknak vezetője vagy főnöke vagyok, nem szabad szemem elől tévesztetni ezeket az érdeket sem, legalább nem teljesen, mert hiszen ez is munkaadó. Nekünk is vannak ezekre menő munkáink és ha egyéb szempontból nem is, amint-hogy nem is céloz az állami gyáraknál, mert nem tekintem azt jövedelmi forrásnak, de mindenestre egy olyan intézménynek kell, hogy tekintsem, amely a munkások szempontjából éppen olyan elbírás alá esik, mint a magánipar és a magánipar. Mert ha mi nem tudunk annak munkát adni, vagy beszűntetjük a munkát, akkor annak a munkások éppen olyan nyomorúságba fognak esni, épp úgy fogják szaporítani a munkátlanságot a létszámát, mint hogyha a magánipar jutna abba a helyzetbe. Enneközt az is hiszem és azt hiszem, a helyes uton járunk akkor, amikor az a véleményem, hogy az állami gyárak almentését odáig kell terjesztani, hogy azoknál túlságosan nagy redukció — mert hiszen redukció volt és van az idő szerint is és valószínűleg az a redukció még tovább is úgy tartani — de olyan nagymértű redukció be ne következzen, amely a munkások létszámának igen telemes megszorításával és csökkentésével van összekötve. Ettől eltekintve pedig igyekezni fogok a megosztást úgy eszközölni, illetőleg nem magam, mert hiszen nem én adom ki a munkákat és nem én osztom fel azokat, hanem igyekezni fogok be-olvasomati oly irányban érvényesíteni, hogy mindenesetre az a cél, amelyet érem akció elől tűztünk, t. i. a magánipar támogatása, a lehető legteljesebb mértékben elérjék.

Ezek azok, amiket első hallásra mondhatok a kérvényre vonatkozólag; egyebekben igen szívesen vállalkozom arra, hogy behatóan foglalkozzam ezzel, kapcsolatosan a beruházási törvényjavaslat előkészítésével és amit tehetek, azt igen szívesen meg is fogom tenni. (Élénk éljenzés.)

A miniszter ezután bemutatatta magának a küldöttség tagjait, akikkel hosszasan beszélgetett a gyár-
ipar helyzetéről.

A küldöttség végül László Lajos kereskedelmiügyi miniszterrel tiszteltelt. Itt ugyancsak Förster Nándor miniszteri tanácsos terjesztette elő a szöveg-
kérelmére, mire a miniszter így felelt:

Igen tisztelt uraim! Készséggel veszem, hogy bizalommal méltóztattak hozzám fordulni, mert ebben annak a jelét látom, hogy meg vannak győződve arról, hogy ügyeiket a legelőszérleg szívesen hordom. Kívánságaikat a kitalálhatóbb megvizsgálás alá fogom venni nemcsak az egyes tárgyakra nézve, hanem általános szempontokból is, amiket ő méltóságos, tisztelt szónokunk kifejtett. Ami különösen azt illeti, hogy a munkáknak való részességéről a magánipar kelő tekintetbe juttatassék, meg lehetnek győződve, hogy én részemről mindig azt az álláspontot foglaltam el, hogy a privátiparnak a mellőzés egyike volna a legnagyobb hibáknak, amelyeket elkövetni lehetne,

gondolom, hogy e tekintetben méltóztattak meggyőződé lenni. Ennél többet ma nem mondhatok.

A miniszter ezután még hosszabban beszélgetett szakkérdésekről a küldöttség egyes tagjaival, akikől több rendbeli ügyben felelősségi is kért.

KÜLFÖLD

A német császár Angliában. Mai reggeli lapunkban említtették, hogy Vilmos császár tegnap meglátogatta Rosebery lordot kastélyában. Mikor a császár Rosebery lorddal a kastélyba hajtatott, izgalmas jelenet játszódott le. A disz-
őrség ugyanis az elinduláskor meghajtotta a zászlót, amittől a lovak megbokrosodtak és el akarták a kocsiat ragadni. Szerencsére sir Archibald Hunter tábornok gyorsan a lovak elé ugrott és megragadván a kantárt, egy erős rántással megfékezte a lovakat. A közönség azonban nagy rémülettel szaladt széjjel, mert a lovak egyenesen a tömegnek akartak szaladni.

A cár utazásáról. Annak a hírek a kapcsán, hogy a cár tavasszal Rómába megy, vissz-
szadni Viktor Emánuel látogatását (mely utazás immár elhatározott dolog), több külföldi lap azt írta, hogy a cár egyszersmind Konstantinápolyba, Kopenhágába és Csehtinyébe is ellátogat. (Ugyan hova szállásolnák el az utóbbi helyen?) orosz források most ezt a hírt a leghatározottabban megcáfolják s azt mondják, hogy a konstantinápolyi csetinyei látogatás még eszélgában sincs az orosz udvarnak.

Chamberlain utja. Chamberlain angol gyar-
matügyi miniszter végleges megállapodás szorint e hó 25-én indul el Afrikába Portsmouthból.

Az orosz dunagőzhajózási társulat. Az orosz dunagőzhajózási társulat, melynek alapítá-
sához vérmes pénzügyi és politikai természetű várakozásokat fűztek, bukaresti hírek szerint, be-
szűntette működését. A vállalat jövedelme az utóbbi években oly csekély volt, hogy a részvé-
nyesek semmi osztalékot nem kaptak. De nem teljesedett bizonyos orosz köröknek az a véle-
ménye sem, hogy a társulat törekvése új érzékelt pontokat terem a román és orosz ke-
reskedői világ közt s Románia kereskedelmi kö-
reibe ezáltal nagyobb lesz a rokonszenv Orosz-
ország iránt. Az orosz kormány tehát nem fog
több adósságot hozni a vállalatnak s nem utasítja meg
azt 300,000 rubel szombocsiára. Az orosz pénzü-
gyminiszternek ez a határozata elkerülhetet-
lenné teszi a társulat likvidálását.

Anglia és Marokkó. Ha Európán kívül, valahol zavargás van, ahol ki is néz valami ha-
szon, Anglia az első közt jelenik meg. De ha semmi terve sincs is esetleg, a mult tapasztalatai alapján Angliát mindig meggyanúsítják. A párisi lapok például azt állítják, hogy azért küldtek Toulonból Marokkóba egy francia érkirálóját, mert angol hadihajók mentek a marokkói vizekre. Ezek a lapok attól tartanak, hogy Angliának titkos tervei vannak Marokkót illetőleg.

Toulonból Du Chailou hadihajó ment Ma-
rokkóba. A Fothuaw és a Chamey érkirálóját még a kikötőben vannak, de készek az első jelle azonnal elindulni.

Páris, november 21.

A mai minisztertanácsban Delcassé külügy-
miniszter közölte, hogy a marokkai partvidék egyes pontjain támadt zavargások megszüntek, de azért in-
térkedéseket tettek az ottani irancia állampolgárok megvédésére.

Orosz miniszterek konfliktusa. Witte pénzü-
gyminiszter le akar mondani, részint azért, mert nincs megelégedve szibériai utjának eredményével, részint pedig azért, mert összekötözött a belügyminiszterrel. A belügyminiszter eddig függő helyzetben volt a pénzügyminiszterrel, de úgy látszik, hogy Plehwe tábornok, az új belügyminiszter nem hajlandó ezt a függést tovább is tartni.

Witte bizonyos aggódommal ment Szibériába, mert sok rendeltetésről kapott hírt. Mindaz a kellemetlen dolog, melyről már elutasítása előtt értesült, valóban bizonyult. Nemcsak, hogy egész sereg oly tisztviselőre akadt, kiket azonnal el kellett bocsátania, hanem még azt is felfedezte, hogy sok olyan technikai berendezés, melynek már rég el kellett volna készülnie, még nincs is meg. Pénzügyi körökben elterjedt hírok szerint Witte arra gondol, hogy lemond állásáról és belép a birodalmi tanácsba. Utódjának volt segédjét, Kocovce birodalmi titkárt jelölik, akit Plehwe belügyminiszter is szívesen látna. Witte most Livádiában van, ahol jelentést tesz a cárnak.

Ha úgy állana a dolog, hogy Witte Plehwe miatt adta be lemondását, akkor alighanem inkább

Plehwe megy, mert Witte tudvalevőleg a cárnak egyik legkedvesebb embere.

Spanyol ügyek. Botrány és tüntetés Spanyolországban. A spanyol kamarában tegnap botránynak beillő heves jelenetek voltak. Az ellenzék idézte elő, s úgy tombolt és támadott, hogy Sagasta miniszterelnök kénytelen volt elhagyni az üléstornet. Az ellenzék nem volt képes a rendezett helyreállítani, úgy hogy az ülést kellett bekezeztetni, ami ellen az ellenzék hevesen tiltakozott, folyton azt kiáltva: Le a kormánygyal!

Válaszban arra a híre, hogy az ottani szerzo-
teserdn iskoláknak egyik tanulója bántalmazás követ-
keztében meghalt, ma tüntetések voltak. A tüntetők megostromolták az iskolát és bevették az ablakokat. A rendőrségnek kellett közbelépnie.

Külszavazások. A madridi lapok érdekes dolgokat írnak a kormányválság történetéről. Sagasta tel-
jesen új emberekből akarja megalkotni a miniszter-
riumot. Tárgyalásokba is bocsátkozott a liberális párt embereivel, a tárgyalások alatt azonban kiderült, hogy nincs a pártnak olyan tagja, amelyik ne lett volna már miniszter. Egy spanyol törvény pedig kimondja azt, hogy a nyugdíjas miniszter, ha ismét miniszterré lesz, köteles lemondani nyugdíjáról. Így aztán nem igen akadt liberális államférfi, aki tagja akart volna lenni Sagasta minisztériumának. Végre is három ön-
feladós politikus Salvaor, Egnior és Puigcerver meghozták azt az előzetesít a báronyszékről és Sagasta kedvéért. Ez a három miniszter azonban egészen jelentéktelen ember. Késik után nem csodálko-
zhatnak hát, ha a madridi lapok ninesenek megelé-
gedve az új minisztériummal.

A Reichsrathból.

Bécs, november 21.

A képviselőház mai ülésén a beérkezett iromá-
nyok között van Eisenhob és társainak interpellációja az elás borvámkiutasul tárgyában.

Azután a ház folytatja a határidőszét eltiltásáról szóló törvényjavaslat 12. §-ának tárgyalását.

Finak a törvény melőbbi létrejötte érdekében el-
fogadásra ajánlja az urakháza szövegvesztésének vezmaállítását melletl érvel.

Jaros oseh anyeiven kezdő beszédét, majd né-
metül folytatja és tiltakozik a keresztény-szocialis pártnak az ellen a ráögása ellen, hogy a csehok zavarájk a ház munkáit. Kés a szemrehányást a né-
zesekre kellett volna címezni. Adják meg a csehok-
nek nemzetiségi jogaikat, ne bánjanak velük alaso-
nyabb rendű nemzetiségeként és akkor szívesen fog-
nak hasznos munkát végezni a házában. Amíg ez meg nem történik addig rendes parlamenti munka nem lesz lehetséges ebben a házában.

Fovae pártjelei névben kijelentik, hogy meg fogják szavazni az urakháza szövegvesztését, mert biz-
nak benne, hogy a kormány teljesíteni fogja köte-
lességét.

Mintfogó több szónok nem jelentkezett, az ellenk berekeszti a vitát. Egy helyreigazító felszólalás és Flej előadó zárószava után az ellenk elrendeli a sza-
vazást, mire a ház 94 szavazattal 98 ellenében el-
fogadja a 12. §-t a Schönpfer. indítványára következő-
képpen módosított alakban:

Tilosak gabonaszemekben és őrtési termé-
kekben olyan ügyletek, amelyek e törvény életbe-
lépése után a tőzsdén vagy azon kívül fizeti fel-
tétélek és lebonyolítási szabályok alapján kötet-
nek és lebonyolítatnak, amelyek az ausztriai mezőgazdasági terménytőzsdékben a tőzsdéi hatá-
ridőügyletekre nézve ezen határidőig érvényben
vollek. Ezek az üzleti feltételek és lebonyolítási sza-
bályok az illetékes minisztériumok által rendelt ut-
ján közzétesendők és ezt a rendeletet a bírósá-
goknak döntéseikben alapul kell venniük. Ha a tőzsdé-
den vagy azon kívül gabonában vagy őrtési ter-
mekben a 11. §-ban jelzett más üzleti feltételek vagy lebonyolítási szabályok alapján kötetnek ügyletek, vagy ha alapos az a feltétevő, hogy ilyen ügyletek a 11. §-ban jelzett feltételek és szabályok szerint loznak lebonyolítani, az ille-
tékes minisztériumoknak az ilyen ügyleteket ren-
delési uton el kell tiltaniuk.

A szavazatok összehívásánál sok lengyel képviselő, aki a szavazás alatt nem volt a teremben, bejött és elfoglalta helyét. A nagyütemek az oszon tiltakoztak ez ellen. A szavazás eredményének kihir-
detése után a nagyütemek erősen taposoltak és sza-
kadatiannal kiáltották: *Abony Beck! Xi ve!* Jó ideig tartott, míg a ház ismét folytathatta a tárgyalást.

A részletes tárgyalás folyamán Eisenhob azt mondja, hogy kétségbe, vajjon a Schönpfer-téle indítvány elfogadását többet fog-e használni a mezőgazda-
ságnak, mint az urakháza határozatának elfogadása. A tőzsdé szidai mindenesetre őrtini loznak, ha a képviselőház ezt az indítványt elfogadja, mert ez két-
ségtelenül késlelteti lozja a törvény életreötét.

Dr. Zögel oszállyozónk, a kormány képviselője azt hiszi, hogy úgy az urakháza határozatai, mint a képviselőház határozatai egy óra irányulnak, tudni-
ülük a tőzsdészer gabona-határidőszét eltiltására és csak a végrehajtás tekintetében térnek el egymás-
tól. Szólo aztán a tárgyalás alatt lévő paragra-
fusok büntetőrendelkezéseinek jogi jelentőségét fej-
tegeti és arra a következtetésre jut, hogy a képviselő-

háza szövege az egész törvényt agyonüti, vagy legalább is annak polgári rendelkezését. Az urak háza szövegeze hatasabb és a törvénytechnika szempontjából megfelelőbbek. Azután megmagyarázza az iparszerű kifejezés fogalmát és megjegyzi, hogy az urak háza szövegezésével a tulajdonképpeni célt nem lehet elérni. Többek felszólalása után a paragrafusokat megszavazzák az urak háza szövegezésében.

A legközelebbi ülés kedden lesz.

As ifju-csehek klubja tegnap a következő határozatot hozta:

A klub konstatálta, hogy a legesekejebb ok sem fogrog iönn arra, hogy elfoglalt állapotját bármilyen tekintetben megváltoztassa.

Ez tehát a pártközi egyezség meghiusulását és a kóshelyig menő harcot jelenti.

Viszont a csehországi német képviselők tegnapi értekezete óta parlamenti körökben nyugodtabban kezdik megítélni a helyzetet. Ugy látszik, mintha az a remény ébredene, hogy megtalálják a kibontakozás útját. A prágai Politik kijelenti, hogy a csehek nem zárkóznak el a németeknek a kerületi beosztásra és a kuriákra vonatkozó kívánásai elöl, de előbb pontosan ismerniök kell a németek álláspontját. Az ugyanis lehetetlen, hogy a cseh hivatalos nyelvet, a csehek nemzeti létét veszélyeztető más intézményekkel kapcsolatban léptések életbe.

Bécs, november 21.

Parlamenti körökben a politikai helyzetet már nem tartják olyan reménytelennek, mint az utóbbi napokban. Már maga az a körülmény, hogy egy a németek, mint a csehek és a nagynémetek kivételével az összes német irakioók hajlandóságot mutatnak az egyezkedésre, arra a reményre jogosít, hogy mégis sikerüljön fog megtalálni az alapot a megegyezésre s ezzel biztosítható lesz a parlament munkaképessége.

Sok jel van ra, hogy a választóközönség is meguntta már a parlamenti pártok semmittevését és tárgyalását. A csehországi német tanitók központi egyesülete felhívást bocsátott ki a csehországi képviselőkhez e részben s valószínű, hogy a cseh tanitók is csatlakozni fognak e mozgalomhoz.

A német pártárvnyalok képviselői bizottságot választottak, amelyek az a feladata, hogy javaslatot dolgozzon ki, amely azután az egyeskedő tárgyalások alapját szolgáljon. Milyhet ez az elaborátum elkészül, a német pártok fel fogják szölitani a nagynémeteket a csatlakozásra.

Grés, november 21.

A községi választásokon a német jelölték győztek s csak egy szocialista jutott a városi tanácsba. Bessel, a szocialisták vezére megbukott. Választás után sok helyütt tüntetések voltak.

HIREK

A bál.

A bál nemcsak arra jó, hogy táncoljanak benne. Sőt az igazi táncosok azt mondják, hogy bálban táncolni nem is lehet. A tánchoz diskrétebb muzsika kell, mint az erkélyről leöbömbölő sok vastagtorku trombita lármaja s családiasabb környezet, mint a teljes parádében kirukkolt, egymáshoz és mindenkéhez idegen ezer mama köröskörül a plüssdiványokon. A bál a nagy vásár. Színes, illatos kavarodása a meztelen vállaknak egy tömeg fekete frakkal s lárna, ami teljesen lefoglal a maga számára minden figyelmet. Ha a tömegből félre vonul néhány ember, senki se veszi észre — s a mi történetünk a a tanúság arra, hogy a báltermek melletti szobákban sok okos és bolond dolgot lehet megleszteni titokban a haza javára. Az elnyomatás alatt hét vármegyéből gyűlték össze az urak egy-egy nagy báira — politizálni, kiöserélni a híreket, amiket egyik-másik kapott — kívülről. — S tüntetésre nem is képzelhető alkalmasabb terepnek, mint a bálterem. Ha a pattogó muzsikaszóba szól bele a keserűség jaggatása, az sokkal kielezettebb kontrast, mintha a hétköznapi életben hangzik el. Micsoda rémülettel hallgat el a sip s a kipirult arcok hogyan válnak egyszerre krétafehérré... A terem közepébe csapott bombának lehet az a rómitó hatása, amit a mulatságtól idegen, abból kiüvöltő hang idéz elő, amikor a hegedűt tulkialtja a mellözött, eltaposott, kifosztott tömeg.

Ez a tömeg egy körülbelül mindenütt

egy, az a réteg, ami éppen csak egy embernyival magasabb a földnél és amire minden megépül. Oroszországban azonban tökéletes a jogtalanság. Az abszolutizmus a szellemi intelligenciával is úgy bánik el, mint a muzsikával. A szent egyenlőséget ott értelmezik a szó legembertelenebb értelmében. Mindenki egyformán szeml. S a muzsik megvan e mellett a rend mellett is nyugodalmasan a maga igénytelenségében. Neki ninosenek eszméi, amik számára egyet követeljen. Más azonban ez a sors arra az oszlyára néve, amely nyitott szemmel jár a világban s hiába keresi, nem találja meg a jogot arra semmi földi hatalomnak, hogy belelopssák a földbe, mint a gilisztát. A diákok azok, akiktől a gondolkozás jussát is elveszi a hatalom.

A diákok a jövő, amely természetesen nem tud megalkudni a muszka jelennek. Akik elől nem lehet elzárni a világot, holott minden pillantás, amit a határontulra vetnek, arra való, hogy forradalmat keltsen a szívükben meg az agyukban. S meg is terem a forradalom, hiába állítanak akár minden diák mellé egy hóhért a kötéllel, hogy belefojtassa a szót. Az a fiatalág végtelenül elszánt s csakugyan a kornak és nem magának él. Rettenetes hírek jutnak el hozzánk arról, hogy mi a muszka tömlő s ezeket a flukat nem rómiti meg az sem. A halál sem. — És a lányokat se, a lánydiákokat, akik a flukkal együtt rohannak bele a szenvedéseknek nekünk el se képzelhető tengerébe azért, hogy a tömlőlistákon legalább nyoma legyen annak, hogy a huszadik század elején nem mindenki aludt Oroszországban.

Legujabban a bálba vonultak be, hogy egyenesen a tömlőbe vonuljanak ki belőle. Á mult szombaton Péterráron a nemesi gyűlés termében rendezett nagy estén a karsztról benyomultak a terembe a diákok és a diákleányok, s elénekelték egy nótát a terem közepén. Kibben a nótában Balmasovot dicsőítették. Az emléket. Balmasov kollégájuk volt tudniillik az a diák, aki agyonlötöte Szipjagin belügyminisztert. Borzasztó nóta lehetett ez ott a meztelen keblek, a selyem és a gyémánt tömegében, parfümillatban, tulharsogva a kadriit. A rendőrség persze a legalaposabban elbánt velük — s ez elbánás után, akit nem a kórházba kellett cipelni, az a tömlőbe került.

Ezek után félni kell Muszkaországban a báltól. Az se egészen a hazugság, amint ez illenek. Beletolakodik a durva, kegyetlen igazmondás s a diákok nemesak a selyemszoknya uszályát tapossák le, hanem hódítani találnak a szivekben is. Következnek a háborzongató, félelmetes bálók, amik után vérsz lesz a pádimentum... Szegény bálók. Hát már nekik se kegyelmez az a sületlen theória, hogy az ember szabad állat... Én istenem, mi minden gyönyörűségtől fosztja meg az embert a gondolkozás.

(Ta.)

Budapest, november 21.

— BUDAPESTI NAPLO. November 15-én új előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetés ezen a napon lejárt, méltóztatassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— A király állapota. Bécsből telegrafálják, hogy ő felsége az éjszakát jól töltötte és most már sokkal jobban van.

— Vilmos császár és Coquelin. Berlinben ma azt beszélték, hogy Vilmos császár meghívta az udvari vadászatra Coquelint. Mint berlini tudósítók táviratozza, az esti lapok is közölték e hírt és eddigelő illetékes helyről nem cáolták meg.

— Kitüntetések. A hivatalos lap mai számának jelentése szerint két kiváló vezérkari tisztet tüntetett ki a király: szentimihályi Clair Gyula altábornagyunk, a kassai III. honvédkerület parancsnokának és szentgyörgyi Jablancy Sándor altábornagyunk, a magyar korona országaitoz tartozó csendőrség leigyevelőnek, a Lipót-rend lovagkeresztjét díjmentesen adományozta.

— A szász trónörökös állapota. Salzburgból jelentik, hogy a szász trónörökösnek az éjszaka nem volt láza s állapota általában kielégítő. Alice és Margit toszkánai nagyhercegnők ma Ferenc Ágost trónörökös nejenek látogatására Drezdába utaztak. Műnisch orvos még tegnap este jelentést tett a trónörökös orvosának, Felle főorvosorvosnak. A baleset egy réten történt, amelyen marhát szoktak itatni s valószínű, hogy a trónörökös egy ostlöknyomba lépett, megoszuott s úgy törté el a lábát. A szász trónörökös vasárnap reggelig marad Altenabnan, az unterwandi vadászlakban. A trónörökös vasárnap délelőtt 11 órakor érkezik a gollingi pályaudvarra és udvari vonaton tovább utazik Drezdába.

— Bécs hódolata s pápának. Bécsből táviratozzák: A község tanács mai ülésén a tanács azt a javaslatot terjesztette elő, hogy Bécs városa 25.000 korona költségen vernessen arany, ezüst és bronzemlékermeket a pápa jubileuma alkalmából s a pápának szánt ajándékokkal együtt a: aranyemlékermet is küldjék el karácsonykor. A szocialista Reumann hevesen ellenezte az indítványt és utalt a sanyaru viszonyokra, amelyek nem engedik meg, hogy a város ily céllá 25.000 koronát költson, de a többség megszavazta a javaslatot.

— Az angol király ajándéka a nemzetnek. Az angol alsóház második olvasásában elfogadta azt a törvényjavaslatot, mely az Osborne-Housnak a nemzet tulajdonába való átadására vonatkozó intézkedéseket tárgyalja. A pénzügyminiszter kijelentette, hogy a törvény nincs ugyan összhangban Viktória királyné óhajtatásával, de a nemzet hálás lesz a királynak és a walesi hercegnak az értékes ajándékért.

— Ügyvédjelöltek gyűlése. Az ügyvédjelöltek és joggyakorlók egyesülete holnap, szombaton este kilenc órakor saját helyiségében (Váci-körút 22. sz.) a további lépések megvitására értekezletet tart, a melyen minden érdeklődőt szivesen lát.

— Wekerle Sándor aroképe. A belvárosi szabadelvű demokrata-kör elhatározta, hogy klubhelyisége számára megfesteti elnökének, Wekerle Sándornak az aroképet. A kör megbízásából Tolnay Ákos festőművész most festi a képet, melyet a jövő hónapban nagy ünnepség közben fognak leleplezni.

— Frankl Leó síremléke. Vasárnap leplezték le a párisi Père-Lachaise-temetőben Frankl Leónak, a kommun élen álló bizottság tagjának síremlékét, amelyet a francia szocialisták állítottak sírja fölé. Az emlék, amely vörös törös márványobeliszk, már jó ideje készen van, de a szocialistapárt és a prefektúra nem tudtak megegyezni a dírlíras dolgában. Végre a prefektúra megengedte, hogy a következő dírlírást véssék az emlékére: A Leo Frankl, Ouvrier bijoutier, Né à Budapest 1844 — Mort à Paris 1896., Délégué au Travail en 1871. (Frankl Leó ékszerész-munkásnak, született Budapesten 1844-ben: meghalt Párisban 1896-ban, munkásmegbízott volt 1871-ben.) Az emlék költségtét nemzetközi gyűjtés útján fődörték. A leleplezésen a magyar szocialistákat egy Samere nevű szocialista képviselte, aki magyar és német nyelven mondott emlékbeszédet. Végül még Gerault-Richard, a Petite République írószervezője beszélt, aki azt fejtette, hogy minő szolgálatokat tett Frankl a nemzetközi szocializmusért.

— A szépművészeti múzeumból. A szépművészeti múzeum belső építésén s felszerelésén nagyon dolgoznak. Tudvalevőleg az országos képtár is, amely most az Akadémia épületében szorong, itt kap végleges otthon. A képtár nagy tudományos katalógusán dr. Térey Gábor most dolgozik. A képtár a múzeum hátsó részében lesz elhelyezve s annak belső díszítésén már dolgozik a sok munkás. Az országos képtár metszgyűjteményének rendezése már majdnem be van fejezte s a plasztikai osztályra vonatkozó program a legkisebb részletetig teljesen elkészült. Ez lesz az új múzeumra, illetve a magyar szobrászatra néve nagyfontosságú, mert ebben lesznek az egész világ nevezetes szobornívél, gipszöntvényekben kiállítva, pompás, félfülről világított termekben. Itt lesznek elhelyezve az egyiptomi görög, római, ókeresztény, középkori, reneszánsz, empir és újkor alkotásai. Külön. oldalról világított teremben lesznek kiállítva a Michel Angelo művei után készült gipszöntvények is. A képtár e mellett nagyon készül a Munkágy-t terem rendezése is, amely szintén a szépművészeti múzeumban kap helyet.

— Téli van. A földmívelésügyi minisztérium vizirajzi osztályához érkezett jelentések szerint a vizállások általában igen alacsonyak, s a Duna és mellékfolyói folyton apadnak úgy, hogy mindenütt tele vannak a medrek a kotróások dacára homokzátónyokkal. Budapesten folytonos apadás mellett régóta nem észlelt alacsony a víz amennyiben zérus fölé ott csupán 60 centiméter. A hideg beállta következtében a jelentések szerint a jégzárlás is megkezdődött, még pedig Linznél, Schärdingnél, Pozsonynál. Komáromnál, sőt Es tergom felett is, amely jég valószínűleg holnap már Budapestre ér. A Tiszán alacsony vizállás mellett zajlik a jég, sőt Tiszaujváknál, Szolnoknál meg is áit, 6 centiméternyi vastagság mellett. A jelentések szerint a Dráván és Szávan alacsony vizállás mellett a jégzárlás még nem következett be.

— **Három lépés távolság.** Három lépésnyirel nem lehet megpofozni senkit, még a gorilla se volna képes erre, pedig annak szép hosszú karja van. Annál kevésbé az ember. A három lépés távolság tehát különösen szükséges a katonáknál, ahol a regrutakiképzés úgy nagyjában szörnyű pofokodással megy végbe. Erre a nagyon okos ideára egy *Lindequist* nevezetű német tábornok jött rá. Ez a tábornok, a tizenhatalmadik hadtest parancsnoka, rendeletet adott ki, amely arra van hivatva, hogy egyszer s mindenkorra véget vossen az alisztek kegyetlenkedéseinek. *Lindequist* tábornok ugyanis elrendelte, hogy a legénység kiképzésére vezényelt alisztek a szolgálat ideje alatt mindig három lépés távolságban tartoznak a legénységtől lenni. Ez a távolság lehetővé teszi a kiképzést és megakadályozza azt, hogy az alisztek a legénységet kinözdhassák. A tábornok gondoskodott arról is, hogy rendelete írott malaszt ne maradjon, amennyiben kemény büntetéssel sújtja azt az aliszteket, aki a parancs ellen vét és szigorú kötelességvé tette a tisztelnok, hogy az aliszteket a kiképzésnél ellenőrizték. — No és aztán szolgálaton kívül?...

— **A pékségek Láng miniszternél.** A pékségek szervező-bizottságának tagjai ma délután tisztelegni akartak *Láng* Lajos kereskedelmi miniszternél. Helyzetük gyors javítását és a vasárnap éjjeli teljes munkaszünetet akarták kérni a minisztertől. A felvonuló bizottsági tagokat több száz főből álló néptömeg kísérte a kereskedelmi minisztérium palotája elé. Ott azonban értésére adták a bizottságnak, hogy a miniszter nem fogadja őket. Emiatt a tömegben nagy zajongás, füllesztítő láma keletkezett úgy hogy nagyobb tüntetésektől lehetett tartani. A kivonult rendőrség azonban elejét vette a rendezavarásoknak s szétszórta a tömeget.

— **Szülők értekezlete.** A m. kir. tanárképzőintézet gyakorló-főgimnáziumban tegnap tartották meg az első ezidei értekezletet a tanulók szüleivel. Ezt az intézményt ez az intézet honosította meg hazánkban *Wlassics* Gyula közoktatásügyi miniszter buzdítására s az utolsó két tanévben tartott értekezletek annyira beváltak, hogy néhány fővárosi elemi iskola is követte már a kitűnő példát, de a középiskolák közül a gyakorló-főgimnázium az egyetlen, amely a tanítás és nevelés kérdéseinek megvitatásába a szülők is belevonja. A tegnapi értekezletre az I. osztály tanulóik szüleit hívták meg. Az értekezlet tárgya a meghívó szerint ez volt: *Megfigyeléseink kis diákjaink körül.* Az igazgatóság meghívására a tanulók szülei nagy számmal gyűltek össze az intézetben és így alkalmat adtak arra, hogy a felvetett kérdés körül hasznos és tanulságos eszmecserre fejlődjenek. Az értekezletet dr. *Bádcis* Ferenc igazgató, királyi tanácsos nyitotta meg ismertető a szülei értekezletek minden tekintetben bevált intézményét és kérve a megjelent szülőket, hogy tapasztalataik elmondásával járjanak kezére a tanári karnak nevez hivatása teljesítésében. Azután dr. *Gyomlay* Gyula, az I. osztály főnöke mondomta el érdekes és tanulságos előadás keretében a kis diákokon tett megfigyeléseit, ismertette egyúttal azt a mintaszerű rendszert, amelyet ez az intézet a tanuló tanításában, nevelésében követ. Lelkükre kötötte a szülőknek, hogy a családi nevelésben lehetőleg támogassák az iskolának ezt a rendszerét és főleg óvakodjanak attól, hogy külön nyelvtanítással és effélekkel meyerheljék a gyermekeket. A külön nyelvtanítás ellen főleg azaz érvelt az előadó, hogy az idegen nyelvek korai tanításával amint különösen az idegen nemzetiségű nevelőkre bízott fővárosi gyermekeknél tapasztalható, nemzetietlen, kozmopolita szellemet csöppögtetnek a gyermek lelkébe és ezzel teljesen lerontják az nemzeti irányú nevelést, amelyet éppen ez az intézet igyekszik növekedésének adni. A széles mederben mozgó előadás után felkérték a jelenlevő szülőket, hogy mondják el a tanév eleje óta szerzett tapasztalataikat. Erre azután beható eszmecserre fejlődött ki, amely igen sok érdekes és tanulságos adatot velett fel. Konkrét határozatokban az értekezlet nem állapodott meg, de úgy a tanári kar, mint a szülők sok hasznos utbizajítást nyertek a gyermekek helyes tanítására és nevelésére nézve. Végül dr. *Bádcis* Ferenc igazgató megköszönte a szülőknek, hogy oly nagy számban megjelentek és érdeklődésükkel lehetővé tették ennek az intézménynek fejlődését. Egyúttal értesítette a szülőket, hogy időnként meg fogják őket hívti egyes előadásokra, hogy személyesen győződhesseken meg az intézetben alkalmazott pedagógiai rendszer eredményeiről.

— **A református konvent.** A reformátusok egyetemes konvente 25-ikén, kedden déli 10 órakor ül össze Budapesten a református főgimnázium nagytermében. A tanácskozáson egyházi részről *Kun* Bertalan, a tiszáninneni egyházkerület püspöke, világi részről pedig báró *Bánffy* Dezső, mint legidősebb főgondnok, fog elnökölni.

— **A felekezetiállások statisztikája.** A *Társadalomtudományi Társaság* ma este *Hegedűs* Loránt elnöklésével ülést tartott, amelyen dr. *Kenéz* Béla olvasott fel a *felekezeten kívül állókról.* A felolvasás elsőbbséget képt adta az egyházpolitikai törvényjavaslatok hatásának, azután áttért felolvasása tulajdonképpen tárgyára: a felekezetiállások statisztikájára. A felsorolt statisztikából a következő érdekesebb adatokat emeljük ki:

A vallás szabad gyakorláról szóló törvény életbelépése óta a mai napig 16.000-en jelentették be felekezetiállást való kilépésüket. A kilépések legnagyobb része az új törvény első két esztendőébe esik, azóta a kilépési mozgalom tetemesen csökkent. Ez az apadó irányzat annak a jele hogy az új törvény szervezetei, kész tömeget talált, amely lélekben rég felekezetiállástól csak a legelső alkalomra várt, hogy vallásához hűtlenné legyen. Erdekese, hogy a kilépési mozgalom egyes megyékben lokalizálódik és pedig főleg azokban, ahol a régi fészek van a nazarénusoknak és a baptistáknak. A felolvasó bemutatja ezután a felekezetiállások statisztikáját az elhagyott vallás szempontjából. Az új törvény hatását az első két esztendőben legerősebben az ev. református egyház érezte, azóta azonban a görög-keletiek kerültek első helyre, a harmadik közül a római katolikusok állanak. A szidók közül összesen 77 lett lelekezetiállást, az unitáriusok közül 7.

A felolvasó végül több érdekes szempontból világitotta meg a törvény hatását.

— **Kecskeméthy Győző.** Még mindig kísért a főváros félmillió sikkasztója: a fővárosi államrendőrség s az amerikai detektívek még mindig foglalkoznak a nagystíliu tolvajjal, aki úgy eltűnt annak idején a fővárosból, mintha a föld nyelte volna el. *Markovics* Ince rendőrfogalmazó, aki hosszabb szabadságidejét Amerikában töltötte, tegnap este Hamburgban át hazakerkezett Budapestre. *Markovics* a főváros pénzbeli segítségével és zsebében az elfogott parancsnok iparkodott nyomába jutni *Kecskeméthynak.* Volt New-Yorkban, Washingtonban és Cincinnatiában, ahol *Kecskeméthy Győző* állítólagos levelei keltek és Chicagóban, ahol egy *Kecskeméthyz* hasonló ember állítólag megfordult. *Markovics* Ince fogalmazó nyomozásának nincs semmi eredménye s így csaknem három hónapi távollét után visszajött Budapestre kísérőjével együtt, aki a sikkasztóknak személyes ismerőse volt. Az ügyet különben egy amerikai magánrendőr-vállalat vette kezébe az információk alapján, amelyeket *Markovics* fogalmazó szolgáltatott.

Markovics még szeptemberben elindult a fővárosból egy detektív társaságban Amerikába. Először Genuába ment, ahonnan több napi tartózkodás után átvitorlázott New-Yorkba. Itt hosszas kutatás után érdekes felfedezéseket tett. Rátalált arra a szállóra, ahol *Kecskeméthy* amerikai útjában legelőször meg szállt. A szállóadás személyleírása, valamint a kezírása is igazolja, hogy tényleg abban a szállóban lakott körülbelül három hónapig alnév alatt. *Markovics* aztán minden nagyobb newyorki bankban megfordult, mivel úgy gondolta, hogy e helyeken a magyar papírpénzek beváltása miatt okvetlen meg kellett fordulnia. Egyik ilyen nagyobb bankban érdekes dolognak jött a nyomára. A bankigazgató ugyanis elbeszélte, hogy régebben járt itt náluk egy magas szikár fiatalember, ki nagyobb összegű papírpénzt akart beváltani de onnan azzal utasították el, hogy nygancsak a New-Yorkban lévő osztrák bankhoz forduljon, ahol kifizetik azt érepénzben. Azonban *Kecskeméthy*, talán sejtve, hogy nyomozzák, ott egyáltalán nem jelentkezett. Utóbb Chicagóban a társaságában levő alacsony zömök terméti embert többször látták, aki ez a alkalommal gardasági gépeket is vitt, amiből meg azt következtették, hogy *Kecskeméthy* farmer valamely távolcső, kiellen vidéken.

Híába járta be az amerikai nagyobb városokat, utja mindenütt eredménytelen volt. Látták mindenütt *Kecskeméthy* különösen azon helyeken ahol a lapokból előre értesültek a nagy sikkasztásról és olvasták személyleírását, ami azt a gondolatot ébresztette fel *Markovics*ban, hogy talán félre akarják vezetni. De tekintve azt is, hogy a fővárosnak a hírhedt sikkasztó nyomozása már körülbelül 20 ezer koronába került, a rendőrség kénytelen volt *Markovics*ot visszahívni Amerikából.

— **Házasság.** *Reiter* Manó Török-Becséről, eljegyezte *Schuld* Róza kisasszonyt Temesvárról.

— **Lelkiismeretes bíró.** A velszen levő *Aberdare* grófságnak van egy nagyon lelkiismeretes bírója, a neve *Gwibym* Williams. Hogy mennyire lelkiismeretes, azt eléggé mutatja ez a kis történet. A napokban akkor, mikor már benn volt a tárgyalóteremben, észrevette, hogy az ülőzobben lejtette az angol bíró elmaradhatatlan kosztümjét, a tógát és a parókát. Mikor észrevette ezt, odafordult az ügyvédekhez és így szólt:

— Súlyos hanyagságot követtem el, ami megbocsáthatatlan. Ennél hat font bírságra ítélem magamat.

— **Olcsobb lesz a gyógyszer.** A belügyminiszter rendeletet bocsátott ki az ország törvényhatóságaihoz a gyógyszerárak módosítása tárgyában. A gyógyszereszek és ezeknek kiadásához szükséges edényeknek árait egységes árban szabta meg, melyet a tényleges viszonyokhoz alkalmazott és elejét vette így a gyakori változásoknak, illetve az áremelkedéseknek. Különösen az alsóbb néposztályokat érinti jótékonyan ennek a nagyfontosságú rendeletnek az életbelépése. Huzamosabb ideig tartó betegségek alkalmazása az orvos kezelési, valamint a gyógyszerek árai sokszor oly tetemes kiadást okoznak, hogy egyes szegényebb sorsú családokra nézve a kiadások szinte elviselhetetlenek. A hivatalos lap mai számában részletesen közli a jövő év január hó 1-én napján a belügyminiszteri rendelettel életbe léptetett gyógyszerárabevényeket az egyes gyógyszerekről mely rendeletet azzal a megjegyzéssel hoz az illetékesek tudomására, hogy az ebben foglalt intézkedéseket szigorúan tartásák és tartassák meg. Így tehát jövőre olcsóbb lesz a patikaszer.

— **Halálozás.** Báró *Bornemisza* Tivadar, honvédszázados, Hunyadvármegye közéletének buzgó vezetője, a múlt éjtel *Maros-Tlyén* meghalt. Az elhunytat 23-án helyezik Kolozsvárt a családi sírboltba.

— **Varsalona.** Olaszországnak tudvalegőleg van megint egy Musolinója, *Varsalona* szicíliai briganti személyében. *Varsalona*, aki Palermo környékét állandó veszedelemben tartja s akinek üldözésére most fokozott erővel vette rá magát az o'asz rendőrség, eredetileg kecskepásztor volt, majd a szicíliai vasútépítésknél kapott alkalmazást, ahol szorgalmasan és ügyesen végezte dolgát. Egy napon veszekedés közben valaki megölte a bányát s a szicíliai népszokás kötelességvé tette a vérbosszút. *Varsalona* erre lőtte a gyilkost, emelkült s természetesen a brigantik közé szökött. Számtalan rablás és gyilkosság terheli azóta a lelkiismeretét, amelyek immár tíz esztendő óta üz büntetlenül. A kézrekerítésére 15.000 lira jutalmat töltek ki, amelyet öt esztendővel ezelőtt majdnem megkapott egy parasztember, aki ugyanszólván a carabinieriek legyvere ele vezette *Varsalona*t, de a rablónak sikerült az utolsó percben emekülnie. Egy hónappal később a parasztembert és feleségét halva találták az országuton. *Varsalona*, aki valóságos klasszikus típusa a brigantinak, a campagnai földbirtokosoknak sok szolgálatot tett, akik minden vonatkozás nélkül részen havi, részben évi tributumot fizetnek neki. A rendőrség most ugyanahhoz az eszközböz nyul vele szemben, mint részben Musolinóval, letartóztatja azokat, akik üzemiben segítségére voltak. Így olasz lap *Varsalona* családjának tagjait ismerteti annak bizonyításán, hogy a híres briganti meglehetősen terhelt famillióból származik és a gonoszleves való hajlam már a vérében volt. Apja szintén rabló volt és börtönbén halt meg. Anyja is állott egy ízben a bírótság előtt lopásban való bűnrészességgel vádolva. A bátyja vizsgálati fogságban ül Palermóban egy 38.000 lírás lopás miatt. Öccse, akit megöltek, veszedelmes, izgága ember volt, másik öccse cinokostársként szerepelt egy gyilkosságban s mint apja, ő is a börtönbén halt meg. A nővérét ama vád alatt tartóztatták le, hogy segítségére volt kedvezésnek egy gyilkosság elkövetésében.

— **Cifolat a Krupp-ügyben.** Krupp jogtanácsosa a hatalmas ágyukirály és a Vorwärts című lap között fölmerült ügyben nyilatkozatot küldött a *Kölnische Zeitung*nak, s abban elmondja, hogy mi volt az oka a Krupp ellen intézett támadásnak. A dolgotba a politika játszik be. Capriban két párt áll egymással szemben, amely erős küzdelmet folytatott az idei községi választásokon. Az egyik párt élén a Hotel Quisiana tulajdonosa áll, aki diadalra vitte a jelöltjét. Ez a fogadás bele vitte Krupp nevét a küzdelembe s kiemelve Krupp nagy jótéteményeit, azzal fenyegetődzött, hogy az ellenpárt győzelmé esetén Krupp jótéteményei a sziget javára megszűnnek. A levert pártnak érdekében volt, hogy a diadalmas fogadásnak, aki különben Capri községenek előjárója, kellemetlenségeket csináljon. E végből, s hogy Kruppot hosszasanban távolítsa a szigettől, a legajlasabb vádakat koholták ellene, s három cikket csempéztek bele az ottani szocialista újságba. Krupp rögtön megette a töltenést. Capriban van néhány ember, aki azért haragszik Kruppára, mert uszorsákcikkek közül néhány szegény embert kiszabadított. De Kruppnak sohasem volt villája Capriban, hanem mindig annál a föntemlített fogadásnál lakott. A nyilatkozat azzal végződik, hogy soha még ilyen szemérmelent alkalmazó cikkek újságban nem jelentek meg.

— **Kisiklott vonat.** Pécsről jelentik, hogy a szigetvári állomáson ma reggel egy tehervonat hibás vállálással következtében kisiklott. A tehervonat *kilenc kocsija jörfordult és összetört.* Emberben kar nem történt. A vasut kára mintegy ötvenezer korona. A közlekedést átszállással tartják fön. Pécsről és Zágrárból vizsgáló-bizottság utazott a baleset helyére

Munkások a civilista emelése ellen. A rendőrségen eddig négy gyűlést jelentettek be a szocialisták a civilista emelése ellen. Az egyik gyűlés ma este volt a Gyöngygyutk-utca 3. szám alatt lévő vendéglőben s ezt a kárptossegédek tartották. Vasárnapra három munkásgyűlés marad az eddigi bejelentések szerint: A kőművesegédek délelőtt 10 órakor a Király-utca 47. számú korosmában, ahol a civilista felemelésén kívül az új kivándorlási tervezet és a kőművesegédek munkarendje a napirend. — A kádársegédek délután 3 órakor az Aggtelek-utca 16. száma alatt gyűléseznek a civilista, a nép helyzete, a hadsergő szaporítása, a kivándorlási törvénytervezet és a kongresszusi kiküldöttök választása ügyében. — A bőrdőzs- és szíjgyártó-munkások délután 3 órakor tartanak gyűlést az Akácia-utca 80. számú korosmában. A napirend a civilista felemelése és a szervezkedés célja és haszna.

Gyilkos és öngyilkos ördög. Borzalmas gyilkosság történt ma éjjel, mint levelezőnk táviratozza, a győri kórházban. Az egyik ördög meggyilkolta a társát azután öngyilkos lett. Papp István és Muzser Lajos már hosszabb idő óta közös cellában voltak elhelyezve. Mindkettő csendes ördög volt és így nem igen kellett tartani attól, hogy egymásban kárt tesznek. Egyikük sinos régóta a kórházban. Papp István 39 éves győrszentiváni, Muzser Lajos 86 esztendőssé sághygi legény. A két beteg békében élt egymás mellett és még ápolóik sem sejtették, hogy valamelyikük ilyen borzalmas tettere vetemedik. A cellában semmi más nem volt, mint két szalmazsák és egy bádgedény. De ez is elég volt a gyilkosság elkövetésére. Papp István mára virradó éjjel összezördült Muzserrel. A szóvitát hamar verekedés követte. Papp félkapta a bádgedényt és Muzsert fejbeütötte vele. Az ütés olyan súlyos volt, hogy Muzser hátrátáncorodott és holtan rogyott a cella padlójára. Az egész padló csupa vér. A holttest körül valóságos töcsa keletkezett. Papp a vér látára megijedt rémes tettől és egy pillanatra visszanyerte józan gondolkozását. Mikor látta, hogy Muzser meghalt, tudatára ébredt tetteinek. Félelmében a két szalmazsákot négyrészt összehajította, felállott azoknak tetejére, és így nadrágszíjjával felakasztotta magát az ablakon lévő vasrostély felső részére. Ma reggel 6 órakor fedezték le a gyilkosságot és öngyilkosságot. Mikor a cellát felkészítették, a szoba közepén bezuott fejlel arccal a padló felé fordulva találták Muzser Lajost és Papp István is már halott volt. A gyorsan előhívott dr. Földes kórházi orvos már csak a beállott halált konstátálhatta mindkét embernél. A rendőrség is megindította a vizsgálatot.

Kirabolt községhez. Bodrog-Sára községben ismeretlen tettesek betörték a községbárába és az összes adópenzt elrabolták. A csendőrség nyomozza a betörőket.

Tűz a Haris-bazárban. Ma a kora délutáni órákban tűz támadt a Haris-bazárban lévő Patyi-léle kárptos-műhelyben. A tüzet egy inas vigyázatlansága okozta, aki felgyújtott véletlenségből egy halom lószórt. A tűzből kivonult a kerületi tűzország és hamarosan eloltotta. A bazár körül természetesen nagy közönség verődött össze, mert az a hír járta az utcákon, hogy a főpostán van a tűz. A postáépületbe különben a kereskedelmi miniszter is telefonált felvilágosításért, de megnyugtatták, hogy nem ott van a veszedelem.

Az athéni gyilkosság. Az athéni lapok még folyvást támadják a Loreley állomáshajó parancsnokát, Reuter kapitányt, aki szerintük azt hangoztatta, hogy a meggyilkolt Bizvitzi német matróz gyilkosa csak görög ember lehet. Mikor a révkapitány figyelmeztette, hogy a gyilkos mégis csak az eltűnt őrszem lehet, Reuter így válaszolt:

— A németek nem görögök!

Reuter kapitány természetesen a király előtt is kijelentette, hogy ezt a nyilatkozatot nem tette és állítását a révkapitány is megerősítette, de az athéni lakosság, miután kiderült, hogy Bizvitzi csakugyan egy Kohler nevű matróztársa gyilkolta meg, önértében megsértve, tovább tüntet a németek ellen. A király azzal teszi jóvá a nép létkelendekesét, hogy képviseltette magát a meggyilkolt matróz temetésén, azonkívül a trónörökösnek koszorút küldött a ravatalra. Egyébként, mint egy távirat jelenti, a gyilkos matrózt kiszolgáltatták ma a Loreley parancsnoknak.

Matiné. A szabásati mintaiskola vezetői e hó 28-án, vasárnap d. e. 11 órakor matinéet rendeznek a mintaiskola helyiségében (Váci-utca 7. sz.) Ez alkalommal dr. Láng Margit Női divat és esztétika címen elővasást tart, Mirkovszkyne Greguss Gizella a bársony-egyetésről értekezik, Paulay Erzsike pedig költeményt szaval. A matinéen résztvesznek a mintaiskola hallgatói, családjaikkal. Vendégeket is szívesen látnak; külön meghívókat nem adnak ki.

Megostromolt kalandor. Valenciából jelentik, hogy arra a hírre, hogy az odavali szerzetesrendi iskolának egy tanulója bántalmazás következtében meghalt, tüntetések voltak. A tüntetők megostromolták

az iskolát s bevették az ablakokat, úgy hogy a rendőrségnek kellett közbelépnie.

Bajok a szombolyai adóhivatalnál. Tóth István nagybeszereki pénzügyigazgató legutóbbi hivatali vizsgálata alkalmával András József szombolyai adótanárnok felülgésezte állásától és úgy ő ellene, mint Kovács István ellenőr ellen a fegyelmi vizsgálatot elrendelte. A pénzügyigazgató ez erőly intézkedésének oka abban keresendő, hogy a pénztár rovanóságánál 1168 korona 25 fillérvnyi hiány mutatkozott. A hiány állítólag onnan ered, hogy a most, november 1-én kiadott 100 koronás bankjegyek helyett a pénztárnál 100 forintos jegyeket adott ki a pénztár. Az eset Zsombolyán érthető feltűnést kelt.

Öngyilkos gazdálkódó. Bécseből jelentik, hogy az odavali rendőrség Kamanfaluból november 18-án azt a távirati értesítést kapta, hogy Wertheimer Miksa 47 éves gazdálkódó lakásáról eltávozott a hátrahagyott levelében azt írta, hogy tüzetlő dolgokban Budapestre utazott, ahová azonban nem érkezett meg így attól lehet félni, hogy öngyilkosságot követett el. A nyomozás kiderítette, hogy Wertheimer zilát anyagi helyzetben volt s a korai fagygnak lett áldozata. A fagy tönkretette répatérmését, ami által harmincezer korona kárt szenvedett. Wertheimer ez által pénzszavara jutott s ezt annyira szivére vette, hogy öngyilkossági gondolattal foglalkozott. Kamanfaluról Bécsbe utazott, ahová november 18-án érkezett. Tegnap Berlinből távirat érkezett, amely szerint a bécs-berlini gyorsvonatnak egy második osztályu kocsiában egy embert halva találtak; a nála talált iratokból megállapították, hogy Wertheimer Miksának hívják. Wertheimer revolverrel agyonlőtte magát. Aranyórárt, láncot és ötszáz korona készpénzt találtak nála. Bécsből bucsuzó-levelet írt a feleségének.

Megtámadott postakocsi. Lugosról jelentik, hogy a Gavosdi és Nadrag között közlekedő postakocsit kísérő csendőrré tegnap valaki rálőtt s a csendőr szíven találva, halva rogyott össze. A posta 24.000 koronát szállított, de a rablóknak nem sikerült ezt elvinni. A postakocsist letartóztatták.

Pelletan, a hastáncos. Camille Pelletanra, a francois tengerészeti miniszterre, akiről sok szó volt nemrégiben feltűnő beszéde miatt, hogy úgy mondjuk, utazik a Figaro. Minden nap megosipkedi valamit. Legutóbb a következőkkel találta: Pelletan újságíróskodással kezdte pályáját. Ilyen minőségben vett részt ő is 1860-ban a suezai csatorna megnyitásán. Haza, Franciaországba a „Moeris” hajón indult utnak. A hosszú ut unalmait mindenféle módon üzőgették az utasok, akik között legtalálékonyabbnak, ötletkell legdnabbnak Pelletan bizonyult. Egy szőp napon egyszer csak női ruhába bujt a jövendőbeli miniszter és nagy tüzesen eljárta az utasok gyönyörűségére a hastáncot. Az esznek híre talán sohasem jut az utókorra, ha Louise Colet asszony, Alphonse Karr barátja, aki szintén a hajó utasai között volt, hamarosan le nem kapja ügyes ceruzarajzban a hastáncot. Hogy pedig a személyazonosság annál kétségtelenebb legyen, még egy kis versikét is költött a rajz alá, megnevezve a sorok közt Pelletant.

Osallók a párisi turfcon. Párisból jelentik, hogy a turizsedelgők a múlt vasárnap újabb csaláscokat követtek el, amelyek azonban csak részben sikerültek. Egy Carter nevű trainer, aki az Andin nevű lovat készítette elő, táviratot kapott, hogy a lovat ne futtassa Auteuilben. A távirat hamisítva volt és a trainer, aki ezt azonnal fölismerte, nem teljesítette az utasítást. Ellenben egy másik trainer, aki Bruegmans belga sportsmannek Marmit lovat készítette elő, amely javorit volt, fölült egy ilyen hamis táviratnak s nem vitte el lovat Auteuilbe.

Torokbetegségek. A mostani időszakban gyakran előforduló torokbetegségek fölkeltek a gyímelmet a rohischi Styria-jorrás néven ismert gyógyvizre, amelylyel való öblögetés mindig sikeresen hatott torok- és gégehurutoknál. Számos kiváló orvos és maga a nagyközönség is elismerte e víz használatának üdvös voltát. Már az első öblögetésnél mutatkozik az óhajtott eredmény a nyálka-kiválasztásban, bőségsében és a nyálhátya-gyulladás visszatejődésében. Tartósab, rendszer használatnál a Styria-jorrás krónikus torok- és gégebetegségeket is biztosan gyógyít. A Styria-jorrás frissen kapható minden gyógyszertárban, droguista üzletben és ásványvíz kereskedésben, továbbá a nagyraktárban, Budapest, Hoffmann József (Batory-utca 8.).

Tűzesetek a fővárosban. Az óbudai Abolesz-féle börtnyárban a Lajos-utca 116. szám alatt ma délután 6 órakor tűz támadt. A tűz a szarító helyiségben ütött ki, ahol tömérdek bór volt felhalmozva. Szerencsére nyomban észrevették a veszedelmet, mire a szarító vasredőnyét leboacsátja, a III. kerületi tűzország hamarosan eléjévette minden nagyobb bajnak. — Este 6 órakor Hieronymi Károly Andrassy-ut 116. számú nyaralójának egyik kényéne gyuladt ki. De nagyobb baj nem támadt, mert hamarosan eloltották. — Az osztályszorsjáték husása. Az osztályszorsjáték mai husásán hatveezer koronát nyert 17857, tízezer koronát 48162, ezer koronát 10878, ötszáz koronát 22265, háromszáz koronát 27903 s 44696 9891 61859

18485	64804	18050	102652	91761,	száz koronát	87088
8257	41885	37672	76083	103524	106374	2498
14446	23006	92517	92150	2213	18143	83226
58661	78820	107583	8403	11968	23047	43187
59563	63461	78319	90188	106154	2328	15401
52811	57573	68800	83487	91966.		

(x) **A gyermek** legjobb erősitő és tápszerűl a Zoltán-éle iz- és szag nélküli csukamáj-olaj ajánlható. Uvegie 2 korona. Zoltán gyógyműtárában, Budapest, V., Szabadság-tér.

(x) **Szines fényképek.** Még eddig nem létezett tökéletes kivitelben készülni jutánvos árban Sinayberger Béla fényképeszeti műtermében, VII. Király-utca 51. Láthatók este 9 óráig a kirkatban.

A flandriai gróf.

— Jelenet a jövő arámájából. —

A belga király nem viselkedik bizalommal a Flandriai gróf iránt s nem hiszi, hogy az ő szellemében uralkodni tudna.

A király:

Kedves ösének! mikor bősöbő' ringott, Bizalmunk Önben akkor már megingott, Nem tóly királyi vér a szük ereken, Olyan volt, mint kit szülnék a bereken, Emlön nevelte Ont flamandi dajka; Sirt és mosolygott éppen úgy az ajka, Akárcsak pórnak volna esemetője, Nem volt királyhoz méltó a kedője.

Flandriai gróf:

Felség! hisz ont is csak flamandi dajka Nevelte emlön, — ugyanolyan fajta; Szememre mért veti hát ifjuságom, Artaivan voltam, mint madár az ágon; — Egyetlen bűn, amelyet elkövettem, Hogy önnel Felség, későbbben születtem.

Király:

És nincs meg önben a királyi kellék, Uralkodásban, ami fő, s a mellék; A popularitás nem az erőnye, És Európának nem személfénye, Mint én vagyok, ki bárhol megjelenem, Magam szerényen nép közé becsentem, Ott megtalálhat az utat, s a módot, Hogy megszeressem a Cleo Meródot, Kettőnkörül az egész világ bészélséget; De ön uram, vehet reája mérget, Soha se lesz a népnek jó királyja; — Kedves ösének! népünk ont ki nem állja.

Flandriai gróf:

Felség! akármit is beszél nekem, Bár nem káliföldön folyt le életem, És hogyha balsors üt ki a hasában, Nem Párisban koptattam bár a lábam, Globtrotter nem voltam habár e földön, S a pénzemet főképp e honba' költöm, S ha nem vagyok kedvence a balettnak, Tudom ezért a népink mérge vet meg, Bizalmad tölem meg ne vond tehát, S maradjon tárgyalásunk így privát.

Király:

Nem lesz király ön; rossz, se jó, Mert szeretője nem Cleo, Ön jó lehet, ön nagy lehet, Ha nem vonzza ont a balet, Uralkodó sohase lesz Trónt és jogart sohsem szerez. S akármit mond reá a nép, Ha kell, Ltpót új házasságra lép.

(Flandriai gróf szomoruan el.)

— xi.

FŐVÁROS

(*) **A főváros költségvetése.** A pénzügyi és gazdasági bizottság ma délután vette tárgyalás alá az 1903. évi költségelőirányzatot, Halmos János polgármester előkeltete alatt. Az élnök néhány szóval jelezve a tárgy fontosságát, fölhitvia a bizottságot a beható tárgyalásra.

A tárghyhoz először Felek Béla szóló s különösen azt kifogásolja, hogy a főváros háztartásában az ületszerűeg uralkodik. Altalánosságban elfogadja a költségelőirányzatot, azzal, hogy hívják föl a tanácsot, utasítsa az egyes ügyosztályokat, hogy évenként adjanak világos kimutatást arról, milyen volt a működésük az elmúlt évben s milyen eszközökkel kíván rendelkezni a jövő esztendőben. Kérdi végül a polgármestertől, hajlandó-e beszámolni a konvertálással elért eredményekről s hogy a tanács megvizsgálja-e

az ipari és kereskedelmi válság okait és van-e erre néma valamely előterjesztése.

Palota Részó: A költségvetés eredményét ebben az esztendőben kielőzőtöké tartja bárha ő sem tagadja, hogy szükség van a főváros háztartásában a jobban megfontolt programra. Azzal szemben, hogy a közgazdasági élet minden ágában hanyatlás tapasztalható, fölveti azt az eszmét, hogy épp úgy, mint amiként a törvény a kormányt megadja a módot arra, hogy a keletkező új iparágakat pártolják s mintegy a fővárosba édesessékké. A nagybuda vidéki városok e tekintetben régóta mindent elkövetnek, tehát kell, hogy a főváros se legyen szűkebbül.

Herzog Péter örömmel látja, hogy a régóta hangzatos takarékoság utját — legalább nagy részben — megtalálták; kívánja, hogy ezt az irányzatot folytassák a kis és nagy kiadásokban s akkor, reményli, hogy a teljes egyensúly helyreáll. Ő is szükségesnek tartja azt, amit Palota mondott, hogy a keletkező új iparágakat pártolják s mintegy a fővárosba édesessékké. A nagybuda vidéki városok e tekintetben régóta mindent elkövetnek, tehát kell, hogy a főváros se legyen szűkebbül.

Preyer Hugó általánosságban kénytelen elfogadni a költségvetést de a részletes tárgyalásnál követelni fogja az irrealis tétel törését. Még **Rács Károly** szól általánosságban a költségvetéshez, aztán **Halmos János** szólál fel Előadó, hogy a mintegy 60 000 korona deficittel záradék költségvetés azért kedvezőbb a tavalyinál és két év elől, mert egyrészt bizonyos jövedelmek emelkedtek (csak a sertes-közvágóhíd 2 000 000 koronánál többet hozott az előirányzottal), másrészt a legszigorúbb takarékoságot vitték keresztül minden téren. Ezóval sikerült a megélhetést az 1903. évre biztosítani. De azért őva int a vérmesreményektől és most is szükségesnek tartja, hogy a főváros új jövedelmi forrásokról gondoskodjék, mert különben a helyzet tarthatatlanná válik. Meg kell gondolni, hogy a származék költségből a főváros pénzszükségnyében már csak 14 millió van; ha ez kimerül, akkor egy részt gondoskodni kell a kamatok fizetéséről, másrészt új összegekről. A jövedelmek emelése tehát el nem odátható. Minden terhet nem háríthatunk az utánunk következő nemzedékre. A kormány az új törvények meghozatalakor új és új terheket ró a fővárosra de reméli, hogy ugyancsak a kormány, a nagyszabású adóügyi reform keresztül vitelekor gondoskodni fog arról, hogy azok a jövedelmek, amelyek tényleg a fővárost s általában a városokat illetik meg, valószínűleg ezek számára maradjanak s ne tegye rájuk a kezét az állam. Ha ez bekövetkezik, eljön az ideje a háztartás helyes rendezésének. — A polgármester ezek után rá tért az egyes főszóalók részéről mondottakra és **Palota Részó** öhatására megjegyzi, hogy a közgyűlés hátra óta szerint, kedvezményes árban ezután nem engednek ugyan átgyári- vagy ipari céra teket, hanem azokat csakis árverés útján adják át, — a főváros mégsem fog soha elzárkózni attól, hogy kedvezményt ne adjon esetről-esetre, ha oly iparág meghonosításáról van szó, amely a fővárosra hasznosul jár.

Ezek után a bizottság általánosságban elfogadta a költségvetést s elfogadta **Felki Béla**nak azt a konkrét indítványát is, hogy az ügyosztályok a zárószámadások alkalmával, terjeszték be az ügykörbe vágó jelentésüket s a jövő évre vonatkozó tervezetüket. A budget részletes tárgyalása holnap délután lesz.

SZÍNHÁZ, ZENE

Casanova, az idei évad legnagyobb operett-sikere, ma érte meg első jubileumát. A szerencsés lovag, akire minden szűgletből asszonykegy mosolygott, most is olyan irigylendő szerencsével hódítja a szívetek, hogy a közönség az este már huszonötöd-ször kíváncsiságotól rá e kedves rosszsontra miért hódított a hódítókat. Igaz, hogy a szerző nagy ügyességgel fordított a dolgon: darabja középpontjává egy négyes nőalakot tett és sorsát arra a művésznőre bízta, akivel a siker egy után halad, aki nemcsak közös vonalon tud maradni egy-egy darabban, de valami gyönyörű igyekezettel a maga tehetségének mértékéig emeli és kész ihlet azoknak, akiknek színpadi munkára hivatásuk van. A színházak is, szerzőinek is ritka szerencse. Mert, ahol cserben hagyja őket az invenciójelek, van egy kínos fantázia, amely minden megajtszott alakba szint tartalmaz tud ütneni. Mondják is hogy öröm nézni **Katy Klára** kisasszonyt a színpadi próbák munkájában, amelyből a reá bízott feladatok az alakító művészet pompájának teljességével kerülnek ki. Ez különben a szerzők is a színház dolga. A közönség a munka eredménye: az a pazaros, formára is, tartalomra is nemes, a legkülönbözőbb alakokat és stílusokat összhangba olvasztó játék, amelynek örvendőző látására a Népszínház nézőtere ma is szorongásig megtelt. A játéknak is ma gyönyöri voltak a kissé bizonytalan megbízhatóság velencei leány jelenetei és Pompadour asszony remekbe való beszéde, amely után nyílt színen is széles társ hangzott fel. Végigkísérték különböző a kisasszonyt a legzajosabb órákól eszioszabot és rengeteg volt a közönség ismételtetted kedve. A felvonások végén a kihívások olyan számosak és sürűk voltak, akár a bemutatott. És a hódolat illatos követei, a virágok is természetesen. Nagyon szép, előkelő alakítás a **Nyúrai Casanova**-ja. Öregkorban e lovag jó volt első este is.

De azóta sokat haladt frissességben és tetszésre termett tornákban. A közönség a jeles és törekvő művészt már belépésekor tapsal köszöntötte. Az első felvonásban **Kovács** paródiája pompás és biztos hatású. A szerep többi részeit törlöttek. Jól tettek.

Molnár Ferenc darabja. A Vigszínház igazgatósága jelenti, hogy a legközelebbi darab, amelyet színpadján bemutat, **Molnár Ferenc** boházata lesz. A doktor ur. Ugy tudjuk, a darabnak jövő pénteken, e hónap 23-ikán lesz a bemutatója, reméljük, egyszersmind egy fiatal szerző jegyváltása is a színpadi sikerrel, amely a szépirodambicó teteje. Molnár Ferencnek ez csak bevalottan első darabja. Fordítási révén fiatalon is már régi munkása a színpadnak, amelyről a tehetsége révén idegen, gyakran nagy nevek alatt annyi vidámság áradt a nézőtérre, hogy kitélenék belőle néhány telivér színpadi siker. Molnár Ferenc, azt hiszem, amikor a novelláit írja és amikor pajkos és túlradó iréval zaponkint kacagatja a publikumot, voltképpen mindig drámaírás után. Komolyan nézte, amint mulattak huncut humorán, amely neki gazdag iskola volt és eleven gyakorlat. A párbeszédos dolgok, amiket százzámra írt, valamennyien drámai preparációk és annál nehezebbek, mentül inkább kellett írójuknak alakjait egyszerű akciók közepébe ugrasztani, őket frissen és biztosan beszéltetni és valamely céljukban még le is bonyolítani. Sokan vagyunk, akik nagy szeretettel nézünk a fiatal tehetség nagyszerű bontakozásait, az apró drámai villanásokban az érett egészre való törekvést ismertük fel. Így lett. Mert már a többi a közelebbi napok titka, amelynek mentül virágosabb kipattanásait csak kívánni tudjuk (— ez persze meleg szívvel —), segíteni nem. A színház a maga részéről kedves és nemes igyekezettel tanulja a darabot, legjobb értő szöveg-munkára az érdekében és a legelőkezőbben adja meg az eszközöket, hogy Molnár Ferenc mellő szegődjék a deszkákra és a szerencse, amely mindezeidig igen szeretetreméltó volt iránta.

Hírek a Nemzeti Színházról. **Blaha Lujza** legközelebb a **borban Eszter** szerepét fogja játszani. — A **Nemzeti Színház** és **Operaház** tagjainak együttes közreműködésével hétfőn, e hó 24-én az Operában a **Szentiványi álom** kerül előadásra Mendelssohn zenéjével. Az első előadás alkalmával az összes jegyek már két nappal előre elkeltek. — **Lovikó Soma** Emma asszony a jövő hét folyamán lép föl a **Nemzeti Színház**-ban mint vendég **Hauptmann** Gerbart **Hannele** című álmokötteményének címszerepében.

A Népszínház bemutatója. Holnap, szombaton este lesz első előadása **Rózsa Miklós** **A hit** című népszínművének, amelynek utolsó nagy próbája ma délutól iolyt le a sajtó meghívott képviselőinek jelenlétében. A darab már ma élénk figyelmet keltett. Fő női szerepét **Heppi Aranka** játszza. A darab másodszor vasárnap este kerül színre; vasárnap délután pedig **Stoll Károly** és **Pásztor Árpád** nagyszerű énekes játéka **A Nőbet** adják, első ízben délután.

A takácsok **Bécsben.** **Hauptmann** Gerhartnak **A takácsok** című szociálista színműve, melyet az osztrák cenzura semmiképpen sem akart színpadra bocsátani, mégis csak színre fog kerülni az osztrák császárvárosban. Egyik bécsi újság arról értesül, hogy a darabot a bécsi Akadémiai Egyesület fogja színrehozni és a cenzura nem tesz nehézséget a darab előadás ellen. **A takácsok** főszerepét egyes bécsi színházak elsőrangú színészei fogják játszani, a csoportjelvényekben pedig diákok fognak sztatizálni.

Anyégin Pozsonyban. **Pozsony**ból jelentik lapunknak: **Anyégin**, **Csajkovszky** gyönyörű dalműve, amelyet a m. kir. Operaházban is intenzív sikerrel adtak, ma este az itteni városi színházban először került színre. **Szendrey** igazgató nem kimél se költséget, se fáradságot, hogy kitűnő dalműveladásokkal a pozsonyi németiséget a színházba csalogassa. A minap **A sevillai borbély** került színre négy fővárosi vendéggel, — tegnap este pedig **Csajkovszky** dalművének címszerepében **Beck** Vilmost, a m. kir. Operaház kitűnő művészt láttuk, aki a fővárosban elhatározó sikerrel kreálta **Anyégin**et. A pozsonyi közönség lelkesen ünnepelte a széphanu baritonistát, aki komoly művészetének teljes erejét érvényesít ebben a jeles alakításában. **Beck** Vilmos nyílt színen is, az egyes képek után is tüntető tapsban részesült a közönség részéről, amely az ő vendégszereplés hírére zúzólagis töltötte meg a színházat. — **Wlaszká**, mint **Taján** kitűnő volt. **Lemsky** pedig **Déri** Jenő énekelte pompás tenorral és izléses énekmódján. A többiek is jól illeszkedtek az ensembleba. — Az est oly jól sikerült, hogy a dalművet — ugyancsak **Beck** Vilmos-sal a címszerepben — ma megismételték.

Az új tordai színház megnyitása. **Torda** város új hazáját emelt a magyar színművészetnek. Az új színházat, melynek belső berendezése is közel áll belejéséhez, a jövő hónapban nyitják meg. A megnyitó előadásra a **kolozsvári Nemzeti Színház** tagjai fogják játszani.

Féltmaradt előadás. A bécsi Raimund-színházban — mint tudósítónk telefonozza — a **Grader Michel** című darab bemutató előadását az első felvonás után abba kellett hagyni, mert **Niese** asszony hírtelen megbetegedett. Az első felvonás után a rendező tudatta a közönséggel, hogy a művészoni betegség miatt képtelen szerepét végig játszani s azért holnap a pénztár vissza fogja fizetni a megváltott jegyek árát.

Művészet. A VIII. kerületi általános közgyűlési egyesület december 6-án a Vigadó összes termeiben nagy művészetest rendez, amelyen közreműködnek: **Fedák Sári**, **Hollósy Kornélia**, **Kelen Ida**, **Noseda Károly**, **Perényi István**, **Rákosi Viktor**, **Szilágyi Arabella**, **Takács Mihály**, **Testáry Juliska** és a nemzeti zenede kimívelési tanszékának növendékei. A rendező bizottság élén dr. **Márkus Jenő** és dr. **Serly Sándor** állanak. Jegyek kaphatók: a VIII. kerületi előjáróság épületében (VIII., **Baross** 67. sz.) I. em. 19. ajtó. Meghívók ugyanott kaphatók.

A hit

— Szerző a darabjáról. —

Budapest, november 20.

Mikor a **Budapesti Napló** szíveségéből most én is helyet foglalok a nyilvánosság gyóntatószékében, szeretnék mindjárt a legnehezebb vallomások átsíni: én ezt a darabot nyolc esztendővel ezelőtt írtam!

... Szomorú, tájéalmas emlékek riadoznak bennem, mikor arra a nyolc év előtti időre gondolok. Akkor még közöttünk járt, akinek most már csak a szellemét idézheti fel újra a holnapi premiere: a magyar parasztnak legjobb ismerője, aiai barátja, a magyar néplélek genialis kutatója, népies, nemzeti irodalmunk modern szellemi művelője, mindnyájunknak felelhetetlen és halhatatlan halottja: **Justh Zsigmond**...

1904 kora tavaszán jutott eszembe az a vakmerő vállalkozás, hogy drámát írjak **Justh Zsigmond**nak „**Gányó Julosa**” című novellájából. Mielőtt azonban munkámba belekezdtem volna, ki akartam kérni a novella szerzőjének engedelmét. De ő — szegény — akkor már eiment volt a napsugarat, az életet keresni, beteg tüdője nem állta már a mi fagyos tavaszunkat. Kairóban töltötte a telet s késő tavasz volt, mire hazavetődött. Én azonban dehogyan vártam addig. Nem bírtam szabadulni a thémámtól azzal lelküddem, azzal keltem, betegtem lettem volna a türelmetlen várakozásnak, ha meg nem írom. Meg is írtam engedelem nélkül, aztán szépen eltettem az íróasztalom fiókjába. (Kakor került először oda. azóta nagyon sokszor visszavándorolt az első otthonába!) Ott is maradt mindaddig, míg egyszer csak azt nem olvastam egyik újság szerkesztőjének üzenetét, hogy **Justh Zsigmond** hazatért Kairóból s megtalálható Esterházy-utcai palotájában.

Előadtam a kérésemet. **Justh** rám nézett az ő szelid, a Jókaiéhoz hasonló két kék szemével, mosolyogva, de azért mégis mégis szomorúan, kissé nyugosan, de azért szeretettel s szeliden így szól:

— Kedves barátom, az lehetetlen, mert én magam is csináltam darabot a **Gányó Julosából!** Nézzé, itt van, készen van az utolsó jelenetig! — s felvett az íróasztaláról egy sulyos papírtekerest.

Valósággal a rémületől megdermedve hallgattam s eleinte egy szóra sem voltam képes. Mennyi gyönyörű légvárám dőlt össze abban a pillanatban! Én — bohó 20 éves tejjemmel — már hetek óta úgy jártam keltem, mint valami győzedelmes Caesar, aki csak arra vár, hogy befogják a lovakat a diadalszekerébe, már látam magamat az ország első színpadán hajlongani, a lelkesedéstől tomboló tömeg előtt, látam lejemen a bábékoszorút... hallottam a századik előadás riadó tapsait — és most mindennek egyszerre vége...

Valahogy kinyögtem, hogy az én darabom is készen van már, nem bírtam bevárni, míg Kairóból visszatért, meg hogy el is hoztam magammal. Ime.

Justh — aki szemmel láthatólag mulatott kétségbeesett zavaron — kivette a kezemből a pakcsimétát és sietett megvizsgálni:

— No, hiszen az nem olyan nagy baj! Majd elolvassuk az egymásét. Ki tudja? Hagyja itt a virgót e cserébe addig az enyémet.

Hazamentem s elolvastam a darabot. Az nem népszínmű volt, hanem dráma, öt felvonásban és három váltózással. Sokat tudnék róla írni, ha hivatottan érezném magamat beszélni egy olyan műről, mely se könyvalakban, se színpadon nem került sohasem a közönség elé. Hanem inkább csak arra kérném **Justh** irodalmi hagyatékának kezelőit, korossenek módot arra, hogy az a mindenképpen érdekes munka napvilágot lásson.

— — Másnap vittem hozzá a darabot. De szóhoz nem juthattam, hogy elmondhattam volna róla a véleményemet.

— Ne is beszéljünk többet róla. **As** most is,

novella. csak hogy nyolcoszor megy le benne a függöny. Hanem ez a darab. Vigyük!

Szinte lázban volt. Az orvosai megtiltották neki, hogy elhagyja a meleg szobát, de azért rögtön be-
fogott a vitt magával...

A hit — akkor még „Gányó Julosa” — tényleg megjárta nagy utakat. Volt Békési Szidiné, Blahánénál, Bévánál, sőt — aki holnap játszani fogja — Hegyi Arankánál is. De szinte nem került. Hogy miért? Annak a dokumentumait igen érdekes — a fenn-
említett kezétől származó — levelekben őrzöm. De publikálásuk ma még indiszkréció volna. Talán majd máskor. Később.

Jött a nyár. Justh hazament Orosháza mellé, a bírókára: Pusztá-Szent-Tornyára. En is ott töltöttem nála pár hetet s megismerkedtem személyesen is a darabom hőseivel: Manga Julosával, Czombos Mihályval, Horváth Jánossal, Annus Terkával, Györgyi Jósikával, Rétes Marival s a többiekkel. Ott a helyszínen. It is dolgoztam kissé a darabomat, korrigáltam rajta s úgy terveztük: előadójuk az ő kis paraszt-színházában, ott, Szent-Tornyán, az ő parasztaival — jézszzák el a darabot azok, akik szerepe-
nek benne!

De a végzet másképp határozott. Justhnak baja mind rohamosabb jellegű ütött s orvosai elküldték messze idegenbe. Cannes-ba, az örök tavasz örökké mosolygó hazájába, hogy szegénynek, aki egész életében a fényt, a világosságot kereste, legalább halálos ágyát aranyozza be a pangságért...

— Azóta elmúlt nyolc esztendő. A darabom Justh tragikus halála után megint csak visszakerült az íróasztalom fölé, hogy két-három évenként egyszer — újra visszavándoroljon rejtekébe. Volt Beöthy Lászlónál, Rajna Ferencnél, Porzolt Kálmánnál, Faludi Miklósnál, de színpadra csak nem jutott. Hogy miért? Azt megint csak nem mondhatom meg — ma még, bár nem volna mért szegénykezmem miatta. (Hanem hiszen ugyanis kiderült most már nem sokára — a premiér után!) Ebben az utolsó stáció-nál: a *Vigszínháznál*, Faludi Miklósnak támadt az az ötlete, hogy nyújtsam be a *Népszínházhoz*, a Porzolt-
léle pályázatára.

A jó tanúság ugyan későn jött valamiképp — két nappal a pályázat lejárta után tudniillik — de én azért megfogadtam. Ártani nem ártat — gondoltam — legfeljebb az akadém szaporodnak meg egy — levéllel. Ekkor kapta a már nagyon ismerős G. J. A hit címet.

A többi már a nyilvánosság előtt történt. A pályabírók igen hízogóan nyilatkoztak A hitről s miután konstátálta hogy szabályellenesen érkezett be, a pályadíj odaítélésénél természetesen mellőzte, hanem viszont egyhangulag a *Népszínház* igazgatóságának előadásra ajánlotta. Így került A hit holnap bemutatásra.

Hálásan köszönöm Porzolt Kálmánnak, hogy nem rettent vissza mindattól, amitől nyolc éven át az összes színház vezetői visszariadtak; hogy nem nézett semmiéle melléktekintetre; hogy nem ragaszkodott a *Népszínház* régi tendenciához, melyek járomba költötték a népszínművet és számára új ösvényt nyitni nem engedtek; hogy odaadja a színházát a stereotyp-népszínmű-mintáktól teljesen ültő darab számára, kísérleti objektumnak. Hálásan köszönöm a *Népszínház* kitűnő művész-gárdájának és Stoll Károly főrendezőnek, hogy a népszínmű konzervatív lejtékébe nemes ambícióival segítenek bevinni a modern dráma trissz levegőjét.

De most már eleget beszéltem a darabom *Ödyszejéről*, (bár én igazán nem tehetek róla, hogy A hitnek ilyen kalandos múltja van!) most talán kéne, hogy pár szót szóljak magáról a darabról?

Bizonny az ma is csak olyan, mint amilyen volt nyolc évvel ezelőtt. Legfeljebb, hogy néhány vidám jellemmel bővült. Ezelőtt nyolc évvel még ennyi koncepciót sem tettem volna a népszínmű hagyományainak, de azóta magam is beláttam, hogy csak-
ugyan tulajdonosan zord és komor A hit levegője. Aztán meg a véletlen is belejárt az darab humorába. E lapok főszerkesztőjével: *Veszi József* orsz. képviselő úrral együtt jártunk ugyanis Kassán, éppen A hit színpadi előkészületei közben. Ott találkoztunk egy ragyogó humorú újságíró-kollégámmal: *Mihály Gyulával*, aki egy estonként egész sereg parasztkarikatúra bemutatásával tette feledhetlenné. Ő kaecagatott meg bennünket először a szabócsi lócsiszárok pompás utánsásával s én bízom benne, hogy a mi józúd kaecagásunk — *Nemestl és Kovács* segítségével — áttragad a *Népszínház* közönségére is.

A *Népszínház* közönségét és a sajtót kérem fel bírólak abban az eretnakségi perben is, melynek már napokkal a darabom bemutatása előtt vádoltja voltam. Hogy vajjon van-e a hitben „vallási anarchiz-

mus” és a „katholikus magyar állam ellen intézett inandóver”? Én hiszem hogy jeltognak menteni. Mert ha nem, akkor ugyan jobb lett volna a darabomnak még egy évig heverni az íróasztalom fölájában. Böcs Horatius ugyanis azt mondta: *nonum praematur in annum*...

A hit pedig csak nyolc évig várt a holnap napra...

Róssa Miklós.

Egy kollégának a következő sorok közlésére kért fel bennünket:

Róssa Miklós tegnapielőtti cikkében, amelyben olyan szépen és meggyőzően védi meg darabja tendenciáját, azt írja egyebek közt, hogy a nazarénusokat, ezt a specifikusan magyar jelenséget sohasem jutott eszébe senkinek feldolgozni, a szegény boldogult Justh Zsigmondon kívül. Pedig dehogyan nem. Egy eléggé ismert, de ma még tán nem eléggé méltányolt novellista, *Ujfalvi Antal* egész kötetet írt rólok, még pedig nagyon szép és értékes kötetet. *Bibliai emberek* a címe. Egy-két évvel ezelőtt jelent meg. Akkor a sajtó nagyon melegen fogadta, de azóta úgy elejtették, hogy, lám, még Róssa Miklósnak sem jutott eszébe. S. A.

Első fellépésem.

Írta: Sarah Bernhardt.

— Menjen divatárúsnőnek, — mondá keresz-
atám, — ez neki való. Szalagok, csokrok, virágok! Sokkal satnyább, semhogy rossz utra kerülhetne. Higgyetek nekem, ez lesz a legokosabb.

De családom egy régi barátja, aki akkor miniszter volt, úgy vélekedett, hogy a színháznál esetleg szép jövőt kínálnak számomra. Anyám is így gondolkodott; nem voltam éppen rut, hangom bebizelgő, fogam szép, úgy hogy bátran mosolyoghattam, aztán még nöbetelek, lejődni is fogok. Akkor még nem sejtettük, hogy sorányságom valamikor még ilyen életben fogja a kritikusokat foglalkoztatni. Végül elhatározták, hogy *Aubernek* bemutatnak, *Girardin*, akit másnapra várt a nagynéném, majd elvégzi ezt a dolgot.

Anyám külföldi volt és nem tudta, mi szükséges ahhoz, hogy a színpadra kerülhesek; nagynéném megmagyarázta neki holland nyelven. Gyorsan és sokáig beszéltek egymással. Keresztatám és egy vendég eltávoztak a hűlgyektől és halnak csevegtek. En egyedül maradtam a szoba egyik szögletében: elfogott a félelem az ismeretlen világ előtt. Mi a jövő? A szerenese álmai inceskedtek velem. Két hugoskám kacagása s szomszéd szobából fojtogatta torkomat. A holland nyelv kényes hangzása bántott, míg a két férfi titokzatos szótága öllingerelt. Léva akadtam. Mind a négyen felém estek.

— Mért sírsz? — kérdezte anyám, mialatt szeliden magához vont és homlokom csókolta. — Nem örülsz neki, hogy színésznőnek adlak?
— Apóca akarok lenni, — feleltem sírva.
— Liba vagy, — mondá nagynéném kurtán.
— Milyen buta az ilyen leány! — vélekedett nagybósim.

— Menj és öltözködjél fel, — parancsolt anyám.
— Aztán ne sírj!

Teljes örömmel magamhoz szoritottam anyácskámét, nem tudtam szólni, ő meg óiragott, ami megnyugtalt. Kimentem. Egy negyedóra múlva már csak arra gondoltam, hogy magamat lehetőleg megszépítem, — hadd haragudjék a nagybósim, aki csönyának tart.

Másnap bemutatnak *Girardin* urnak, aki nagyon kedvesnek talált és úgy vélte, hogy némiképpen Raachines hasonlítok, végül megígérte, hogy érdeklomban el fog járni. Két nap múlva anyámat levélileg felszólították, hogy bizonyos napon kitűzött órában velem a konzervatóriumban megjelenjen.

Rögtön hívták a szobánót és tekete selyem-
ruhát rendelték számomra. A bemutatkozás nagy napján reggel jött a fodrász, tépegette, cibálgatta hajamat, felsültötte és agyonrendezte. Soha életemben nem voltam eszűnyább. Mama is azt mondta. Csak a nagybósim mondta, hogy most legalább emberi a formám és nem vagyok olyan, mint valami vesszett kutya. Sorány karocskám hosszú bő ujjban lógott, nyurga nyakamra korallgyöngy-sort tettek. Végül berizporoztak, szemem, ítleim, aroom tele volt fehér liszttel. Egyszóval maga voltam a főritelem és amikor üde, egyszerű, rózsás leányok társaságában *Auber* alá vezettek, az vállat vont és llyesmit dünyögött:
— *Girardin* megbolondult.

Azzal hátat is fordított nekem. Tudtomra adták, hogy vége a ceremóniának, mehetek, tíz nap múlva pedig jelentkezem a felvételi vizsgátra.

— Mit tanu jak be, uram?

— Amit akar, — felelt *Auber* és egy másik leány felé fordult.

Végre eljött a nagy nap. Ezúttal anyám nem jésültetett meg és én torzonborz hajjal, kendőzetlen üde aroommal és gyermekded szemtelenségemmel jelentem meg a konzervatóriumban. Sok szép fiatal leány volt már ottan, szép, gyönyörű, elragadó jelenségek a fiatalág teljes pompájában. Némelyek nevelgőit és csevegtek, mások szomorúak voltak és reszekettek, mindnyájan reménykedő szivvel és szemükben s. félelem tüze lobogott. Nagynéném kisért el, mert anyácskám sehová se ment, ahol várakoznia kellett: az llyesmi betegg és idegesség tette. Rögtön egy fiatal szép lányához csatlakoztam, akinek igazi Greuze-arculaja volt. *Baretta* Rosának hívták, *Bianchenak*, (most már *Worms* asszonyának) nővére.

Mikor felhívtak, kedvem lett volna, rögtön elszaladni. Félig holtan léptem a terembe, ahol nagy asztal előtt több ur állt és vitakozott. A háttérben volt a pódium, mellette egy hűrhorgas fiatal ember egészen teketében, akinek bozontos szemöldöke alól nagy szem villogott elő.

— Mit szaval? — kérdezte.

Leotandnak hívták és csak később lett *Molière* házának első sugója.

— Mese a két galambról, — sutogtam alig hallhatóan.

— Mit? — De hiszen itt nem mondanak el meséket! — És csaknem hangosan fölkacogott. Ebben a pillanatban csegették.

— Hajtsa meg magát, — sugta nekem a szeretreméltó *Leotand*. Engedelmeskedtem és először írányítottam tekintetemet az arhepág felé. Reszketni kezdtem. Borzasztó valami az ilyen vizsga a konzervatóriumban. Csaknem kegyetlenség, gyerekek bátorságát ilyen próbára tenni. Ugy gondolom, akárhány fiatal tehetségg ment tönkre éppen főlelemből a kurtia examenen.

A sok aro közül, amely felém fordult, kikerestem egyet, amely legkevésbé rímített meg. Egy pillanattig *Auberre* néztem, de runyos mosolya zavarba ejtett. Ő észrevette ezt és *Brohan Agoston* felé fordult, aki hangosan felkacogott. Szembebe könygült és jéjdt mosolyom, úgy látszott, részvért ébresztett. *Ducet* Camille nyájasan hunyorított felém és bátorítólag intett. Meg voltam mentve.

Rágyújtottam a mesére és egy pillanattig se vettem le tekintetemet erről a nyájás arorról, amelynek derős jóssága bátorságággal töltött el. Lihvegő daráltam le *Lafontaine* szerszefjét. Megindult hangomban volt néhány önkéntelen, bensőséges akcentus.

Csegették. Elhallgattam.

— Mit tudsz még, kiskitém, — kérdezte *Auber*.

— Tudom *Agnes* jelenetét, de nem jól.

— Mondd el, amit tudsz.

Meghajtottam magamat és miután néhány verset elmondtam, ismét megszólalt a csegettényű.

— Hajtsa meg magát és menjen le — sugta *Leotand*.

Megtettem. *Auber* visszatartott, amikor mellette elhaladtam.

— Kedves, — mondá a többihez fordulva.

— Nyuzott macska, — dörögte gorombán egy ur, aki kalappal üt. *Beauvallet* volt.

— Oszályomba veszem, majd csak faragok belőle valamit, — kiáltotta egy halvány arcú galamb-
ősz ur. *Prevost* volt.

— *Hát fölvettek?* — kiáltottam utjongva.

— Persze, jere ide és ölelj meg. Szép hangod van és okos szemed. Le semmit se tudsz. Annál jobb. Csak nőni tessék, — mert ilyen alakkal nem boldogulsz abban a szerepkörben, amelyet választanod kell. Megöleltem *Prevost* urat és részegen az örömtől rohantam ki a folyosóra.

TUDOMÁNY, IRODALOM

Magyar írók ismertetése. A *L'humanité* novelle című tekintélyes párisi havi folyóirat szerkesztője, *Alphonse Hamon*, rendes munkatársának kérte fel *Salomon* Ödönt, a „Journal de Budapest” szerkesztőjét azzal a megbízattal megbízással, hogy minden hónapban ezerszavas tanulmányt írjon a modern magyar írók legjobb műveiről. *Salomon* Ödön ezt a megbízást nagy örömmel fogadta el, mert ez az első eset, hogy egy párisi revue, ahová különben a francia írók legjobbjai dolgoznak. Állandó rovatot szentel a magyar irodalom ismertetésének.

EGYESÜLETEK

(A Madách Társaság felolvasó ülése.) A Madách-társaság e hó 23-án délelőtt 11 órakor a Magyar Tiszviselők Országos Egyesületének, Esterházy-utca 4. számú helyiségében felolvasó ülést tart. Az ülés tárgyszorozatán *Bodnár Zsigmond*, *Szepessy*

László, Székely György, Battlay Géza és Lakatos Artur nevel szerepelnek. A társaság választmánya e hó 26-én Egyetem-utca 1. szám alatt lévő helyiségében 6 órakor ülést tart.

(A Magántisztviselők Otthona) tegnap avatta fel ünnepélyesen új helyiségeit. Az ünnepség keretében leolyt társasvacsorán az új egyesület elnöke, báró Felitzsch Arthur országgyűlési képviselő nagyhatalú beszédet mondott.

Erős színekkel festette meg Magyarország társadalmi, gazdasági és politikai életének mai alakulását, utalva azokra a visszafordulásokra, amelyek minden téren mutatkoznak és az igazi demokratikus társadalom kifejlődésének útjában vannak. Fejtette, hogy a jobb jövő megerősítésében milyen részeit jut a kereskedelemnek és a kereskedelmi feladatának valószínűsége hosszabbban foglalkozott a kereskedelem munkaadójának és alkalmazottainak egymáshoz való viszonyával. Mad párhuzamot von az állami hivatalnokok ismeretes akciója és a magántisztviselők törekvései között, kimutatván hogy a magántisztviselők kívánságai megmaradnak az egyedül helyes erkölcsi alapon és már ez okból is raszorgáltak, hogy törekvéseiket a társadalom és a törvényhozás eredménybe juttassa. Ő maga mindenkör e törekvéseket támogatni fogja.

A beszéd nagy hatást keltett a hallgatóságban és a nagyszámú megjelent tagok meleg ovációban részesítették az elnököt.

TÖRVÉNYSZÉK

§§ December havi esküdtbírák kisorsolása. Ma sorsolták ki a budapesti büntetőtörvényszéken a december hóban bírói tiszteket gyakorló esküdtkeket. A kisorsoló bizottság elnöke Zsitvay Leo volt. Tagjai a törvényszék részéről dr. Doltschall Aliréd és dr. Kramasza Imre törvényszéki bírák. Az ügyészséget dr. Sélley Barnabás képviselte, az ügyvédi kamara részéről dr. Enyiczky Gábor ügyvéd volt jelen. Kisorsoltattak rendes esküdtbírák: Neuschloss Emil gyáros, Kéry Imre háztulajdonos, Vadnai Soma mintapincés, Gruber Leo kőműves, Eigner Vilmos főpénztáros, dr. Bartha Sándor lapszerkesztő. Viczián Antal nyug. ezredes, Heim Lajos mérnök, Fenereisen Izó kereskedő, Eber Frigyes főellenőr, Skrinár János lakerekedő, Somogyi Fülöp fűszeres, Kanzenberger János magánzó, Fleischl Sándor kereskedő, dr. Gillány Mihály bankhivatalnok, dr. Mahler Ede egyetemi magántanár, Kenessey Ernő lakatos, Mádi János lakerekedő, Eber Frigyes háztulajdonos, Dittler Sándor ügynök, H. Eisele József gyáros, Herzmann Bertalan gabonakereskedő, Sonnenberg Imre kereskedő, Messik Gyula kereskedő és Reisz Bernát ügyész. Az esküdtbírási ülészek december 9-étől december 23-ig tart.

§§ Egy válasz epillógusa. Az 1896-iki képviselőválasztások alkalmával a balassa-gyarmati kerület jelöltjének Scheitovszky Jánosnak egyik időtörtese Kapor János körjegyző, jelenleg pénzügyigazgatósági hivatalnok volt Kapor lelkiismeretes buzgóssággal vásárolta a szavazatokat jelöltje számára. E munkálkodása közben a csendőrök megvezetése miatt le is tartóztatott s elkövetett 16-e a nála talált 2000 forintnyi alkotmányos költészet. Ezzel a pénzzel aztán gróf Forgách Anai volt főszolgabíró jelenleg országgyűlési képviselő számolt el Kapor helyett. A főkörtornak sehogyan sem tettset ez az elszámolás sazi vitatta, hogy őt a gróf 2000 forint megrovíditte. Ezen vélt sérelem miatt előbb levélben, utóbb pedig szóval is megfenyegette a grótot azzal, hogy főnkreteszi társadalmilag, ha a 2000 forint meg nem fizeti neki. Gróf Forgách panaszára zsarolással vádolva került ma a vádlottak padjára Kapor János akit a törvényszék a vádbeli cselekményért el is ítélő 40 korona pénzbüntetésre. A vádlott megnyugodott az ítéletben az ügyész ellenben súlyosbírást ílebbezett.

§§ Kiállítási pör. Mikor az ezredes kiállítás véget ért, a kiállítási kalauzok nyomdai költsége iránt a Kosmos irodalmi és nyomdai részvénytársaság beporította Berl Dávid bécsi tőkepénzest a kiállítás jegybérlőjét. A nyomdai 75.000 forintot követelt rajta s a főzsedebíró, mely előtt a pör folyt, meg is ítélő 30.000 forintot a Kosmosnak; Berl Dávid erre lefektette a megítélő összeget. Annyiban azért nem hagyta a dolgot, hanem a tekintélyes summát visszaparoló, kifogásokat emelve a főzsedebíró ítélete ellen, a főzsedebíró visszatérletét kérte a budapesti törvényszéktől. A törvényszék úgy találta, hogy az ügy nem tartozik hatáskörébe, elutasította a felperest. Ez ellen Berl Dávid a királyi táblához felebbezett. A tábla kimondotta, hogy az ügy elbírálására a törvényszék illetékes s ezért ezt arra utasította, hogy a per érdemében törvényszerűen járjon el. Ma foglalkozott ez ügygyel érdemileg másodízben a törvényszék II.

polgári tanácsa Schlauch bíró előadása alapján. A törvényszék Berl Dávid felperesnek, az általa lefektetett 60.000 irból mintegy 80.000 irtot ítélő vissza. — Az ítélet alapján az szolgált, hogy Berl megrendelésére a Kosmos által készített 209—210 ezer kiállítási kalauzból a szakértők 122.000 drbot használhatatlannak jeleztek. E 122.000 darab kiállítási kalauzunk árát, darabonként 82 krajcárrel számítván, ítélte most vissza Berl Dávidnak a törvényszék.

SPORT

• • • Labdarugás. A Budapesti Torna-Klub és a Magyar Úszó-Egyesület, a két régi rivális, vasárnap kerü össze az űzi fordulóban és tekintve, hogy mind a két csapat teljesen új összeállításban játszik, a mérkőzés eredménye bizonytalan. Az eddigi űzi mérkőzések állandóan kevés goal-különbséggel végződtek, sőt 1900. őszén sikerült az űzök első csapatjának a Torna-Klubot 3 : 1 arányban legyőzni. Vasárnap is erős küzdelem várható, mert mind a két csapat szorgalmasan treniroz és teljes összeállításban jelenik meg. A mérkőzés délután harmadtől órákor kezdődik a millenáris pályán.

• • • A Wiener Athletiksport-Club Budapestben. Az osztrák bajnokcsapat, a W. A. C. minden évben őszszel és tavasszal ellátogat hozzánk hogy erejét elsőosztályú csapatát őszmerje. Eddig csak egy ízben sikerült Budapestnek eldöntetlenné tenni a mérkőzést, a többi mind W. A. C. győzelemmel végződött. De nemcsak a magyar csapatokat győzte le a W. A. C. hanem a prágaiakat is, amennyiben a Deutscher Football-Club és Sport Favorit felett Prágában és Bécsben diadalmaskodott. A kiváló csapat december 8-ikán jött Budapestre, hogy a csömört-utján egy „33” Football-Clubjával mérkőzök.

• • • Bajnoki mérkőzés. Az első osztályú bajnoki mérkőzések utolsóelőtti vasárnap az Erzsébet királyné-utján lesz, ahol a Budapesti Sport-Club és a „33” Football-Clubja első csapata fognak mérkőzni délután félhárom órákor. Belépődij 40 fillér.

Nyiltér.

Rohitsi 'Styriaforrás' -gyógyviz ajánlható

gyomordaganat és görcsök, Bright-féle vesegyulladás, torok- és gégekatarrhus, gyomor- és bélkatarrhus, húgyvesebetőség, cukorbetegség, kövértestűség, májbetegség ellen.

(Az e rovat alatt közöltettek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TÁVIRATOK

Kiel, november 21. Nagy ünnepélyességgel fogják vizre bocsátani december 20-ikán a Germania-társaság által épített legnagyobb német hadihajót. A keresztelést Albrecht braunschweigi régens-herceg fogja végezni.

A cár kegyelme.

Pétervár, november 21. Obolenszkij herceg kharkovi kormányzó, aki ellen augusztusban a kharkovi Tivoli-kerben gyilkos merényletet kíséreltek meg, arra kérte a cárt, hogy kegyelmezzen meg a merénylőnek, mire a cár a merénylőre szabott halálbüntetést életfogytig tartó kényszermunkára változtatta.

A német vámtarifa.

Berlin, november 21. A vámtarifaajavaslat tárgyában még mindig nem sikerült a megegyezést létrehozni. A kereskedelmi miniszter mai ebédjén, amelyre a kancellár is hivatalos volt, élénken vitakoztak az eshetőségekről. Az agráriusok semmiképpen sem hajlandók megszavazni a kormány által tervezett tételeket. A két konzervatív párt bizottságot választott a kiegyezés céljából.

Chamberlain a boerokról.

London, november 21. A parlament elé ma irományokat terjesztettek, amelyek a boeroknak a civilizált világhoz intézett felhívására vonatkoznak. Az iratok közt van Chamberlain gyarmattügyi miniszternek november 6-án Bothához intézett levele, melyben sajnálkozását fejezi ki, a felhívás és a Botha által a kontinensen tartott beszéde hangja felelt és kijelenti, hogy tényleg szándéka a kormányának a parlamentől a megszavazott 3 millió font felmentését kérni, ami oly tévny, amely egyedül áll a világtörténelemben. Azt

az ígéretet, hogy a boeroknak a megadási feltételek tizedik cikkéhez képest további segítséget nyújtsanak könnyű feltételek mellett adandó kölcsön útján, sohasem vonták vissza.

Orosz vasut Persiában.

Pétervár, november 21. Az orosz távirati ügynökség jelentése szerint a jövő év elején a persa határon lévő Erivan városig vivő vasutat kezdenek építeni.

Amnesztia.

Páris, november 21. A kamarában Lasies indítványt nyujt be a szónomunkás-sztrájk alkalmából elkövetett vétségek tekintetében adandó amnesztia iránt és indítványára a sürgősség kimondását kívánja. Constant támogatja az indítványt. Trouillot kereskedelmi miniszter kijelenti, hogy az amnesztia kérdésével nem lehet foglalkozni, amíg a sztrájk véget nem ér és az indítványt csak a bizottsághoz való utasítást kívánja. A sürgősséget 311 szavazattal 244 ellenében ellogadták. Lasies a vitának nyomban való megkezdését indítványozza, amit 371 szavazattal 175 ellenében elvetettek. Az ülést ezután berekesztették.

Hajóösszeütközés.

London, november 21. Tegnap este a Tyne torkolata előtt a Kund nevű dán gőzös, amely szénrakományal Spanyolországba akart menni, összeütközött a kikötőbe jövő Svaldale nevű angol gőzössel. A Kund elsüllyedt. Legénységéből nyolc ember eltűnt. Válszintű leg a tengerbe veszték.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, november 21. A pénzpiacon ma is kedvezőtlen volt a helyzet, de azért nem tulajdonítanak ennek semmi különösebb jelentőséget. A magánkamatláb 3 hónapra 3 1/2 és 3 3/4% volt hosszabb határidőre szóló váltóké 3 1/2 és 4 5/8%.

Hamburg, november 21. A krisztianiai norvég iparbank Krisztianában amely 6 millió korona alapítókéval alakult, becsüztette fizetését.

Bécs, november 21. (A Budapesti Napló telefon-jelentése.) Ma is nagy üzlettelenség uralkodott, de ez nem volt káros hatással, mert a tulajdonosok tovább is tartózkodást mutattak s szükség esetén buzárt és rozsert a heti legmagasabb árakat kellett volna megadni. Árpában az irányzat szilárd volt. Határidőkre az irányzat nyugodt lett. Buza tavaszra 7.71—7.78, zab tavaszra 6.66—6.70, rozs tavaszra 6.87—6.88 korona. Zárlatok: Buza tavaszra 7.75, rozs tavaszra 6.40 korona.

Bécs, november 21. (A Budapesti Napló tudósítójának telefon-jelentése.) A délutáni magánforgalomban a zárlatok a következők voltak: Osztrák hitelrészvény 664.—, Magyar hitelrészvény 700.—, Angol-Osztrák bank 269.75 Bécsi bankjegyet 449.—, Union bank 528.50, Länderbank 386.50 Osztrák-magyar államvasut részvény 689.25, Déli vasut 69.—, Elbavölgyi vasut 452.—, Eszaki nyugati vasut részvény —, Dohányrészvény 330.—, Rimamurányi vasut 466.—, Alpeisi bányarészvény 357.50, Májusi járadék 101.—, Magyar korona járadék 97.45, Irtók sorozategy 111.50, Német birodalmi mártca 116.98—117.01, Napoleon'd'or 19.06

Berlin, november 21. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) A szj forgalom 4/10-os magyar aranyjárdék 101.60, Magyar koronajárdék 98.25, Osztrák hitelrészvény 209.75, Osztrák-magyar államvasut 148.50, Déli vasut 18.25, Eszaki nyugati vasut 216.75, Kibavölgyi vasut —, Orosz bankjegyek kézzépen —, Buschichradai —, Orosz bankjegyek —, (Ultimo) Lombard —.

Frankfurt, november 21. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Aroiayomok januara. A szj forgalom Osztrák hitelrészvény 210.—, Német bank 210.30, Disconto 189.90, Berlini kereskedelmi bank —, Gelsenkirchener 173.—, Harpeni —, Laura-konó —, Olasz járadék —, Az irányzat nyugodt.

New-York, november 21. (Terménytősséde. (Zárlat.)

Gyapot: New-Yorkban helyben 8.50 (8.50), Novemberbe 8.26 (8.24), Februára 8.16 (8.16), New-Orleansban helyben 7.75 (7.75). — Petroleum: Stand white New-Yorkban 7.80 (7.80), Stand white Philadelphában 7.75 (7.75), Refined in Cases 9.10 (9.10), Credit Balance at Oil City 189.— (189.—), — Zsú: Western steam 11.40 (11.50), Rohe és Brothers 11.70 (11.70). — Tengeri irányzata engedő. Decemb.-re 60.1/2 (61.1/2), Januára 64.1/2 (65.—), — Májusra 48.1/2 (48.1/2), Buzs irányzata engedő. — Píros ősz helyben 77.1/2 (77.1/2), Decembe 80.1/2 (80.1/2), Márciusra —, —, —, Májusra 79.1/2 (79.1/2), Jul.-ra —, —, —, Gabona szállítási díja Liverpoolba 1.1/2 (1.1/2), — Káv: Iair Rio 7. sz. 6.1/2 (6.1/2), — Nov.-re 4.70 (4.75), Februára 4.85 (4.90), — Liszt: Spring Wheat clears 3.5—3.10, (3.5—3.10) Cukor: 3.1/2 (3.1/2), On: 25.—25.15 (25.05—25.10), — Béz: 11.40—11.60 (11.40—11.60). (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, november 21. (Terménytősséde. (Zárlat.)

Buzs irányzata engedő. — Dec.-re 74.1/2 (75.1/2), — Jan.-ra —, —, —, —, Tengeri irányzata engedő. — Dec.-re 56.7/2 (58.—), — Zsú: Jan.-ra 9.82 (9.80), — Jáj.-ra 9.15 (9.20), — Sealonna shor clear 9.27 (9.75—10.—), — Sertésbús: Jan.-ra 15.50 (15.60). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.

Szombat, 1902. november hó 22-én.

A nürnbergi mesterdalnokok.
Opera 3 felvonásban. Szövegét és zenéjét írta Wagner Richárd. Fordította dr. Váradi Antal.

Személyek:

Hans Sachs	Ney D.	Moser	Pichler
Veit Pogner	Szendről	Ortel	Ney B.
Vogelsang	Dálnoki	Schwartz	Kárpát
Nachtigal	Mihályi	Foltz	Kornai
Beckmesser	Hegedűs	Stolzinger Walth.	Broulik
Kotner	Beck	Eva	Rotter G.
Zorn	Kiss B.	Dávid	Gábor
Eisslinger	Bartoluzzi	Margdaléna	Válint

Kezdet 7 órakor.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Szombat, 1902. november hó 22-én.

A jövőnyek.

Dráma 3 felvonásban. Írta Jakob Ödön.

Személyek:

Demokos Antal	Szacsavay	Becke György	Gabányi
Szabó Zoltán	Mihályfi	Evelin	Rákosi
Torbágyi S.	Molnár	Szoghó László	Dezso
Eszter	Aiszeghy	Márton Endre	Náday B.
Pébéanos	Gál	Bartus	Györgyné
Baltics Ferenc	Hetényi	Feri	Rózahegyi
Étédi Kálmán	Beregi		

Utána:

A nyolcadik pont.

Vígjáték 1 felvonásban. Írta: Murger Henry.

Személyek:

Dubrenil	Gál	Gérand	Császár
Santenis Julia	Delli	Róza, szobaleány	Nagy I.

Kezdet 7 órakor.

VIGSZÍNHÁZ.

Szombat, 1902. november hó 22-én.

Loute.

Bohózat 4 felvonásban. Írta: Pierre Vober. Fordította: Heltai Jenő.

Személyek:

Dupont	Góth	Echanguettené	Hunyadi
Castillon	Hegedűs	René, leánya	Nógrádi
Francolin	Tanay	Bruné	Makrócyné
Baburon	Szerémy	Chevrelné	R. Rostagni
Iru	Vendrei	Petitboisné	Erdősi
Loute	Varsányi	Marchaisonné	Nikó

Kezdet 7 1/2 órakor.

NÉPSZÍNHÁZ.

Szombat, 1902. november hó 22-én.

A hit.

Népszínmű dalokkal 3 felvonásban. Juth Zsigmond novellája után írta: Róza Miklós.

Személyek:

Manga Julcsa	Hegyi	Rétes Mari	Harmath
Csepcsányiné	Siposné	Zsiga Rebeka	Dóry
Bálint	Szirmai	Laboda Eszvány	Németh
Tóth András	Kiss M.	Pérga Sándor	Kovács M.
Horrváth János	Szabó	Fekete	Szerdahelyi
Czombos M.	Raskó	Juci néni	Láng Etele
Györgyi Józsa	Pázmán	Györgyné	Krecsányi
Annus Terka	Kápolnai	Anyosné	Izsóné

Kezdet 7 órakor.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Szombat, 1902. november hó 22-én.

Pálmay Ilka asszony vendégfelléptével.

Nőemancipáció.

Énekes bohózat 3 felvonásban. Írta Szigeti József. Zenéjét szerlette Serly Lajos.

Személyek:

Bátori Mihály	Szilágyi	Kellinger	Sziklai
Gerőfi János	Mátrai	Verebes	Delli
Flóra	Pálmay	Csonka	Giróth
Zarándiné	Lubricz	Dongolegi	Sziklainé
Arpád	Szomorai	Lidi	Tomeskányi
Kaczér Tamás	Paragó	Boriska	Kornai

Kezdet 7 1/2 órakor.

URANIA SZÍNHÁZ.

Szombat, 1902. november hó 22-én.

A háború.

Írta Ráth Imre.

Kezdet 7 1/2 órakor.

FŐVÁROSI ORFEUM

Waldmann Imre igazgató

Nagyterem-utca 17.

Ma és minden este:

A három kalandja

Opera: Lincze Pál-é!

Tarka Színpad

A párba

Bohózat egy felvonásban: Írta Jean Louis, magyarosította: Heltai Jenő.

Éjjeli támadás

Németjáték: Paul Maresmetti-é!

stb. stb.

As előadás 8 órakor kezdődik.

A Műteremben reggel 5 órakor Élelki énektársaság hangversenye.

Országos Magy. Képzőművészeti-Társulat.

TÉLI KIÁLLÍTÁS

a városligeti műcsarnokban.

1902. november 15-től—1903. január 15-ig.

Nyitva délelőtt 9-től délután 4 óráig.

Csütörtökön este 11-ig zeneestély. VAVAVAVA Buffet.

Betelődül 1 kor. ÁRV Vasárnap délutáni 1 órától 40 fill.

Kitünö találmány!

Célszerű és kényelmes

férfi-ing,

melynek nyakbőgője magától szűkebbre vagy bővebbre szabható. Kiszárolva nálunk, a feltalálónak kapható a kövélőző minőségben: Tartós jó anyagból, kemény, sima, vagy redős mellet. Ft 2.25 — 2.75 puha, batizt vagy pique mellet. Ft 2.50 — 2.75 Azonkívül méretk szerint minden tetsző kivitelben készíthető. Megrendelésnél kérjük a palér számát megadni. Próbá megrendelés minden kockázat nélkül jár, mivel meg nem felelő árut kicserélünk vagy kívánatra a pénzt visszatadjuk. Arjegyekkel szívesen szolgálunk.

Vértés és Sebestyén

cs. és kir. szab. fehérnemű-készítők

Budapest, IV., Múzeum-körút 15. sz.

FOLIES CAPRICE

VI. ker., Révay-utca 18. szám.

Igazgatóság: Löffler és Keleti.

ÉJJEI SZOLGÁLAT.

(A karambol ok!) című bohózat folytatása.)

Bohózat a vasúti életből, írta: Forgalmista.

Végül:

A kis KOHN! Írta: Caprice.

A remek műhözben Munczy Lajos híres zenekara reggeli 5 óráig hangversenyez.

Király-utca 71. Rémi Mulató. Király-utca 71.

Rémi Tivadar, igazgató. Halmovici N., művezető

Pénztárfelügyelő 7 órakor. Kezdet 8 órakor.

A november második felhíval műsor halhatatlan sikere!

Szenzáció! Fenomenális!

Miss Marguerite

8 kitünö díjnyertes oroszánál. — Szerpentintánc az oroszánétreoben". Az oroszánok életébe a közönség szeme elé!

Hadji Mochamed

a koudens legjobb arabs ngró akrobátái.

Ugyint a többi 10 előadónu művés fellép.

Holnap, vasárnap, s hó 22-én délután 4 órakor.

rendkívül előadás rethelyekkel, először a délutáni előadásban

Miss Marguerite

8 hatalmas oroszánjával és

Hadji Mochamed

kitünö arabs ngró akrobáták, ugyint a többi előadónu új művészek fellépével.

Nappal pénztár nyitva 10—12-ig és 8—5-ig.

Jegyek elővételben 70 kr. az ismert dohányüzletekben.

Szepességi len-ipari!
Wein Károly és Társai
vászón- és asztalnemű-gyárosok
Budapesti főraktára: IV., Koronaherceg u. 8.
(Marta-bazár épület.)
Ajánljuk hírnöves szepességi vászón, asztalnemű, törülköző, tális és minden e szakmába vágó gyártmányainkat. Minden darab egyaránt kapható asztal- és mázó áruval ezen védjeggyel látjuk el.

ENYELI SZEPESSEŰ
VÉD-
JEGY
GÉNY ZIPSER

Uj! Szabadalmazott alsós-táblák. Uj!

Az alsós-táblák

Az alsós-táblák

Az alsós-táblák

Az alsós-táblák

Az alsós-táblák

Nagyban el- Wohlmut és Schwarz

árúszóhely: V. kerület, Szabadság-tér 3. szám.

Ismételőadónak tetemes árengedmény.

A KI Kossuth korát

alaposan ismeri akarja, azt a kort, amelyben Kossuth lélegzete a hazá sorsát irányította, rendezte meg

1. Gracza György

Az 1848-49-iki magyar szabadságharc története

ezimű nagy munkáját, a mely a szabadságharc legkimerítőbb forrásmunkája —

Ára 20 díszkötésben, csernül több illusztrációval 70 korona

2. Varga Ottó

Az Aradi Vértanúk című művét, három mártir megthó emlékműve, számos illusztrációval, quart alakú díszkötésben. Ára 15 korona. Mind a két munka külön-külön vagy együtt is megrendelhető csokly havi részletfizetésre a kiadónál: Langol R. (Wodianer F. és Fia) cs és kir. udv. könyvkereskedésében, Budapest, VI., Andrassy-ut 21. szám.

Télikabát 32 kor, szörme sacc 40 kor, városi bunda, shawl gallérral 135 kor. mindég raktáron van Rothberger Jakab esasz. és kir. udvari szállítónál Budapest, Váci-utca 6.

GLOGOWSKI és TÁRSA cég

VI., Andrassy-ut 12.

írásmunka-osztálya

méttányos áron előráll és szabatosan készít a REMINGTON-STANDARD írócégben mindenemű írásmunkát és sokszorosítást.

CIMBALMOÉ

Legjobb szellemű, s 44 újjáállítható, legjobb hangú, fénylőszőcsőre is kapható. Saját gyártmányu hangszerek, s. m. cimbalmozok, hegedők, harmonikák, fuvolák, okkarinák, bőgők stb. Kitünö magyar harok. Számos kitünö és díjazott művészt. Nagy képes és jegyzékek ingyen és bérmentve küldünk.

Magyarország Gyula magyar hangszercipar telepe. BUDAPEST, 244 VIII., Koronai-ut 71.

Télikabát
15 frittól 45 frittig
Fiu télikabát 5 frittól 15 frittig csakis legjobb minőségekben.
Börkabátok 25 frittól feljebb.
KOCH TESTVÉREK
legnagyobb fér-, su- és gyermekruha-árúháza
Károly-kört 26.
Arjegyzekeket bérmentve küldünk.

STANDARD életbiztosító-társaság
Edinburghban (Angolhon.)
Alapítottatott 1825-ben.

Magyarországi fiók: Budapest IV., Kossuth Lajos-u. 4.

Évi bevétel	31,800,000
Kiutalt nyereségnrészek	170,000,000
Vagyon	249,300,000
Halálesetek folytán kifizetve	500,000,000

A Standard követvényeinek nevezetesebb előnyei:
Kétszeteiben biztonság. Alacsony díjak. Szabad világkötvények. A kötvények érvényben tartása díjfizetések elmulasztásánál. Tökésítés és előre megállapított visszaváltási érték. Megtámadhatatlanság. Feltétlen fizetés öngyilkosság esetében egy évi fennállás után. Szabad háborúbiztosítás népfelkelők részére.

Díjtáblázatok kívánatra küldetnek.

Színházak heti műsora.

	M. kir. Operaház	Nemzeti színház	Vigaszínház	Népszínház	Magyar színház
d. u. Vasárnap este	Bajazzók Szerelemi kaland	Endre és Johanna A jövőnyek Nyolcadik pont	A csokón szerzett völégény Loute	Niobe A hit	B. A. L. E. K. Nőemancipáció

KÜLÖNFÉLEK

Egy pillantást. . .

Egy pillantást vess csak rám naponta,
S azzal én egy hosszú nap beérem.
Fényét mint a szent-hely örök mécsét,
Apolom benn szívem rejtkeben.

Tömjént gyujtok sugárzó tűzénél,
Oltárköbe foglalom be képed,
S leborulva tömjénzem, miként a
Kis ministráns a nagy istenségét.

Szávay Gyula.

+ **Bismarokról.** Petersennak, Hamburg polgármesterének házában egy alkalommal összejött Bismarck Mönkeberg polgármesterével és egy főmérnökkel. A híres államférfiakról tolt a szó és Bismarck nagyon melegen nyilatkozott *Azel Ozenstjárnáról*, Gusztáv Adolf kancellárjáról, akinek politikája sok tekintetben egyezett a német birodalmi kancellárával, Petersen III. Orániai Vilmost magasztalta. A további beszélgetés folyamán Bismarck három főkéllékét állapította meg egy vezető politikusra nézve: szilárd karaktert, jó lábakat és erős emlékezőtehetséget. Aztán az általánosságból saját magára térvél és így folytatta:

— Jó lábaim már nincsenek, de memóriám az van. Körülbelül 30.000 emberrel volt dolgom életemben és én, ha a nevékre nem is emlékszem, de személyükre igen.

Majd az ő kedves nevetésével hozzátette:

— Különbem mindig jobban szerettem, ha az emberek mentek, mintha jöttek.

Szinte megütődve látta Bismarck egy pétervári udvari ebédén, amint egy udvari ember ebéd fölé, minden tekintet nélkül fölkerít a cárt, hogy adja közelebb a boroskancsót. Ilyesmit Bismarck, a jelenség iránt való áhitatos tiszteletében, sohse engedett volna meg magának urával szemben. Pedig I. Vilmos valószínűleg ehmálmozta különös kegyének jeleivel. Egy ebéd alkalmával a császár Moltke és Bismarck között ült. A felségur sőt kért, mire mindkét szomszédja egyszerűen nyujtotta neki a sótartót. A császár hátradótt székében és így szólt:

— Ha már egyiküket okvetlenül ellenségemmé kell tennem, legyen inkább maga az, kedves Moltke. Es Bismarck kezéből vette át a sótartót.

+ **Utazás a szibériai vasuton.** Egy londoni ember, aki beutazta az egész világot, nem igen hízogén nyilatkozik arról a vasuti utazásról, amelyet Oroszországból Porth-Arthurig tett. Moszkváig — mondja az angol — természetesen pompás utazás es k. Az utazó- és a halókocsik kitünönek. A luxus-vonat, amely minden héten kétszer indul Moszkvából Irkutskba, eléggé kényelmes, de nem mondható kitünőnek. Irkutsktól kezdve már rosszabb a helyzet. A waggonok piszkosak; némelyiken csak második, harmadik és negyedik osztály van. A negyedik osztályba, amely

teljesen nyitott, a kínaiakat és a kivándorlókat dugják be olyan zsutolva, mint a heringeket. A többi kocsisztályok sem jobbak. Ennivalót nem lehet a vonaton kapni. Mindenkinél el kell látnia magát élelmiszerekkel és edényvel. Elelmiszert alig néhány állomáson lehet beszerezni, de ez is élvezhetetlen. Iskutsktól kezdve nagyon lassan halad a vonat; óránként alig nyolc angol mértőldnyi utat tesz meg. Néha öt óra hosszat vesztegel a vonat olyan állomáson, ahol se le-, se felszálló utas sem akad. Az utazás tehát elég kényelmetlen, de mindenesetre nagyon olcsó. Moszkvától Porth-Arthurig csak százhatvanhat rubelbe kerül az utazás. Ez egész vonalon csak kivándorlókat és katonákat lehet látni. Mandsuria tele van orosz katonasággal. Az egész uton sokat szenvednek az utasok a moszkítóktól. Ezek a rovarok oly nagy számban vannak ott, hogy a parasztok fátyolt hordanak, mikor a földeken dolgoznak. Az angol nyelvvel csaknem az egész uton boldogul az ember. Franciául és németül is értenek valamit, de olaszul nagyon keveset.

+ **Mascagni jókedve.** Mascagni második letartóztatásakor volt a főháborodás Boston közönségénél és művész-körében. Kérvényt köröztek, amelyben tiltakoztak a mesterrel való bánásmód ellen. Ugy látszik, Mascagni nem valami tragikusán fogta ezt a dolgot, mert lakásának ajtajára a következő angol nyelvű feliratot függesztette ki:

— Kérjük azokat az urakat, akik Mascagni letartóztatását akarják, hogy előbb jelentkezzenek és huzanak számot, mert előnyben senkisémet részesül.

A bostoniak most együtt nevetnek Mascagnival.

+ **A legkisebb gerinces állat.** A világ legkisebb gerinces állata egy hal, amely Amerikában fordul elő. Egy washingtoni tudós vette észre, hogy az Egyesült-Államok faunájának különösége a világ legkisebb hala is. A déli államok vizeiben élő Cyprinodontákhoz tartoznak ezek a nevezetes halacska. Ujjabban a Filippi-szigeteken a Buhitóban találtak egy új halat, mely kicsinségével elveszi az előbbiektől a pálmát. Smith legkisebbnek, Misticthys luzonensis-nek nevezte el, a Gobiosok kiterjedt családjának tagja. Ez a kis halacska csaknem egészen áttetsző; csak az álla feleke s a hátán van néhány sötét színű pöttye. Valószínűleg elvenszülő. A nőstények hossza középértékben 18-5 milliméter a legnagyobb mérték a 15 mm., a legkisebb a 12 mm., a him 13-5 és 10 mm. közt váltakozik, tehát középértékben 12-5 mm. nagy. Ez a picinyke halacska igen keresett táplálék s a bennszülött bikol-törzs nagyban kereskedik vele. S. A. Zeller írja, hogy a filippinók alig esznek mást, mint rizst meg halat és éppen ez a „mikroszkópi” hal egyik legkedveltebb táplálékuk. Bicol nyelven „sinorapan” a neve; mikor fellelven a napon megszártították, „bad” a nevük. Haló he yett nagy darab vászonnal fogják, melyet a nagy esomókba verődő halak alá csuszatnak. Majd szakajtóba rakják a halakat. A gyermekek csak úgy lesik a halaszokat s amint lerakják a piacon szakajtókat, megröhanják

őket, hogy beszerezzék a csaiád az napi táplálékát. Az ember 3-4 burgonyáért, 1-2 marok rizsért vagy néhány rézpénzért egy pint halat vehet. Ez borsal és más fűszerekkel elkészítve, igen izletes étel s az amerikai katonák is szívesen fölkeresik érte a bennszülöttek kis kocsmaít.

+ **A legészakibb vasut.** Norvégiában most nyílt meg az Ofoa-vasut amely arról nevezetes, hogy a világ legészakibb területét szeli keresztül. A vasut hossza negyvenkét és fél kilométer, emelkedése a határállomásig ötszázötvenkét méter, husz alaguton vezet keresztül és az északi szélesség hatvanyo/c és fél fokáig nyúlik. Érdekes felemlíteni, hogy az orosz vasutak A-siában ugyanezen szélesség ötvonhatodik, Európában pedig hatvanhatodik fokáig terjednek. Az Ofoa-vasut kerek tízmillió rubelbe került és tervezője a norvég államvasutak egyik fiatal mérnöke. Jelentősége az Ofoa-vasutnak abban rejlik, hogy kiegészíti a nemzetközi vasuthálózatot és lehetővé teszi azt, hogy a Csendes-óceán és Krisztiana között elterülő tízennyézer kilométer hosszú utat vasuton tegyék meg. A forgalom lebonyolítása csak az orosz-norvég határállomásokon ütközik nehézségbe, mivel az orosz sínpárok szélesebbek, mint a többi európai vasutaknál.

+ **A legnagyobb templom a világon.** A new-yorki római katolikus egyházközség elé J. Bouillon ottavai lelkész egy templomtervet terjesztett, amelyet ha elfogadnak, New-Yorkban lesz a világ legnagyobb temploma. Az óriási székesegyház fővonalainak a konstantinápolyi Aja Sophia-mecsetet mintázza, csak hogy óriási arányokban. A templom ugyanis ötszáz angol láb hosszú, négyszáz láb széles és négyszázötven angol láb magas. Összesen hetvenezer ember fér el benne, tehát húszszerrel több, mint a római Szent Péter-templomban.

+ **Kényes helyzet.** Londonban valami ünnepélyen észrevette egy katonatiszt, hogy egy ur a felállított kordonon keresztül to'akodott.

— Mért nem tart rendet? — kérdezte az ott álló katonától.

— En nem tehetek róla, engem is előre nyomnak — hangzott a válasz.

— Nem tehet róla? Hát a puskatus mirevaló? Nem erősebb-e maga mint az a civil?

— Erősebb vagyok, az igaz, de ez az ur prokurista a mi üzletünkben — szolt ha kan a katona.

+ **Gyorsítás az ókorban.** Egy berlini gyorsíró-ünnepség alkalmával felemlítették, hogy a gyorsíró művészetét Titus római császár is érette (79-81-ben) Sueton történetírója írja, hogy a császár igen gyakorlott volt a gyorsírásban és nagyon gyorsan leírta mások szavait. Több ízben gyorsírversenyt rendeztetett titkárával és ez nagy mulatságot szerzett neki. Ez az uralkodó egyébként igen jól értett a tollforgatáshoz, mert minden kézírast utánozni tudott és többször mondta, hogy ügyes hamisító lett volna belőle.

REGÉNY

A sötét titok.

— Bűnügyi regény. —

(2)
— De hiszen, ön megint nem eszik, kedves gróf, — szoltotta meg egy perc mulán meglehetősen nyersen a jegyzők közül a legnagyobbikat, legdecegebbet. Ez Pfeil Botho gróf volt, aki már előbb sem igen tisztelte meg a ragout fínt.

Pfeil gróf, hatalmas termetű ember, magába mélyedve, szinte összetörtven ült az asztalnál, erős, de szépen formált ujjairval elegánsan dobolt az abroszon és úgy látszott, hogy valamely sötét gond bántja lelkét. Komoran összehúzta szemöldökét és tekintetét mereven maga elé szegezte. Majd az alsó ajkát harapdálta fogjaival, amelyek a világozószöke kipedert bajusz alól hóféhéren kivillogtak. Annnyira el volt foglalva gondolataival, hogy főnökének megszólítását nem hallotta meg. Előbb is a rosenthali gyilkosság előadásakor, magába mélyedve ült és úgy látszott, mintha ez a bűnügyi öt éppenséggel nem érdekelné, pedig a jogász-embernek sok érdekeszítőt nyújt.

Es aztán, amily kevéssé nyult az ételekhez, oly sokat foglalkozott a poharával, amelyben nehez burgundi csillagot. Sauerbrunnen vendéglős ar éppen a gróf kedvéért gazdagította pinocéjét a Romanée-Conti vignettájával.

Borowiecki Szaniszló, aki Pfeil gróftól balra ült, jól ápolt kezét a csak testileg jelenlevő jegyzőknek karjára tette és így szólt:

— Kedves gróf, a bíró ur azt kérdi, miért nem eszel?

A megszólított összereszt. Arca idegesen megrándult. Aztán az ő sajátos, hasonlatlanul előkelő modorában bajuszán bábált, egy elutasító kézmozdulattal tett az étel felé s így morgogott:

— Komisz étel!... Nem „művelt” iznynek való!

Stein Ozvald helytelenítően csóvalta fejét, de mert nem akarta, hogy étvágyát elrontsák, harmadszor is vett magának a burgonyából, megtoldva egy vastag botllettel.

A főpincér villámlo szemekkel mérte végig a grótot, amiért oly elitélően nyilatkozott a Sauerbrunnen-féle konyháról, de csak addig, míg ez az ő fagyos, de nagyon szép kék szemével rátekintett és blazirt hangon ráparancsolt:

— Egy palek Romanée Contit!

Kendőjét hóna alá vágva rohant ki a főpincér.

Amikor gróf Pfeil a később behozott pompás ürüpecsenyét és elutasító kézmozdulattal fogadta, megszólalt Borowiecki, aki hivatalosan szívesen árult egy gyékényen a törvényszéki bíróval, habár beelőleg „plebejus legénynek” címezte alacsony származása miatt.

— De Botho, az ürüpecsenye valóban kitünő. Ebből igazán vehetnél egy darabot! — Azzal gyöngéden rátette karját a gróf vállára.

Pfeil gróf azonban ma oly kevéssé tudott magán uralkodni, hogy a lengyel kolléga karját meglehetősen nyersen lerázta magáról és morogván, szinte kiabálva megjegyezte:

— Hiszen kértelek, Szaniszló, hogy hagyj békében.

Borowiecki visszahökent, mintha vipera espite volna meg. Egy pár csunya ránc támadt arcán, amely előrefélló állkapcsával és kissé nyo-

mott orrával eltagadhatatlanul elárulta lengyel származását. Mindjárt utána azonban megint mosolygott és kissé gúnyosan szolt:

— Ma tényleg rossz kedved van és ilyenkor legjobban teszi az ember, ha nem törődik veled.

Az asztaltársaság figyelmét magára vonta az a nyers és ingerült hang, melyen Pfeil gróf rákiabált barátjára és a vastag Hülsen Kurt, a jogászkompanya mulattatója megjegyezte az ő nyujtott, nehézkes módján:

— De gyerekek, csak nem vesztek össze egy ürü miatt, még hozzá egy sült ürü miatt. A szegény ürü még nem találhatna nyugtot sirjában, akarom mondani, a mi gyomrukban, ha látja, hogy két oly kedves és szép barát közé a veszekedés üszkét dobta. De hát csillapodj, kedves Pfeil, dugd haragos ábrázatodat a mel-lényzsebbe és mutass némi barátságos érdeklődést az ürü iránt. Hiszen csak nem élhetsz egyedül a levegőből, a szerelemből és a Romanée Optiból. Tehát...

Hülsen apró szemével a frakkban levő alak felé fordult, aki a szalvétát hóna alá csapta, mozdulatlanul támaszkodott a tálaló-székerejhez.

A főpincér utánozhatatlanul bájjal fölemelte ballabát és a peccenyés-tállal odatipegett Pfeil mellé.

Pfeil azonban teljesen ignorálta jelenlétét.

— Gróf ur — szolt meg most Werner Felix, a vékonytermetű kis albiró; a főpincér ön mögött áll az ürüpecsenyével — Mindjárt utána, azonban úgy összehúzta nyakát, mintha az asztal alá akart volna bujni. Pfeil oly dühös pillantást vetett feléje, hogy különb ember is megijedt volna, mint ez a gyöngö, idogés Felix.

A főpincérnek mosolyognia kellett az ijedős kis albirón, aki pedig oly hatalmas, sötét bajusz-

KÖZGAZDASÁG

Ipar és kereskedelem.

A tösdetanós ma délután 5 órakor Kornfeld Zsigmond főrendiházi tag elnöklésével teljes ülést tartott. A tárgysorozat megkezdése előtt az elnök szíves nyelvi beszédet mondott dr. Ballai Lajos miniszteri főszabályozó és szabadalmi hivatal elnökevé történt kinevezése aklalmából. A tanács ezután elhatározta, hogy a Pesti Házai Első Takarékpénztár-Egyesület 4%-os kötvényeit az árjegyzőlapban jegyezteti. Megállapította az 1903. évre szóló áru- és értéktáji leosztalmat szabályozó napitárk beosztását s megszabta a gabonakeverék súlyának megállapításáért járó díj tételeit.

A hivatalos ázsó. A pénzügyminiszter a vámilletékeknek ezúttal történő fizetésénél vagy biztosításánál a törvény értelmében szedendő arányárakat pótlókat decemberre tizenkilenc egy évi (19 1/4) százalékban állapította meg.

Az Országos Ipari Egyesület végrehajtó bizottsága Malekócs Sándor elnökelete alatt tartott, amelyen a következő ügyekkel foglalkozott:

A kereskedelmi miniszter véleményét kért az egyesülettől a miskolci kereskedelmi és iparkamara arra a javaslatára vonatkozólag, amely a kelmencei-iparnak a megrendelés-gyűjtési tilalom alól való kivételéről szól. A bizottság számos szakértő írásbeli véleménye alapján a javaslat pártolását határozta el. A Magyarországi Hirlapírók Nyugdíjintézete részére a bizottság 200 korona segélyt szavazott meg. Gelléri igazgató az egyesület legközelebbi felolvasó üléséről tett jelentést amely szerint Falcsai Antal, dr. Nagy Béla, dr. Marton Sándor orvos, Szávay Gyula, a debreczeni kereskedelmi és iparkamara titkára, dr. Ános Ignác, a keleti kereskedelmi akadémia igazgatója, Jalsovicsy Géza és Klomp Gusztáv tejsó iparkolai tanárok, azonkívül Enyedy Lukács és Hegedűs Sándor is, bejelentették arra való készségüket, hogy az egyesületben előadást tartsanak. Az igazgató előterjesztést tett az egyesület kiállítási szakosztályának újraszervezése ügyében, különös tekintettel az iparosok részvételének megállapítására. A bizottság eiben eldöntötte az előterjesztést és utasította az igazgatót, hogy a legközelebbi ülésre részletes javaslatot dolgozzon ki. Tekintettel a lipótvárosi bazilika orgonájának beszerzése dolgában előfordult dolgokra, az egyesület hivatalosan is meg fogja keresni a székesfővárosi hatóságot az iránt, hogy az új orgonát mindezenre magyar gyártól szerezzék be. Hozzájárult továbbé eiben az igazgatónak ahhoz az előterjesztéséhez is, hogy az osztrák gyáriparosok szövetségének példájára akció kezdeményezessék az országos szénbeszerzésnek a széntárszövetkezetben való biztosítására. Ez ügyben szakértő véleményét kér a bizottság egy fővárosi előkelő vállalat igazgatójától.

Fővárosi kereskedők mozgalma. A budapesti közép- és kisüzemkereskedők mozgalmat indítottak, melynek célja orvoslást keresni a fogasztási szövetkezetekkel, valamint az élelmiszerhagyományok körül felmerült igazságtalan büntetésekkel szemben. A végrehajtó-bizottság megkereste a fővárosi kerületek országgyűlési képviselőit a mozgalom támogatására, amit egytől-egyik valamennyien megígérték. A kereskedők vasárnap délelőtt fél 12 órakor tartják nagygyűlésüket a váci-utcai új városháza dísztermében s onnan monstre-küldöttséget menesztenek Leng Lajos keres-

kedelmi miniszterhez, aki a küldöttséget 12 órakor fogadja a kereskedelmi minisztériumban. A küldöttséghez a fővárosi kerületek országgyűlési képviselői is csatlakoznak.

Iparosok szövetezése. Désen. A dési iparosok november 19-én ipari szövetkezet megalakítása tárgyában Delys Zoltán főispán elnökelete alatt gyűlést tartottak melyen 160 iparos és az értelmiség több képviselője is jelen volt.

A gyűlésen jelen volt a budapesti központi hitelszövetkezet megbízottja dr. Horváth János, a kormány kiküldöttje, Szodola József bőripari felügyelő, a kolozsvári iparkamara részéről pedig Varga László jegyző és dr. Daniel Tibor báró dési országgyűlési képviselő volt jelen.

Az előző főispán röviden vázolta a kisiparosok mostoha helyzetét, a módokat, amellyel azon segíteni lehet s aztán átadta a szót dr. Horváth Jánosnak, aki a hitelszövetkezetek céljait alapos és mindenképpen kiterjedő beszédében méltatta és számadatokkal mutatta ki, hogy ha sikerül 100 részvény aláírásával az ipari szövetkezetet megalakítani, akkor aláírás után a központi szövetkezet hozzájárulása és a kormány támogatásával első intrádára 40 ezer korona összeget fog a szövetkezet rendelkezésére állítani azon erkölcsi támogatásán kívül, melyet a vármegye ügybuzgó főispánja a kerület képviselője s a központi szövetkezet helye kitalálása. Ugyancsak a szövetkezet megalakítása érdekében szálltak fel Szodola József, Varga László br. Daniel Tibor, dr. Horváth benátó fejtegetése s a felhangot buzdító szavak után azonnal 184 iparos jegyzett fizetést. Erre az értekezlet kimondta, hogy a következő gyűlést november 29-én fogja megtartani, melyen a központ kiküldöttje is részt vesz.

Fizetéképtelenségek. A bécsi Creditoren-Verein a következő fizetéképtelenségeket jelenti: Grünfeld Mátyás kereskedő Losoncz, Mauthner Gusztáv bórkereskedő Brünn, Brna János vászonkereskedő Zala-Egerszeg, Petyó György kereskedő Nagybánya, Lichtenberg Jakob (hagyaték) kereskedő Nyregyháza, Sedmak Iván ruhakereskedő Zdráb.

Szászrégenből táviratozzák, hogy Emmer Adolf marosvásárhelyi fakeskedő fizetéképtelen lett. A passzívák 50,000 és az aktívák 20,000 koronára ruggnak. A többnyire szászrégeni cégekbe álló érdekeltek megkísérik a kiegyezést.

Szászárak. A konjüngens nyersszesz ára Budapesten 36.60 korona pénzben, 37.— korona áruban. Bécsben a konjüngentál készáru 37.60 korona pénzben, 38.— korona áruban.

Borjavásár. 1902. évi november 16-án. (A budapesti marhasvásárlási vásár-pénztár részvényirtaságtól.) Felhajtás: Belüldi élő borju 322 drb. leült borju 6 db, bécsi borju — db. — db., nővédekmarha — darab, bárány élő 60 darab, leült bárány — darab. Árjegyzések. — Belüldi élő borju 1. rendű 82—92 l-ig, kivételes 94 l., 11. rendű élő borjúkért 70—80 l-ig, 1 kiöntkint, leült borju 1. r. 96—104 l-ig, 11. r. — l-161 — l-ig, kivét. l. kiöntkint levonás nélkül. Rugott borjúkért 36—56 l-ig. Növendékmarha — l-161 — l-ig, 1. r. — l-ig, középminőségű 44—68 l-ig, alarendel. — l-ig, 1 kiöntkint. Bárány élő 7.—12 k. leült bárány — k. kivételesen ár — k-ig páronkint. — Az irányzat élénk, az árak 3—4 fillérrel kigrnt emelkedtek.

Sertésarjavásár. (A székesfővárosi sertésarjavásár és közvárgóid intézősége.) November 21-én. Felhajtás: Zsirtertes, egymint Öreg 1. rendű 350 kilogrammon felül — darab, 11. rendű 280—350 kilo-

gramm — darab, kanló — darab, silány — darab, fiatal nehéz 300 kilogrammon felül — darab, közép 220—300 kilogramm — darab, könnyű 220 kilogramm 31 darab, süldő — darab, malac — kilogramm — darab. Összesen 31 darab. Husseretes egymint: nehéz 300 kilogrammon felül — darab, könnyű 250—300 kilogramm — darab, süldő — darab, malac 40 kilogramm — darab. Összesen 870 darab. Felhajtás összesen 1467 darab. Előző napi maradvány 565 darab, összesen 2031 darab. Eladott 1764 db, Maradvány 267 db. A vásár irányzata élénk. Az árak szarúdnak. — Következő árak jegyzetelték: Zsirtertes: Öreg 1. r. 350 kgr.-on felül — fillérig, 11. rendű 280—350 kilogramm — fillérig, kanló — fillérig, silány — fillérig, fiatal nehéz 300 kilogrammon felül 88—94 fillérig, fiatal közép 220—300 kilogramm 80—92 fillérig, fiatal könnyű 220 kilogramm 70—80 fillérig, süldő — fillérig, malac — fillérig. Husseretes: Nehéz 300 kilogrammon felül — fillérig, könnyű 140—300 kilogramm — fillérig, süldő — fillérig, malac 40 kilogramm — fillérig. Árak minden levonás nélkül kilogrammonként, élőszulban.

A budapesti gabonafőzsde.

Budapest, november 21.

Mérsékelt vételkezdéssel 18,000 métermáza buza került a forgalomba, finomabb áru változatlan, selejesebb minőségű 2/3 fillérrel alacsonyabb áron. Zabban és rozsban változatlan árak maradtak. Tengeriben az árak 5 fillérrel emelkedtek.

Eladott:

Buza. Tiszavideki: 500 mm. 81 k. 8 K. 32 1/2 l., 200 mm. 82 k. 8 K. 32 l., 1000 mm. 81-5 k. 8 K. 27 1/2 l., 1000 mm. 81 k. 8 K. 27 1/2 l., 1000 mm. 81 k. 8 K. 25 l., 200 mm. 81 k. 8 K. 22 1/2 l., 1100 mm. 80 k. 8 K. 32 1/2 l., 400 mm. 80 k. 8 K. 32 1/2 l., 1400 mm. 81 k. 8 K. 32 1/2 l., 400 mm. 80 k. 8 K. 27 1/2 l., 600 mm. 80 k. 8 K. 25 l., 100 mm. 80 k. 8 K. 25 l., 500 mm. 80 k. 8 K. 07 1/2 l., 400 mm. 78-5 k. 8 K. 20 l., 100 mm. 79-5 k. 8 K. 05 l., 100 mm. 78-6 k. 8 K. — l., 100 mm. 78-5 k. 8 K. 12 1/2 l., 100 mm. 78-5 k. 7 K. 85 l. Martji: 800 mm. 81-5 k. 8 K. 22 l., 800 mm. 81-5 k. 8 K. 25 l.

Fegyermegyei: 1400 mm. 78-5 k. 8 K. — l., 400 mm. 78 k. 8 K. — l., 100 mm. 78 k. 8 K. — l., 600 mm. 77-5 k. 7 K. 90 l., 200 mm. 76-5 k. 7 K. 85 l.

Pestmegyei: 200 mm. 81 k. 8 K. 15 l. sárga, 200 mm. 80-5 k. 8 K. 17 1/2 l., 50 mm. 80 k. 8 K. 25 l., 300 mm. 80 k. 8 K. 07 l. kevert, 100 mm. 82 k. 8 K. 25 l. sárga, 500 mm. 77-5 k. 7 K. 90 l., 100 mm. 79 k. 7 K. 95 l. sárga, 2650 mm. 76-5 k. 7 K. 95 l.

Bácskai: 100 mm. 79-5 k. 8 K. 15 l., 200 mm. 78-3 k. 8 K. 05 l., 100 mm. 77-5 k. 7 K. 95 l.

Móna három hónapra. Rossz: 100 mm. 6 K. 60 l., 200 mm. 6 K. 60 l., 800 mm. 6 K. 60 l., 100 mm. 6 K. 57 1/2 l., 100 mm. 6 K. 47 1/2 l. par. Zab: 100 mm. 6 K. 60 l., 100 mm. 6 K. 55 l., 100 mm. 6 K. 50 l., 100 mm. 6 K. 40 l.

Tengeri: 500 mm. 6 K. 82 1/2 l., 100 mm. 6 K. 80 l. paritásra.

Készpénzfizetés mellett. Tegnap délután eladott: Buza. Fehérmegyei: 1800 mm. 78-5 k. 8 K. — l., három hónapra.

Tengeri: 1600 mm. 6 K. 76 l., 200 mm. 6 K. 75 l., 200 mm. 6 K. 75 l. készpénzfizetés mellett, par.

A készáru hivatalos jegyzése a budapesti áru- és értéktőzsde s-akái szerint készpénzben 50

nás és makacs önféjűsödött küzdött lelkeben. Mint egy dugaszdag földbirtokosnak fia, mint oly nemzeti családunk sarja, amely a birodalom legöregebb és legtekintélyesebb nemzetségéhez tartozott, kevély és büszke volt, de lelke mélyében szunynyadozott minden jóert való fogékonyasága és az igazi emberi méltóság ösztöne, örökölte az erényeket gyöngédnén érez, fiomielkü anyjától. Csak hogy e nemes tulajdonságok a ferde nevelés és artalmas érintkezés az évek folyamán csaknem teljesen elfojtottak. De most újra megmozdultak azok, mint tavasszal a növények, amelyek napfényre törekvedve, csiráikat keresztül-eresztik a sötét földön.

Oh igen, a bírónak igaza volt, hogy rendeltetésitotta... Ha nehéz gondok kínozták is, gondok, amelyekkel egyetlen egy emberrel sem közölhetett, ez még nem volt ok arra, hogy a főpincérel szemben és azelőtt Borowieckivel szemben is oly kiméletlenül járjon el... Az az átkozott hirtelen harag! Ha csak lesszokhatnék róla! Az a szerencsétlen idegesség és hevesség... Miért is vigyorog odát az Werner, az albirók e torzpédány és miért pódi oly kevélyen huszró bajuszát. A kölyök bizonyosan körülrendvő azon, hogy a főnök őt, a grótot, oly durván beszidta... Hát nem volt tulajdonképpen az ő kötelessége nyers magaviselete miatt bocsánatot kérni a bírótól?... Legalább egy pár semmitmondó szóval?... De nem... A többiek jelenlétében, akik bizonyosan áhittalul várják azt a pillanatot, amikor ő csuszni fog a bocsánatért. Nem. Soha! Talán később, majd hazamenet, minthogy ugyanis egytől-egyik főnökével...

Ennyire jutott Pfeil gróf, amint elgondolkodott, elmélázott tennivalója felől.

Stein Oszvald még folyvást mérgesen, önmagából kivelve ült az asztalnál, szörnyen bosszan-

szal dicsékedhetett, milyenne az egész társaságból senki más.

Ezt a bizalmaskodó mosolygást meglátta azonban véletlenül Pfeil gróf a magas tükörfőbi, amely leve szemben az étterem két ablaka közt állott. S nem gondolhatott mást, minthogy az a szolgálatkész szellem rajta mulat, az által, hogy már két perenné tovább mozdulatlanul áll a széke mögött, mint valami szobor. A vérmes jegyzőnek, aki különben is ingerült hangulatban volt, és az erős bor túlságos fogyasztása még izgatottabbá tette, a vér fejébe szállt. Arca kivörösödött, a kék erek halántékán vastagon megdagadtak és a szöket maga mögül eltaszítva, felugrott és a főpincér areába ordított:

— Szentelen kölyök... Ha most nem takerődik el azzal az átkozott Sauerbrunnen-féle kutyvalékkal — meg fogja...

A mosolygó szobor a peccenyestállal olyan halvány lett, mint egy igazi márványszobor és repülő szárnyakkal csapta be maga után az ajtót.

A gróf megkönnyebbülten lélekzett föl. A harag és szenvedély, amely benne tombolt, kissé lecsillapult. De még mielőtt újra leülhetett volna, a törvényszéki bíró, aki az elrohano pincér után tekintett, hevesen ráütött az asztalra és szölt:

— Gróf ur, ez az a modor, ahogy egy művelt ember, egy porosz királyi kormányjegyző, egy arisztokrata, felebbvalói és kollégái társaságában viselkedni szokott? Még hozzá egy öregebb emberrel szemben, aki semmit sem vett és akinek függő állása miatt kötött kezekkel kell tőrnie bármilyen sértést? Gentlemanlike-e, hogy valaki ártatlan és védtelen embereken töltse ki haragját, mely valami miatt, talán ön maga miatt ellogja?

Pfeil gróf feljebbvalójának e dorgáló szavaira majd elvörösödött, majd elhalványodott. Megbá-

totta Pfeil gróf viselkedése. Hatalmas ökle ugy szurta a világot az asztalba, mintha egy ellenség akart volna felnyársalni vele. Főlelmetes ábrázata alaposan elrontotta a fiatal jogászok számára is a kedélyes ebédhangulatot és mindannyian többé-kevésbé elfogultan, szófalanul ültek az asztal körül, az abroszra szegezve merően tekintettek. Csak Borowiecki ragyogó szemei nem pihentek, ide-oda jártak, figyelve, lesve majd az egyiket, majd a másikat.

Végzetes helyzet volt. Ekkor hirtelen felpattant az ajtó és berohant izgatottan Sauerbrunnen ur a „német ház“ tulajdonosa, haragtól vörös arcú egy papírost zászlóként lobogtatva kezében. A főpincér gyorsan hunyorogva nyomon követte.

Sauerbrunnen ur, épp oly vastag, mint hosszú és egy teljesen kopasz fej tulajdonosa, cammogó léptekkel egyenesen a jogász asztalhoz ment, ott is a grófhöz és a papírost orra alatt lobogtatva, rikácsoló hangon árivalt.

— Ha nem izlik többé nálam a mélyen tisztelt gróf urnak, méltóztassék máshol enni. Itt van a számlája: 652 márká 75 fillér.

— Hallatlan szemtelenség! kiáltotta Pfeil, aki olyan fehér lett, mint a kréta és felugrott székéről.

— Szentelen? Ki a szemtelen? ordított a vendéglős, aki dühében toporzékol. En? En? Eppen itt volt az örökös pumposból. Tehát, kérem, itt a számlája: 652 márká 75 fillér!

— Sauerbrunnen ur! — vágott szavába az izgatott vendéglősnek a bíró.

— Minden rendezve lesz. Kérem tehát, hagyjon magunkra bennünket.

(Folytatás következik.)

kilogrammonként — A minőség hektoliterenként és kilogrammonként.

Table with columns for grain types (e.g., Tiszavideki, Fehérmegyei), weight (Kilós), and price (K.-ig). It lists various grades of wheat and other grains with their corresponding market prices.

Table titled 'Egyéb gabonafajták' (Other grain types) listing items like Rona, Arpa, Zab, etc., with their prices per kilogram.

A határvidék folyamán a következő költségek történtek:

Table listing market transactions for various goods like 'Októberi buza 1902.', 'Áprilisi buza 1902.', etc., with prices.

Déli egy órák a következő záróárakat állapították meg hivatalosan a tőzsdén:

Table showing closing prices for goods like 'Októberi buza 1902.', 'Áprilisi buza 1902.', etc., as determined by the exchange.

Délután fél 5 órakor zárul:

Table showing final closing prices for goods like 'Buza októberre 1902.', 'Áprilisi buza 1902.', etc.

A budapesti értéktőzsde.

A tőzsde mai egész napi forgalma kedvező hangulat mellett bonyolódott az, az üzlet azonban továbbra szűk korlátok között mozgott. A helyi piac üllel-ellen volt.

Értéktőzsde. Osztrák hitelrészvény 668.25—664.75. Magyar hitelrészvény 700.—701.—. Osztrák-magyar államvasuti részvény 689.50.—690.50. Városi villamos vasut 328.25—328.75 korona.

A déli tőzsdén a következő értékeken volt forgalom: Korona-járadék 97.52 1/2—97.60 százalék. Bank-egyesületi részvény 85.—90.—. Magyar Hitelbank részvény 700.—701.60. Osztrák hitelrészvény 664.—664.75. Magyar kerámiai részvény 90.—92.—. Ganz-féle vasöntő részvény 2045.—2090.—. Rimamurányi Vasút-részvény 467.—. Közúti Vaspálya részvény 618.—. Városi Villamosvasut részvény 328.—328.75. Osztrák-Magyar Államvasut részvény 689.75—691.— korona.

A 4 órai zárlatkor maradt: Osztrák hitelrészvény 664.—. Magyar hitelrészvény 700.—. Leszámlítóbank részvény 440.—. Rimamurányi vasműrészvény 466.50. Osztrák-Magyar Államvasuti részvény 689.25. Közúti vasut részvény 612.—. Városi Villamos-vasut részvény 328.— korona.

A budapesti terménytőzsde.

A terményüzletben a szezonserű hangulatnak megfelelően alakultak az árak és végül a terményüzleti árjegyző-bizottság hivatalosan a következő ár-ábrólamokat állapította meg:

Jegyzetek: Heremag: lucerna magyar 53.—60.— korona, vörös aprószemű 55.—59.— korona, vörös erdőnyi — korona, vörös búnsági — korona, középszemű 61.—63.— korona, nagy szemű 65.—68.— korona, Disznózsír: budapesti 55.—65.50 korona, vidéki — korona. Táblaszalonna: légszártított vidéki — korona, városi 4 darabos 52.—52.50 korona, 3 darabos 54.—54.50 korona, tisztított — korona. Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség 12.50—13.— korona, 120 darabos — korona, 100 darabos 14.50—14.75 korona, 85 darabos 13.—13.50 korona, azonnali számlitásra, Szerbiai szokás szerinti minőség 11.75—12.— korona, 100 darabos 13.75—14.— korona, 85 darabos 17.50—17.75 korona, Szilvai: slavnói 17.—17.50 korona, szerbiai 15.—15.50 korona, azonnali való szállításra.

A bécsi értéktőzsde.

As elő tőzsdén kedvező volt az irányzat. A déli tőzsdén szilárd voltak az irányzatok.

Bécs, november 21. (Magyar értékek számlája) 4 1/2-os aranyjáradék 120.40. Lissa és szegedi kölcsön sorajegy 100.75. Magyar vasuti kölcsön értékeiben —. Magyar keleti vasuti állami kötvény —. Magyar ésszámtéke- és pénzügybank —. Rimamurányi vasműrészvény 468.50. Magyar koronajáradék 97.45. 4 1/2-os Magyar (Böhmischer) —. Magyar hitelbank részvény 689.60. Magyar nyeregmény kölcsön sorajegy 200.—. Kassa-oderbergi vasuti részvény —. Magyar keresk. bank —. Magyar cukoripar 1845.

Bécs, november 21. (Osztrák értékek számlája) 4 3/4-os papírjáradék 101.—. 4 1/2-os osztrák járadék 120.60. 1865-os sorsjegy 150.75. Osztrák hitelsorsjegy 434.—. Angol-osztrák bank —. Bécsi bankjegysorozat 448.50. Osztrák-magyar bank 1550. Déli vasut 68.70. Dunagőzhajózási részvény 832.—. Dohányrészvény 329.—. Császári és királyi arany 11.35. Német bankváltók 116.60. 4 3/4-os erdélyi járadék 100.70. Osztrák koronajáradék 100.05. 1864-in sorsjegy 251.—. Osztrák hitelsorsjegy 637.75. Umombank 528.—. Osztrák Länderbank 386.25. Osztrák-magyar államvasut 689.—. Elbavói vasut: 451.—. Alpesi bányarészvény 366.50. 20 frank, arany 19.07.—. Londoni váltóár 236.10 Bécsi Tramway Litt B. —. Bécsi Tramway Litt A. —. Lipót kohó —. Az irányzat gyöngült.

Külföldi értéktőzsde.

Berlin, november 21. (Tőzsdéi tudósítás). A tőzsde eleinte szilárd volt. A szilárdsg a kohó- és bányarészekből indult ki arra a hírre, hogy a szejgierlandi nyersvas szindikátus újra megkezdte a tárgyalásokat, továbbá a romachi kohó elnökének a tegnapi közgyűlésen tett arra a nyilatkozatára, hogy a vasipar kilátásait nagyon pesszimistakusan ítéli meg. Vasutak, bankok és járadékok esendek, de tartottak. Később a tőzsde az egész vonalon csöndes volt. Magánamlat 91 1/2%.

Berlin, november 21. (Zárlati) 4 1/2-os papírjáradék 101.30. 4 1/2-os osztrák aranyjáradék 103.—. Elbavói vasut —. Magyar koronajáradék 98.25. Osztrák-magyar államvasut 148.50. Kassa-oderbergi vasut —. Bécsi váltóár 85.35. Magyar vasuti beruházási kölcsön —. Alpesi bányarészvény —. Disconto-Commandit 187.10. Általános villamosági Edison 172.10. Gelsenkirchem 173.60. Laura-kohó 200.70. 4 1/2-os erdélyi járadék 101.25. 4 1/2-os magyar arany járadék 101.60. Osztrák hitelsorsjegy 210.—. Déli vasut 18.10. Károlyi Lajos vasut —. Orosz bankjegy 216.75. 4 1/2-os új orosz kölcsön 97.—. Török dohányrészvény —. Olasz járadék 103.30. Magyar hitelbank —. Dynamit Trusi 172.80. Harpeni 167.80. Az irányzat csendes.

Paris, november 21. (Zárlati) Osztrák-magyar államvasut —. 4 1/2-os osztrák aranyjáradék 102.75. Osztrák Länderbank —. 3 1/2-os francia járadék 98.27. Ottomombank 587.—. 3 1/2-os francia járadék 98.35. Alpesi bányarészvény —. Déli vasut 93.—. 4 1/2-os magyar aranyjáradék 103.75. Párisi bankrészvény 1082. Olasz járadék 103.55. Francia törleszt. járadék 98.80. Osztrák földhitelsorsjegy részvény 1265.—. Török dohányrészvény 351.—. Az irányzat bágyadt.

Frankfurt, november 21. (Zárlati) 4 2/3-os papírjáradék 101.40. 4 1/2-os osztrák aranyjáradék 103.—. Magyar koronajáradék 98.30. Osztrák-magyar bank 112.50. Déli vasut 18.10. Elbavói vasut —. Londoni váltóár 204.30. Bécsi bankjegysorozat 112.30. Villamos részvény —. 3 1/2-os magyar aranyköcsön 87.60. 4 1/2-os erdélyi járadék 101.25. 4 1/2-os magyar aranyjáradék 101.60. Osztrák hitelsorsjegy 210.—. Osztrák-magyar államvasut 148.40. Eszacknyugati vasut 113.—. Bécsi váltóár 85.40. Párisi váltóár 81.30. Unio bank —. Alpesi bányarészvény —. Az irányzat szilárd.

Hamburg, november 21. (Zárlati) 4 2/3-os erdélyi járadék 101.—. 1860. sorsjegy 152.—. Déli vasut 18.—. 4 1/2-os osztrák aranyjáradék 102.60. Osztrák hitelsorsjegy 209.80. Osztrák-magyar államvasut 148.15. Olasz járadék 103.—. 4 1/2-os magyar aranyjáradék 101.40. Az irányzat csendes.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelmi csarnok jelentése.

November 21. A sertésüzlet irányzata: változatlan. A Hízott sertések ára: I. A Magyar elsőrendű: Oreg nehéz (paronkint 400 kilogramm felüli súlyban) 108—110 fillér. Oreg közep (paronkint 300—340 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. Fialat nehéz (paronkint 320 kilogramm felüli súlyban) 108—111 fillér. Fialat közep (paronkint 251—320 kilogramm terjedő súlyban) 108—110 fillér. Fialat könnyű (paronkint 250 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. II. Magyar szedett: Nehéz (paronkint 280 kilogramm felüli súlyban) — fillér. Közep (paronkint 240—260 kilogramm súlyban) — fillér. Könnyű (paronkint 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. III. Romániai: Nehéz (paronkint 320 kilogramm felüli súlyban) — fillér. Közep (paronkint 250—320 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. Könnyű (paronkint 250 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. IV. Romániai eredeti (Stachi). Nehéz (paronkint 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. Könnyű (paronkint 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. V. Szerbiai: Nehéz (paronkint 260 kilogramm felüli súlyban) 104—106 fillér. Közep (paronkint 240—260 kilogramm terjedő súlyban) 102—104 fillér. Könnyű (paronkint 240 kilogramm terjedő súlyban) 100—102 fillér.

Sertéslejtés: 1902. nov. 19. napján volt készlet 97 651 darab. — 1902. nov. 20. napján felhajtott 582 csarn. — 1902. nov. 20. napján elszállított 1073 darab. 1902. november 21. napjára maradt készletben 97 160 darab.

Kivonat a hivatalos lapból.

November 21. Kinevezés. A földművelésügyi miniszter Kazal Károly budapesti lakos a miniszteri számvevőségek egyesített létszámába ideiglenes minőségben fizetésellen miniszteri számvevőségül nevezte ki. — Az igazságügyminiszter Weidln Károly pancsovai törvényszéki joggyakorlatot a pancsovai és dr. Szöllösi Ernő nagybecserkei törvényszéki joggyakorlatot a nagybecserkei törvényszékhez allegzőkde, Tam Sándor malaczkai járásbírósjé díjokat ugyanoda imokká nevezte ki. — A nagyváradi ítétóbtábla élnöke a vezetés alatt álló ítétóbtábla kerületébe Stachó Lajos és Jakó Elek díjtalan joggyakorlatokká díjas joggyakorlatokká nevezte ki. Athetelés. Az igazságügyminiszter Székli Jenő debreceni főügyészségi irodatiztet irodatiztet, Komlóssy András kolozsvári ítétóbtáblai irodatit irodatit, Kócskóssy András debreceni igazságügyminiszteriumhoz, dr. Biró Kálmán komáromi ügyészségi allegyzést a pestvidéki ügyészséghez és új.

Rhorer Viktor budapesti törvényszéki és Langhammer Gyula budapesti kereskedelmi és váltóörvényeszi allegzőkde kölcsönösen áthelyezte. — A vallás- és közoktatásügyi miniszter Novák Anna kudlócsi állami elemi iskolai tanítónét a zborói, továbbá Kovács Károly magyar-péteri állami elemi iskolai tanítót az ádamosi állami elemi iskolához jelen minőségében áthelyezte.

Nemmagyarosítás Grunth Dezső budapesti lakos Ger-vaira, Kohn Móric budapesti lakos Környérei magyarosították a nevéket.

Pályázat. A selmeci bányászati akademiánál könyvtárségdíj állásra dec. 10-ig a földtani intézetnél bányamérnökök számára a geológiai szakban való alapos kiképzést végzett rendszeresített állásra négy hét alatt, a varasdi adóhivatalnál adógyakornok állásra két hét alatt, a főváros tanácsánál a néhai Gaál-féle alapítványi ösztöndíjjal elnyerésére dec. 31-ig, a selmeczibányai bányászatigazgatásnál segédmérnök állásra négy hét alatt, a fővárosnál fogalmazógyakornoki, fordítóorosi, II. oszt. segédmérnök, végrehajtóosztályfőnöki, két számjegű, számszími, három számgyakornoki, végrehajtóosztályi segédi, II. oszt. végrehajtói állásokra dec. 20-ig lehet folyamodásokat benyújtani.

Napirend.

Napjór: Szombat, november 22. — Római-katolikus: Cecilia. — Protestáns: Cecilia. — Görög-orosz: (november 9.) Onefior. — Zsidó: Marcheshvan 22. Sabbath Chaja Sarah. — Nap két: 11 órakor. Nyugszik: 3 óra 59 perckor. — Hold két: 11 óra 50 perckor eső. — Nyugszik: 12 óra 21 perckor délután. — Utolsó perckor 8 óra 47 perckor reggel.

A pénzüsterek nem fogadnak. A képviselőháza hányaga fogad délelőtt 11 óratól 12-ig. Téli kiállítás a Múzeumokban 1 korona belépődij mellett 9 óratól délután 4 óráig. Nemzeti Múzeum. Képtár és néprajzi osztály (Csillag-utca 15.) Nyitva van d. e. 9 óratól délután 1 óráig. Múzeológiai Múzeum (Kerepesi-ut 72 sz.) délelőtt 9-10 l óráig. A földtani intézet múzeuma (Stefánia-ut 14.) nyitva 10-1-ig. Belépődij 1 korona. Szabadsági levéltár (Krisztébet-körút 19.) nyitva délelőtt 9-1 óráig. Múzeumi könyvtár d. e. 9-1 óráig. Akadémiai könyvtár nyitva délután 3-7-ig. Egyetemi könyvtár nyitva délelőtt 9 óratól 12-ig. Délután 3 óratól 8-ig. Statisztikai hivatali könyvtára és térképgyűjteménye délelőtt 10-1 óráig. Állatkerti a Városigetében nyitva egész nap. Belépődij 60 fillér.

Időjelzés.

— Az Országos Meteorológiai Intézet hivatalos jelentése. —

Euradep, november 21.

Az északkeleti és a déli depresszió megerősödött, különben pedig a levegőnyomás eloszása lényegében nem változott. Európában az idő hideg. Jelentékeny csapadék volt Olaszországban és reggel Oroszországban haviak. Nálunk Délen meg Nyugaton, hol az idő borult, a hőmérséklet valamivel emelkedett és a tengorparton kevés csapadék is esett, egyébként azonban az idő hideg és jobbra derült jellegű megartotta. Kiállítás: Jelentésünk hálvtórára nélkül, tulnyomóan száraz idő várható, legfeljebb Délen havazással.

Viz állás.

Table showing water levels (Viz állás) for various locations like Danubius, Tisza, etc., with columns for date and time (Nov. 20, 21, 22) and water level (m. t. sz.).

Advertisement for 'Legjobb Legjobb Legjobb PAP PAP PAP' with an illustration of a typewriter.

Advertisement for 'GIONNER JANOS' featuring a portrait and text about a typewriter and other products.

Karácsonyi

ajándékoknak alkalmas cikkek

SZINETÁR ÉS VELENCZEI

női divatkelme-, vászon- és
fehéreneműek-áruházában

Koronaherceg-utca 11. szám,
— a főpostával szemben. —

Vidékre

minták bérmentve küldetnek és megrendelések
a legfontosabban eszközöketnek.

NE VÁSÁROLJANAK

örökéleten és néha hamisított rumot.
Az esztendő az egészéért károsak.
„Bottle Axe Jamaica Rum”
ismeretes mint

„The Nectar of Jamaica”

Minden üveg a cég
felelőselete alatt er-
dőtől töltve.

A. A. Baker & Co., London E. C.
Ezen védjegy az összes kultúrálalm. törv. védett.
CSAK elsőrangú cüvegnél kapható.

Ideal

irógép azonnal és állandóan látható írással. Be-
épített fűzős táblával a rovatók munká-
khoz, kötszervekhez, számiak írásához.

Legnagyobb áttörő képesség! Teljesen
telesen acéllal. Belsőalkatrészek és spirálrugók
teljesen metálozva.

Számoló gépek! Prospektus, irásmentes katalógus és gépeket díjazással bemu-
tató a „vezető” lapok.

SCHOTTEL és E. ÖNNATHI
Budapest, VII., Erzsébet-körút 11.

Titkos betegségek

gyógyítására legjobban ajánlható 26 éven át
szerzett kórházi és magánorvosi tapasztalatai
alapján

Dr. Kajdacsy

v. cs. és kir. ezredorvos és
kórházi főorvos

Biztos sikerrel rövid idő alatt gyógyít: hűg-
ycsőfolyást, hólyagbajt, sebeket, syphilist, bőrbaj-
jakat, elgyengült férfierőt, időségekbenél is
electro Massage vagy Psychronom által. Onfer-
tozást és annak utóajánlat: ideg- és hátrgörcs-
bajt és minden női bajokat.

— Rendel: 9 órától 4-ig és este 7—3-ig. —

Budapesten, Kigyó-utca 5.
Clotild-palota (I. emelet).

Ájtórá ház. — Lift használhat.

Levelekre válaszol, gyógyszerokről gondoskodik.

Levél útján is biztos gyógyszer.

E héten Karácsonyi vásár!

Tennis-flanell méterje 15 kr.
Francia szintartó Voile 19 „
Mintazott Velez (Barchet) 18 1/2 „
120 cméter széles, Homespun-
gyapjuszövet méterje 75 kr.
2000 vég, legdivatosabb Zibelin és Noppa Ho-
mespun s kőfőzőző, bámulatos szép gyapju-
szövet, méterje 75 kr.-tól 1 tritig

WEINER MÁTYÁS

női divatruháza
Budapest, VI., Andrassy-ut 3.
A karácsonyi Öcsösök nagy mintagyűjteményét
kívánatra helyben és a vidékre ingyen és
börmentve küldöm.

ALAPITTATOTT 1874

ÓRÁK, ARANY-ÉZÜST-ÉKSZER ÉS CHINA ÉZÜST TÁRGYAK GÉNYJÁTÁLASSAL.

RÉSZLET FIZETÉSRE IS.

REICH MÓR ÉS FIA

ÉKSZERESZEKNÉL
SZEGEPEN.

JAVÍTÁSOK PONTOSAN
ESZKÖZÖLÉNEK.

NEM TETSZŐ TÁRGYAKAT
KICSERELJÜK ESETLEG PÉNZ
VISSZA KÜLDJÜK.

HAGY KÉPES ÁRJEGYZÉK INGYEN ÉS BÖRMENTVE

Ezen specialista legmegalapozottabban ajánlható szer-
felett gazdag tapasztalatai alapján, melyek
rendelő intézetében és a kórház hűg-
ycsőrvé és bujkoros osztályán való mű-
ködése alatt számos éven át szerzett.

Dr. FABINYI

specialista,
emeritált kórházi orvos

a rendes foglalkozás megzavarása nélkül leg-
rövidebb idő alatt gyökeresen gyógyít bármily
régit és makacs

titkos betegséget

(hűgycsőfolyást, sebeket, syphilist, bőrbeteg-
ségeket és onfertőzéstől támadt idegbajokat).
Meglepő az eredmény FÉRFIÚ GYEN-
GÉSÉGNÉL (IMPOTENTIA) még öre-
gebb egyeneknél is.

Levelekre díjazással válasz; kívánatra gyógyszerek

Rendelés 9—3-ig és este 6—8-ig
Budapesten, Erzsébet-körút 12. sz.
(a New-York palotával szemben), félelemlét.
Bejárta a léposónél. Külön várótermék

és halhígy, valódi francia gyártmány, eredeti
parisi csomagolásban! Orvosilag ajánlva, feltétlen
biztos és ártalmatlan! Árak koronáértékben:
Tucatanként: 2, 4, 6, 8, 10, 12.

Ered. amerikai ujdonság! „Newerrip”
Félműhatalmat! Ruganyos! Elvitatathatatlant!
Jelenkor legjobb övszere!!!

Diana-öv (havi kötszer) 8—11 korona. Dusan lei-
szerelet raktár: Irrigátorok, feckendők, suspensio-
riumbok stb. Női övszer: „Pessarium oclivium”
Menzina tanár szerinti orvosi rendelre adatik
k. Ára 3—5 korona.

Uj! „Auto Vaginal Spray”! a Uj!
legbiztosabb és legkényelmesebb
női különlegesség. Ára kor. 15.—
Figyelemreméltó!!! Legújabb és es kir. szabad.
Keleti-fele sérvtűző pneumatikus gummii-
vagy glicerin töltéssel.

Legújabb képes árjegyzék, zárt borítékban,
titoktartás mellett küld:

**KELETI J. orvosszébségi mű- és
kőtszergyár. Alapítva 1878.
Budapest, IV., Koronaherceg-ut 17.**

A 10243. számú
„Dephlegmáló előmelegítő”
című, 1897. július 1-ről kelt magyar szabadalomra
vevők vagy engedményesek kerestetnek.

Szíves ajánlatokat „W. E. 7173” jel. alatt Mosse
Rudolf, Hécs, I. Seilerstráste 2. továbbít.

Szenzációs ujdonság az általam föltalált

Cipő öntisztító-gép

Melyvel mindenki ánkál, hogy hajolna kellesz, Guzi-
kesel bekenő, kétszer forgás alatt cipőt fejezre tisztítja.
Világírás találmányom a törv. védett Guzi-ke-
nesel, melyben a cipő felső bört bekenő, ezennél 1 évi írásheli
jótállást vállalok és idefőlőt elszakadás esetén ingyen
megcsinálom. FENOMENÁLIS TALÁLMÁNYOM A
CIPŐ-SÁMFA, mely hozzájárul, hogy a cipő az egyévtől kibirja,
miután a cipőt, ha nedves Állapotban levőttük, a bőr öszer-
csodásan tisztítja.

Minden nálam vásárolt cipőhöz találmányommal közeli
lelésre szerelt kettős teljesen ingyen mellékelek. Min-
denkinek, hogy meggyőződést szerzhessenem világhí-
rű Guzi-kecsesem jószágáról, ki elmentvelem köze-
légely Guzi-kecseset és több ábrával ellátott ár-
jegyzékem küldöm ingyen és bérmentve. Méréteknél
a legbiztosabb, ha barmányból egy papírrugóra átvá-
la a lábát korvonnát terajzolja. Meg nem felelő cipőre
ezennél közelesem magam a pénst minden levonás nélkül vissza-
adom. A teljes postaköltség csupán 80 krajcar.

- Férfi vízbőrű sima erős cipő 3.—
- Elegáns gavalér víz fűző 3.20
- Orozslakk, cugos v. fűző cipő bőrszárral 4.—
- Elegáns szalon-lakk, fűző cipő 4.—
- Bagaria-ciszma egy daraból halhólyaggal teljesen vízmen-
tesítve, háromsoros talppal, 3 évi jótállással 7.50
- Gyűjteményes, férdig öv, egész magas bőrbőrűttel, ha-
milyággal vízmentesen 5.—
- Párisi divat, feltűző elegáns box v. sevrő fűző gavalércipő 4.50
- Elegáns barna, bagaria cipő 3.50
- Egyéves onkénteli csizma, elegáns, fényesre tisztított 4.—
- Női szegbőrű, cugos v. fűző cipő, erős 3.—
- Elegáns szalon-lakk, fűző v. gombos 3.50
- Párisi divat, feltűző elegáns box vagy sevrő, fűző v.
gombos 4.—
- Orozslakk fűző v. cugos, bőrszárral 3.50

Agulár Ignác

Budapest, Kerepesi-ut 30.
a Rókus-kórház templomával szemben Fiókület Király-u.6.

FÉRFIAK ÉS NŐKNEK

egmakacsabb hevony és idült folyásoknál bafecskendezés
nélkül a legbiztosabb gyógyszernek

„Sanid labdaesok”

Magorultak Egy doboz 100 labdasz tartalommal és pontos
használati utasítással 6 korona. Vidékre utánvét mellett dis-
kretén küld a

„Magyar Király” gyógyszerár

Budapest, V., Marokkó-utca 3/a sz. (Erzsébet-ter szarok.)

As „Athenaeum” irodalmi és nyomdai r.-társulat kiadásában
Budapesten, VII., Kerepesi-ut 54., most jelent meg:

MÁTYÁS KIRÁLY

EMLEKKÖNYV.

A nagy király kolozsvári emlékszobrának letelezése alkalmára
szülővárosa, Kolozsvár szabad kir. város megbízásából
szerkesztette
DR. MÁRKI SÁNDOR.

18 6nálló képmelléklettel, 2 térképpel és 138 művészeti kivittell
szövegrajzjal.

Ára pompás díszkötésben 24 korona.

A tanári könyvtárak részére való beszer-
zésre a vallás- és közoktatásügyi m. kir.
minister ur által 4112/1901. sz. rendelettel
melegen ajánlva.

Kapható
a kiadóvársulatnál
és minden
könyvkereskedésben.

DÓCZI MÓR cipész

Budapest, Kerepesi-ut 10.

Sehol jobb, olcsóbb, elegán-
sabb és tartósabb cipőt nem
kaphat, mint fenti jőhírnevű
cégnél.

FÉRFI:
Posztó, cugos, bőrről 3.20, orozslakkal 3.50
Derby, borjúbőr angol bakancs 3.50
Borjúbőr v. vízes, fűző 3.20, cugos 3.—
Elegáns francia sevrő-cipők 4.50
Amerikai box-bőrcipők 3.80
Lakk vagy box angol bakancs 4.50
Szalon- vagy orozslakk-cipők 4.—

NŐI:
Zergo, bőrről 3.—, orozslakkal 3.40
Zergo, fűző vagy cugos 3.—, gombos 3.50
Amerikai box, cugos 3.90
Sevrő, fűző, gombos vagy cugos 4.—
Szalon v. orozslakk fűző v. cugos 3.40
Lakk, kivágot 1.50, keresztcsinos
Gyermekcipő 1.—, fűző vagy lejtőcipő 2.—

Csizmák, teljesen vízmentesek
Haltinából, körül bőrről, dupla talppal 4.50
Vadász-cizma, haltinából, bőrről körül 6.—
Borjúbőrű, erős háromsoros talppal 7.—
Egyemeke-cizmák, erős háromsoros talppal 30.—30; 2 írt 40.—
Elsőrendű gummisárcipők 1 fűző 1.80, 2 fűző 2 írt 1.80
Képes nagy árjegyzék, csomagolás és szállítólévi ingyen. Vidéki rendelések pontosan és lelki-
ismeretesen eszközötteknek. 10 frton felült bérmentve. Nem megfellelő árú készséggel kicserölök